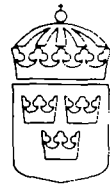

Riksdagens protokoll

1988/89:124

Protokoll
1988/89:124

30 maj 1989

Debatter m. m.

Tisdagen den 30 maj

Vissa fastighetstaxeringsfrågor, m.m.	5
Ändrade regler om skogskonto, m.m.	24
Ändring i tulltaxelagen, m.m.	35
Ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt	40
Svar på interpellationer	
1988/89:181 av Carl Frick (mp) om respekten för hastighetsbestämmelserna för vägtrafiken	53
1988/89:187 av Elver Jonsson (fp) om ökad trafiksäkerhet	53
1988/89:198 av Görel Bohlin (m) om postutdelningen av grupp-reklam	67
1988/89:199 av Görel Bohlin (m) om transporter av farligt gods	68

Avgjorda ärenden

Tisdagen den 30 maj

Socialutskottets betänkanden

1988/89:SoU23 Legitimation för vissa kiropraktorer, m.m.	3
1988/89:SoU24 Socialstyrelsens framtida roll	3

Urikesutskottets betänkande

1988/89:UU23 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	4
---	---

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1988/89:SfU21 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	4
--	---

Näringsutskottets betänkande

1988/89:NU35 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	4
---	---

Bostadsutskottets betänkande

1988/89:BoU13 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	4
--	---

Prot.	<i>Skatteuskottets betänkanden</i>	
1988/89:124	1988/89:SkU39 Dubbelbeskattningsavtal med Indonesien	4
	1988/89:SkU36 Vissa fastighetstaxeringsfrågor, m.m.	5
	1988/89:SkU38 Ändrade regler om skogskonto, m.m.	5
	1988/89:SkU37 Ändring i tulltaxelagen, m.m.	5
	1988/89:SkU31 Ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt	5

Tisdagen den 30 maj

Kl. 10.30

1 § Justerades protokollet för den 22 maj.

2 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1988/89:FiU28

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1988/89:SfU18 och SfU19

Trafikutskottets betänkanden 1988/89:TU19, TU20 och TU22

Jordbruksutskottets betänkande 1988/89:JoU23

Näringsutskottets betänkande 1988/89:NU28

3 § Företogs till avgörande socialutskottets betänkanden 1988/89:SoU23 och SoU24 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 121).

Socialutskottets betänkande 23

Mom. 1 (propositionens lagförslag såvitt avser legitimation för vissa kiropraktorer)

Utskottets hemställan bifölls med 293 röster mot 20 för reservation 1 av Gudrun Schyman.

Mom. 5 (vissa sjukförsäkringsfrågor)

Utskottets hemställan bifölls med 219 röster mot 95 för reservation 2 av Daniel Tarschys m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Socialutskottets betänkande 24

Mom. 1 (återinrättande av en medicinalstyrelse)

Utskottets hemställan bifölls med 255 röster mot 59 för reservation 1 av Sten Svensson m.fl.

Mom. 2 (ett statligt institut för folkhälsan)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (parlamentarisk medverkan i utredningsarbetet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Ulla Tillander och Rosa Östh – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (återinrättande av en länsläkarorganisation)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 4 av Sten Svensson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 9 (socialstyrelsens tillsynsverksamhet och rättssäkerheten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (socialstyrelsens organisation för de drogpolitiska frågorna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 7 av Daniel Tarschys m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 22 (socialstyrelsens kompetens i fråga om alternativmedicin)

Utskottets hemställan bifölls med 294 röster mot 21 för reservation 9 av Anita Stenberg.

Mom. 23 (socialstyrelsens socialarbetare i Köpenhamn)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med den ändring i motiveringen som föreslagits i reservation 10 av Daniel Tarschys och Ingrid Ronne-Björkqvist – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Föredrogs

utrikesutskottets betänkande

1988/89:UU23 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden,

socialförsäkringsutskottets betänkande

1988/89:SfU21 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden,

näringsutskottets betänkande

1988/89:NU35 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden,

bostadsutskottets betänkande

1988/89:BoU13 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden samt

skatteutskottets betänkande

1988/89:SkU39 Dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Indonesien (prop. 1988/89:145).

Kammaren biföll vad utskotten hemställt.

5 § Beträffande de på föredragningslistan närmast upptagna ärendena, skatteutskottets betänkanden 1988/89:SkU36, SkU38, SkU37 och SkU31, beslöt kammaren på förslag av talmannen medge att de fick företas till avgörande i ett sammanhang sedan debatten i samtliga dessa ärenden avslutats.

Föredrogs
skatteutskottets betänkanden
1988/89:SkU36 Vissa fastighetstaxeringsfrågor, m.m. (prop. 1988/89:137),
1988/89:SkU38 Ändrade regler om skogskonto, m.m. (prop. 1988/89:141).
1988/89:SkU37 Ändring i tulltaxelagen, m.m. (prop. 1988/89:135) samt
1988/89:SkU31 Ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt (prop.
1988/89:126).

Först upptogs till behandling skatteutskottets betänkande 36 om vissa fastighetstaxeringsfrågor, m.m.

Vissa fastighetstaxeringsfrågor, m.m.

Anf. 1 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Hos många småhusägare, skärgårdsbor, permanentboende i andra områden med hög efterfrågan på fastigheter och fritidshusägare är oron stor med tanke på den fastighetstaxering som skall äga rum nästa år. Den kan innebära att taxeringsvärdet för permanenthus, fritidshus och jordbruksfastigheter – till den del de består av fritidshus som taxeras som annan fastighet, vilket inte är helt ovanligt – kan stiga med mer än 100 %. Det finns åtminstone i Stockholms skärgård exempel på värdeökningar som kan leda till att taxeringsvärdena går upp med mer än 200 %.

Taxeringsvärdet är i dag grund för en hel del skatteregler. Schablonintäktberäkningen baseras på taxeringsvärdet. Enligt en progressiv skala med lägst 2 % tas ett belopp upp till beskattning såväl kommunalt som statligt. Den statliga fastighetsskatten, som socialdemokraterna har infört, tas ut som en viss andel av taxeringsvärdet. Taxeringsvärdet ligger också till grund för förmögenhetstaxeringen och för beräkningen av arvs- och gåvoskatt.

De här skatteökningarna kan alltså bli ganska stora för den genomsnittlige fastighetsägaren. De kan bli extremt stora i de regioner där man får kraftiga uppgångar i taxeringsvärdena. Regeringen har under lång tid sagt att man skall försöka göra någonting åt detta problem. Trots krav i riksdagen redan under föregående år har man emellertid inte lyckats komma fram till något.

Det är inte så märkligt, om man ser tillbaka i tiden till år 1988 när man skulle taxera hyreshus. Den taxeringen skulle i sig även kunna ha lett till en skärpning av fastighetsskatten och därmed av hyrorna och avgifterna för bostadsrättshavarna. Då avsåg regeringen emellertid inte annat än att låta denna fastighetstaxering slå igenom. Genom ett samfällt agerande i riksdagen från oppositionspartierna lyckades man stoppa regeringen i det avseendet.

Jag tror inte att man skall ha så stor tilltro till de ord som uttalas. Det gäller även de ord som uttalades i valrörelsen om att skattetrycket inte skulle höjas.

Det socialdemokratiska partiet är ett skattechöjarparti. Det gäller fastighetsbeskattningen lika väl som annan beskattning.

Det föreligger således inte något förslag från regeringens sida, trots att de nya taxeringsvärdena skall börja tillämpas redan nästa år. I det sammanhanget bör vi komma ihåg att redan till 1991 är dessutom en stor skatteomläggning med bl.a. kraftiga förändringar av beskattningen av boendet aviserad. Det innebär alltså att skulle man vidta några tillfälliga justeringar kan de endast gälla för 1991. Därefter ändras regelsystemet ytterligare en gång.

Mot den bakgrunden har jag tillsammans med de andra moderata ledamöterna i skatteutskottet lagt fram ett förslag om att riksdagen nu under våren skall besluta om ett moratorium för 1990. Det skulle innebära att den allmänna fastighetstaxeringen för småhus visserligen skulle införas, men under 1990 skulle taxeringsvärdena för året före den nya taxeringen gälla, dvs. 1989 års taxeringsvärden. Det skulle således inte bli någon förändring för någon fastighetsägare till följd av fastighetstaxeringen år 1990 under det beskattningsåret. Det skulle då finnas tid att utvärdera och lägga fram förslag om permanent fungerande regler som skulle kunna träda i kraft tillsammans med de andra skatteförändringarna från den 1 januari 1991.

Det är beklagligt att möjligheten till detta moratorium – som även stöddes av centerpartiet, folkpartiet och miljöpartiet – inte verkar kunna fullföljas, eftersom socialdemokraterna säger nej. De har i detta avseende stöd av vänsterpartiet kommunisterna, som tydligen obesett är berett att acceptera de stora risker som finns för bl.a. småhusägare och fritidshusägare.

I reservation nr 10 framställer vi kravet på ett moratorium för 1990. Det finns därvid fortfarande möjlighet för de andra partierna att ändra sig. Lars Bäckström och hans partifränder i vpk kan ju lätt se till att småhusägare och andra som berörs av fastighetstaxeringen nästa år slipper känna oro, i varje fall för 1990. Det är bara att rösta på reservation nr 10. Då löser vi problemet. Då behöver regeringen inte ens fundera på frågorna, utan vi kan ta allt i ett sammanhang. Jag rekommenderar vpk och om det i det här avseendet finns några kloka socialdemokrater att ompröva sitt beslut i utskottet och rösta på reservation nr 10.

Vi moderater vill mera långsiktigt – dvs. efter det moratorium som vi eftersträvar – att man inte skall få en skattechöjning till följd av sitt eget boende. De förslag vi kommer att lägga fram beträffande skatteomläggningen 1991 innebär att schablonintäktsberäkningen ändras på så vis att den progressiva skalan försvinner. Det är ju särskilt ett problem för de områden där taxeringsvärdena stiger kraftigt. Vi vill dessutom sätta ett tak för hur hög schablonintäkten kan bli, genom att säga att inte mer än 50 % av en taxeringsvärdeshöjning 1990 får ligga till grund för beräkningen av schablonintäkten. Med tanke på att skattesatsen 1991 föreslås sänkt till 30 % för just schablonintäkten, innebär det att skatteuttaget i kronor räknat inte kommer att kunna öka för någon småhusägare.

Vi moderater vill successivt slopa fastighetsskatten. Den är artfrämmande för svensk beskattning och strider mot många av de principer vi har. Den leder naturligtvis till såväl hyreshöjningar som kostnadshöjningar för småhusägare. Den bör således avskaffas successivt. För 1991 och framåt, och

även för 1990, får den inte öka till följd av fastighetstaxeringen. Det kan lösas tekniskt genom att man fryser skatten på den nivå den faktiskt hade 1989.

Jag är något förvånad, Görel Thurdin, över att centerpartiet föreslår att man inte bara skall ha en statlig fastighetsskatt. Centern vill också införa ytterligare en ny skatt, en kommunal fastighetsskatt, som innebär att man skall straffbeskatta fritidshusägare. Det förvånar mig litet grand. Jag kan väl inse att kommuner med stort fritidsboende kan ha problem kostnadsmissigt. Men det tycker jag att man när det gäller skatteunderlaget och det problem som finns där i första hand skall lösa genom skatteutjämningsystemet, som vi liksom ni tycker skall byggas ut. I övrigt får man naturligtvis genom avgifter ta ut de extra kostnader som kan förorsakas genom utbyggnad av fritidsboende. Man får inte glömma att dessa kommuner också får positiva effekter när det gäller näringsverksamhet, ökad köpkraft etc. under åtminstone en del av året. Vi avvisar naturligtvis bestämt förslaget om att införa också en kommunal fastighetsskatt.

När det så gäller förmögenhetsskatten och arvs- och gåvoskatten vill vi ha förändringar av det slaget att ingen skatteökning blir följden av fastighetstaxeringen 1990. Ett moratorium för 1990 och nya regler för 1991 som innebär att bostadsbeskattningen inte skärps är alltså den moderata linjen.

Herr talman! Fastighetstaxeringen har i många andra avseenden än när det gäller beskattningen tappat i betydelse. Om man kan omvandla skattereglerna på ett sådant sätt att de inte anknyts så mycket till taxeringsvärdena genom att slopa fastighetsskatten och genom att införa en ny form av boendeförmånsbeskattning som vi förespråkar, minskar behovet av fastighetstaxering. Den kanske t.o.m. kan förenklas kraftigt eller slopas och ersättas med något annat. Vi tycker därför att man skall göra en översyn av nuvarande regelsystem i syfte att förenkla hanteringen. Vi är inte främmande för att, om det blir möjligt, också slopa fastighetstaxeringen som sådan. Detta anges i vissa reservationer.

Herr talman! I övrigt har vi från moderata samlingspartiet reserverat oss på de punkter som har debatterats vid flera tillfällen tidigare i kammaren. Visserligen är dagens talarlista inte särskilt lång, men jag skall ändå bespara kammaren en argumentation i dessa frågor. Jag nöjer mig med att yrka bifall till samtliga reservationer i det avseendet i skatteutskottets betänkande som moderater står bakom.

Anf. 2 KJELL JOHANSSON (fp):

Herr talman! Få frågor torde oroa i så hög grad som konsekvenserna av den förestående fastighetstaxeringen av småhus. Prisökningarna har varit betydande, och av de förödande prissänkningar på villor som moderaterna efter skatteuppgörelsen skrämde upp svenska folket med ser vi i dag inga spår.

Oron inför verkningarna av de nya taxeringsvärdena är allmän. Den har i hög grad sin grund i de svävande besked som givits ifrån socialdemokratiskt håll. I vissa grupper har man dock alldeles uppenbart anledning att oro sig speciellt. Detta kom inte minst till uttryck när företrädare för SIKO, skärgårdens intresseföreningars kontaktorganisation, i torsdags presenterade sina bekymmer inför skatteutskottets delegerade. Självfallet har man

också från bl.a. skärgårdsbornas sida anledning att se med stor oro på framtiden.

I de ur fritidssynpunkt attraktiva områdena har fastighetspriserna nu drivits upp så att den bofasta befolkningen hotas att bli driven från fädernehemmet. Det kan kanske låta patetiskt, men detta är verkligheten. Alla försök att behålla en levande skärgård kommer uppenbarligen att misslyckas om de nya taxeringsvärdena tillåts att slå igenom vid beskattningen. Problemet är inte nytt. Det har funnits där i ganska många år. Så prekärt som det ter sig i dag har det dock inte varit tidigare.

Från folkpartiets sida menar vi att det nu är hög tid att gå från ord till handling. I reservation 5 skriver man att den utredning som regeringen tillsatte har begränsat sig till vissa detaljfrågor rörande 1990 års småhustaxering. Jag tycker att detta är ett alldeles felaktigt sätt att beskriva saken. Sanningen är nämligen den att det var regeringen som begränsade utredningens handlingsfrihet. Utredningen fick helt enkelt inte enligt direktiven göra en förutsättningslös utredning av fastighetstaxeringen. Det är där som skon klämmer. Det var inte så att utredningen ville begränsa sig. Det kan jag själv intyga, eftersom jag satt i den utredningen. Många propåer om att man skulle se över vissa avsnitt, principer för fastighetstaxeringen, avvisades just med hänvisning till direktiven.

Enligt folkpartiets mening är det, som framgår av motion Sk57 av Birgit Friggebo, dags att ifrågasätta den nuvarande fastighetstaxeringen, med dess starkt formaliserade form. Vi tar i olika motioner också upp skattesituationen och effekterna i attraktiva fritidsområden, men den uppmärksamme läsaren kan se att vi vill angripa problemet utifrån principiella och grundläggande synpunkter.

Birgit Friggebo pekar i en motion på det ursprungliga syftet med fastighetstaxeringen, nämligen att man skulle ta fram ett underlag för den kommunala beskattningen. Den kommunala garantibeskattningen skulle ju garantera den kommun i vilken fastigheten är belägen en viss skatt. Som bekant är denna kommunala uppbörd numera avskaffad. Det finns således ur denna synpunkt ingen anledning att ha kvar fastighetstaxeringen.

Taxeringsvärdet ligger också till grund för beräkningen av schablonintäkten av en- och tvåfamiljsfastighet. Vi har ju sedan flera år tillbaka från folkpartiets sida velat avskaffa den progressiva schablonbeskattningen. Skulle denna avskaffas – rapporter från RINK tyder på att detta övervägs – bortfaller ännu ett skäl för fastighetstaxeringen i dess nuvarande form.

Den absoluta knytning till taxeringsvärdena som kreditinstituten längre tillbaka använde i lånesammanhang är numera också i mycket hög grad ersatt av speciella värderingar. Inte heller av den anledningen fyller fastighetstaxeringen någon funktion.

Det tredje området vad gäller beskattning är fastställande av underlag för arv och gåva. Det torde knappast kunna hävdas att dessa relativt sällan förekommande transaktioner är skäl nog för en periodisk fastighetstaxering.

Återstår då två inslag i beskattningen, som båda har karaktären av förmögenhetsbeskattning, nämligen den egentliga förmögenhetsbeskattningen och fastighetsskatten. Det är ju just dessa två inslag i beskattningen som skapar de orimliga förhållanden som jag inledde mitt anförande ikring.

Här är alltså behovet akut att skapa betydligt enklare och mindre förödande regler.

Riksdagen bör alltså, enligt folkpartiets mening, allvarligt överväga att avskaffa den allmänna fastighetstaxeringen i dess nuvarande form. I avvaktan på att sådana överväganden kommer till stånd måste en samordning av de nya taxeringsvärdena och den nya beskattningen ske. Lämpligen bör därför de nuvarande taxeringsvärdena tillämpas även för beskattningsåret 1990.

Vid en sådan omläggning som jag här skisserat måste också kravet ställas att nuvarande olikformiga behandling i skattehänseende när det gäller olika former av boende avskaffas. Bostadsrätter och villor skall i princip behandlas lika. Bostadsbyterskatten vid byte från bostadsrätt till villaboende måste avskaffas. Man måste också kunna få uppskov med reavinstbeskattning vid bostadsbyte.

Herr talman! Med hänvisning till det jag har sagt i mitt anförande yrkar jag bifall till samtliga folkpartireservationer.

Anf. 3 GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det är alldeles riktigt som det har sagts att såväl den allmänna fastighetstaxeringen av småhus, som skall äga rum 1990, som allmänna synpunkter på fastighetstaxering och taxeringsvärden behandlas i detta betänkande. Det är klart att dessa frågor har stor betydelse för de allra flesta eftersom de påverkar bostadsbeskattningen. Det har tidigare nämnts att taxeringsvärdet ligger till grund för den nuvarande beskattningen vare sig det handlar om schablonintäkt eller fastighetsskatt. Det ligger också till grund för förmögenhetsbeskattningen. Som den kommande skattereformen ser ut att utformas kommer taxeringsvärdet än mer att lyftas fram i taxeringshänseende. Därför har naturligtvis taxeringsvärdet stor betydelse.

Det finns de som anser att taxeringsvärdet skall tas bort och att annat underlag i stället skall användas, bl.a. för att priserna har stigit kraftigt på fastighetsmarknaden i det nuvarande speciellt utsatta läget med bostadsbrist. Men taxeringsvärdet är ju till för att spegla marknadsvärdet, och det används vid olika bedömningar för att man skall se om det är rätt utformat och följer prisutvecklingen. Taxeringsvärdet är alltså ett instrument som kan användas på olika sätt. Däremot är det naturligtvis av stor vikt att man vid själva bostadsbeskattningens utformning tar hänsyn till extraordinära prisförändringar som inte skall belasta bostadsbeskattningen. Jag tänker inte bara på extraordinära förändringar av det allmänna prisläget som uppstår i samband med extrem bostadsbrist utan också på fastigheterna i skärgårdskommuner och i fjällkommuner som ständigt är utsatta för extrema försäljningsvärden.

Vid bostadsbeskattningen kan hänsyn till prisförändringar tas antingen genom att endast en del av taxeringsvärdet används som underlag eller genom att fastighetsskattesatsen ändras. Det finns alltså olika alternativ för att få ned skatten på bostäder till den nivå man anser vara rimlig.

Jag har nu talat om taxeringsvärdet som beskattningsbas. Därtill kommer åsikterna om hur detta värde skall fastställas och vilka faktorer som skall vägas in, t.ex. om energitåtgärder skall påverka värdet eller inte. Oavsett åsikter kommer ett fastställt skatteunderlag på sitt sätt att innehålla

subjektiva bedömningar. Därför är det oerhört väsentligt att man ser till att få så stor objektivitet som möjligt. Vi i centern anser liksom moderaterna att det behövs en allmän översyn av fastighetstaxeringen och att utskottet skulle ha gjort en starkare skrivning, eftersom regeringen inte har hörsammat tidigare signaler från riksdagen.

Centerpartiet har i en motion återigen aktualiserat frågan om energiåtgärdernas påverkan på taxeringsvärdet och den därtill fogade beskattningen. Det är naturligtvis riktigt att taxeringsvärdet skall påverkas i höjande riktning av positiva åtgärder. Men vi i centern anser att det är fel att skatten ökar vid bättre energianvändning. Vi anser att skatten skall användas som ett ekonomiskt styrmedel för en mer miljövänlig och effektivare energianvändning. Detta är frågor som behöver utredas, och vi har i en reservation, som bygger på en centermotion, tillsammans med miljöpartiet markerat att det är en fråga som utskottet borde se allvarigare på. Sverige har i dag en regering som sedan 1982 har tagit bort de stimulanser till energiåtgärder som tidigare införts. Regeringen har varit mycket obenägen att med ekonomiska styrmedel få till stånd en bra energianvändning. Den översyn vi har krävt brådskar just för att dessa aspekter måste belysas.

Inkomstskatteutredningen är i princip färdig, och reservationerna är avlämnade. Utredningen lägger ju fram omfattande förslag på bostadsområdet, förslag som naturligtvis kommer att ha betydelse för boendekostnaderna. Den stora skattereformen skall träda i kraft 1991, men redan 1990 kommer nya taxeringsvärden att finnas som underlag för bostadsbeskattningen. Det vore olyckligt om vi två år i rad skulle förändra förutsättningarna för denna beskattning, eftersom vi vet att människor i gemen inte har så väldigt lätt att följa de beslut som fattas på skatteområdet och förstå konsekvenserna av dem. Därför har vi i centern anslutit oss till kravet att de nya taxeringsvärdena inte skall ligga till grund för den löpande beskattningen förrän 1991. Vi beklagar att inte också utskottsmajoriteten har insett detta.

De problem som blir ännu värre i och med fastighetstaxeringen för människor som bor i speciellt utsatta områden, skärgårdsområden och fjällområden, löses temporärt genom att de gamla taxeringsvärdena används 1990. Det krävs en mer permanent lösning av problemen för de människor som är bofasta i dessa områden. Det kan ske genom att skatteunderlaget eller fastighetsskattesatsen reduceras. Därutöver finns det naturligtvis möjlighet att återigen ge vissa kommuner en chans att ta ut en extra avgift från de fastighetsägare som inte bor permanent i dessa områden. Jag har redan fått kritik här i kammaren för denna inställning. Men kommunerna har ju stora kostnader för ett koncentrerat fritidsboende, kostnader som faktiskt påverkar kommunalskatten. Vi i centern har tidigare sagt att dessa problem skall lösas inom kommunalskatteutjämningsystemet. Det är helt riktigt. Men vi har inte lyckats få en majoritet här i riksdagen för att utforma det kommunala skatteutjämningsystemet på ett sådant sätt att dessa problem löses. Och det hörs ju också när kommunerna framför sina åsikter om detta.

Centern har i en partimotion slagit fast bostadspolitikens allmänna grunder. Jag finner inte någon anledning att räkna upp alltför mycket från den motionen. Men det som sägs i denna motion om att en reformering av skattesystemet måste ha som mål att boendekostnaderna inte ökar för

kraftigt är viktigt. Och effekterna på boendekostnaderna i och med en förändring av beskattningen måste noggrant analyseras. Jag ser en mycket stor fara i att en majoritet tycks vara inriktad på och på väg att höja och bredda mervärdeskatten så att boendekostnaderna kommer att öka mycket kraftigt. Detta ställer krav på ökade bostadsbidrag, vilket innebär ökade subventioner. Och jag tror att åtminstone en del av dem som står bakom de förslag som leder till dessa höjningar av mervärdeskatten inte vill ha en ökad rundgång, men så blir det. Detta finner jag märkligt.

Krav ställs också i en reservation på likabehandling av allmännyttans fastigheter och privata hyresfastigheter. Det är riktigt att man skall försöka likabehandla olika boendeformer. Men man skall komma ihåg att det i allmännyttan ofta bor människor med relativt låga inkomster – pensionärer med enbart pensionstillskott, ensamstående med barn, m.fl. Kraftigt höjda hyror i denna boendeform leder genast till ökade bostadsbidrag, och därmed ökar återigen rundgången.

Med det anförda vill jag yrka bifall till de reservationer som centerns representanter i skatteutskottet har ställt sig bakom.

Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag är medveten om att en del kommuner upplever att det är besvärligt, inte minst ur ekonomisk synpunkt, med en stor koncentrerad fritidsbebyggelse. Å andra sidan är det många kommuner, ofta just dessa kommuner, som satsar mycket hårt på att få fritidsboende och turism till sina kommuner. Det blir så att säga ett tvärsidigt ställningstagande från dessa kommuners sida.

Frågan är då hur dessa kommuner skall lösa problemen med extra kostnader för infrastruktur, service och annat. Det enklaste sättet är ju att ta ut avgifter för detta. Om kommunerna avvisar den möjlighet de har att ta ut avgifter, förstår jag inte varför de i stället skulle välja att ta ut en kommunal fastighetsskatt. Problemet i detta sammanhang är ju ofta de kraftiga regleringar som finns. Tyvärr har det inte blivit en majoritet för den ändring av skatteutjämningsystemet som behövs för att man skall få en bättre utjämnning av skatteunderlag m.m. Det kan jag hålla med Görel Thurdin om. Risken är ju, med tanke på att socialdemokraterna och vpk är skattehöjarparter, att centern nu, liksom när det gäller den nya löneskatten som införs 1990, får majoritet i riksdagen för införande av inte bara en statlig fastighetsskatt, som finns nu, utan även en kommunal fastighetsskatt, med de konsekvenser som det kommer att få speciellt i socialistiskt styrda kommuner. Jag förstår inte varför man skall straffbeskatta den som bor i ett fritidshus; det förefaller märkligt.

Görel Thurdin sade också att bostadskostnaderna inte får öka för kraftigt. Jag är nyfiken på hur mycket de får öka, eftersom Görel Thurdin såvitt jag förstår kommer att ställa sig bakom en höjning av fastighetsskatteuttaget i samband med skattereformen 1991.

Anf. 5 GÖREL THURDIN (c) replik:

Herr talman! Jag tänker i och för sig inte diskutera hela skattereformen i dag, men jag tyckte att det var lämpligt att påpeka att det finns de som ställer sig bakom väldigt stora boendekostnadsökningar. Hur mycket kostnaderna får öka tror jag inte ens moderaterna kan tala om exakt på krona och öre i alla lägen, men det finner jag inte heller relevant. Det är naturligtvis målsättningen som är det viktiga samt hur stora subventioner man måste gå in med i samband med en reform.

När det gäller kommunala avgifter för t.ex. vatten, där ju kommunen belastas med stora kostnader i samband med fritidsboende, kan det bli svårt för kommunen att göra stora skillnader gentemot den permanentboende befolkningen. Men man måste i alla fall kunna ha någon typ av avgift som liknar den gamla utbotaxeringen. Kan man inte klara det i det kommunala skatteutjämnningssystemet, måste vi ge kommunerna en rimlig chans att försöka klara det på annat sätt. Det är vad vi har velat påpeka.

Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! I den reservation som jag skall presentera i morgon – man presenterar numera reservationer till statliga utredningar i förväg, och det gör också jag – kommer jag att ange vad jag vill att man skall göra på bostadsskatteområdet, nämligen acceptera den förändring av avdragsrättens värde som uppstår när man sänker marginalskatterna symmetriskt. Bara detta kommer jag att acceptera som en boendekostnadsökning. Jag är inte beredd att acceptera momsbreddning och inte heller att man höjer fastighets-skatten, vilket uppenbarligen Görel Thurdin är.

Sedan till de koncentrerade fritidsboendeområdena. När det gäller den normala taxan för exempelvis vatten kan man inte göra någon differentiering. Det tror jag inte är möjligt. Däremot kan man göra det med anslutningsavgifterna. Men kommunerna kanske tycker att de inte kan locka till sig fritidsboende om anslutningsavgiften är för hög. Har man gjort detta ställningstagande, förstår jag dock inte varför vi skall ge dem rätten att ha en kommunal fastighetsskatt också, som ytterligare, på annat sätt, diskriminerar fritidsboendet. Det förefaller mig helt fel.

Generellt sett är jag mycket besviken på att centern föreslår ytterligare en ny skatt. Ni kommer ju att bidra till en ny löneskatt på onsdag, såvitt jag förstår. Varför skall ni bidra till en ny fastighetsskatt också?

Anf. 7 GÖREL THURDIN (c) replik:

Herr talman! Det här med skatter och avgifter har alltid varit moderaternas stora fråga, alltså vad man skall kalla olika saker. Huvudsaken är att de får kalla allting avgifter, för då går det alldeles utmärkt.

När det gäller att fastställa hur mycket man kan höja boendekostnaderna har jag åtminstone haft den utgångspunkten i min reservation att när man sänker skatter lika mycket för människor med liknande inkomster, skall dessa människor kunna bära samma boendekostnadsökning. Det tycker jag är en målsättning som faktiskt är ganska rimlig i samband med en skattereform. Där kommer de boendekostnadsökningar som vi bidrar med

att hamna på en helt annan nivå, eftersom vi inte ställer upp på höjd mervärdesskatt.

Bo Lundgren säger att kommunerna har lockat till sig fritidsboende. Jag vet inte hur stora kampanjer kommunerna har haft, men det förekommer väl. Det finns de facto väldigt attraktiva områden i det här landet som många av oss efterfrågar en fritidsbostad i. Så vi kan inte bara säga att man får skylla sig själv för att man råkar ha sin fritidsbostad i en viss kommun.

Anf. 8 JAN STRÖMDAHL (vpk):

Herr talman! Utrikespolitiken skall väl rimligen inte skötas av generalerna. Bostadspolitikerna skall kanske inte skötas av skattepolitiker och finansfolk. Se det gärna som en markering från oss att jag står här i talarstolen i stället för Lars Bäckström.

Det finns för närvarande klara tendenser till att bostadspolitikerna underordnas skatte- och finanspolitikerna. Alla dessa utredningar som vi har, RINK, KIS, URF och vad de nu heter, kastar sig över bostaden som främsta mjölk-kossan för att finansiera olika skatteomläggningar och skattesänkningar för framför allt höginkomsttagarna. Från vpk:s sida är vi på det klara med att det inte får vara så. Vi accepterar inte huvuduppläggningsen på det hela. Vi menar att bostaden är en väldigt viktig social rättighet, precis som rätten till vård och utbildning. Bostaden är ingen handelsvara. Bostaden borde inte representera något kapital eller betraktas som något sparande. Bostaden har en helt annan karaktär. Det styr vår inställning till fastighetsskattefrågorna, de frågor som alltså direkt påverkar de boendes kostnader.

Boendet borde enligt vår mening hållas fritt från all spekulation, allt skojeri och allt som kan betraktas som något som man kan beskatta på det sätt som nu alla skatte- och finanspolitiker tycks vilja göra. Vi menar att boendet i sig egentligen inte borde beskattas alls på det sätt som nu görs. Däri ligger en grundåsikt från oss som faktiskt närmar sig den som moderaterna har fört fram. Däremot är vi inte överens i övrigt, för vi menar att om vi sänker skatten på boendet bör vi i stället skärpa beskattningen av spekulations- och realisationsvinster på bostadsrätter. Sociala snedeffekter av den typ som brukar kallas för flyttskatt får man lösa genom att bredda finansierings- och bostadsbidragssystemet. Däremot tycker vi att om man nu skall ha en fastighetsskatt bör naturligtvis industrifastigheterna finnas med. Vi kan inte förstå att man är så intresserad av att ta ut och dessutom höja en skatt på bostäder men fortfarande hålla industrifastigheterna helt utanför. Här finns en gyllene möjlighet att lösa en del av de finansieringssvårigheter som ligger i skatteomläggningspaketet.

Vi tycker vidare att det finns en hel del tänkvärt i de påpekanden som gjorts från centerhåll om en kommunal fastighetsskatt. Nu ser vi det inte på det viset att vi skall ha både en kommunal och en statlig fastighetsskatt. Men för att markera vår inställning till den tanke som förs fram i centerreservationen 11 om en kommunal fastighetsskatt kommer vi att avstå i omröstningen på denna punkt. Med detta vill vi alltså markera att vi är intresserade av ett resonemang om att fastighetsskatten, som enligt vår mening skall ligga på en låg nivå, borde ses som någonting som går till kommunerna, eftersom det är kommunerna som har ansvaret för infrastrukturen och som får ta på sig alla

de kostnader som blir följden av boendet. Vi tycker att det är logiskt och funktionellt riktigt att en fastighetsskatt i första hand går till kommunen och inte till staten.

En annan huvudtanke i vpk:s politik på det här området och när det gäller skatter över huvud taget är att vi inte går med på att man behåller de stora avdragen för räntor. Även om det nu i skatteutredningarna har sagts att man skall begränsa möjligheterna till avdrag för räntor, menar vi att avdragsrätten för räntor är det som mest urholkar den lilla progressivitet som finns kvar i skattesystemet.

Enligt vår uppfattning skall avdragsrätten för räntor över huvud taget avskaffas. För att få rimliga konsekvenser när det gäller bostadspolitiken kan man i stället bygga ut stödsystemet med räntebidrag och bostadsbidrag, så att de negativa konsekvenserna, särskilt för dem som har låga inkomster och en "måttlig" ekonomi, på det viset kompenseras genom bostadspolitiska stödåtgärder.

Vad beträffar skärgårdsproblemet – eller problemet med följderna av spekulationen, egentligen på Stockholmsbörsen och liknande ställen, som sätter sina spår i attraktiva lägen, framför allt runt våra kuster men även uppe i fjällvärlden – har vi faktiskt fått utskottets majoritet med oss på inte bara en allvarlig vädjan utan ett tillkännagivande till regeringen, att regeringen måste undanröja de oskäligen konsekvenserna av den situation som många av de bofasta i dessa områden har hamnat i. Vi menar att både riksdag och regering måste ta detta på allvar.

Vi väljer alltså att än så länge tro på att regeringen också kommer med det beställda förslaget till lösning av problemet med de oskäligen konsekvenserna av de höjda fastighetspriserna, bl.a. i skärgårdsområdena, och att vi får se det förslaget i höst. Men vi vill också säga att om det visar sig att regeringen inte kommer med något bra förslag, finns ju den möjlighet kvar som har anvisats från borgerligt håll, nämligen moratoriet, och det kan vi i så fall i höst ansluta oss till, om riksdagen som sagt inte får något bättre förslag från regeringen.

Det allmänna moratoriet är ingenting som är inriktat på att lösa problemet, utan det lägger en hand över taxeringen och beskattningen i allmänhet, över hela landet. Vi tycker att i första hand regeringen skall få chansen att lösa det specialproblem som vi bl.a. tog del av på skärgårdstinget nu i helgen.

Slutligen vill jag, utöver att yrka bifall till samtliga de reservationer där vpk är med på något sätt, också yrka bifall till centerreservationen 15. Där kopplar centern, som vi tycker på ett utmärkt sätt, skattefrågan till bostadspolitiken och gör den riktiga markeringen att skattefrågan måste underordnas en social bostadspolitik.

Anf. 9 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Bara en kort reflexion. Utrikespolitiken skall inte skötas av en general, sade Jan Strömdahl, när han började sitt inlägg, och det skulle vara skälet till att general Bäckström inte för kommandot i skattedebatten här i dag. Jag tycker att det är litet konstigt resonerat. Om yrkesanknytningen och inte den eventuellt krigiska attityden skall tillmätas någon betydelse, tycker jag att det är svårt att begripa varför debatten om fastighetstaxeringen skall skötas av arkitekt Jan Strömdahl.

Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Jag avser inte att lägga mig i debatten om yrkeskategorier, utrikespolitik, generaler m.m. Jag tänkte bara säga några ord till Jan Strömdahl i frågan om moratorium.

Såvitt jag förstår är Jan Strömdahl och jag ganska överens om att man inte skall skärpa bostadsbeskattningen, även om han och jag kan ha skilda utgångspunkter. Vi moderater tycker exempelvis att man skall se bostadssparande, chansen att äga sin bostad, som något positivt. Vi tycker att man skall avstå från regleringar, och vi vill sänka skattetrycket, men man kan ibland mötas från olika utgångspunkter i en gemensam ståndpunkt, i det här fallet när det gäller bostadsbeskattningen.

Vill man inte skärpa bostadsbeskattningen 1990. är det enklaste att införa ett moratorium. De som är berörda kommer att tycka att det är ganska positivt, såvitt jag förstår. Regeringen blir besviken men från politiska utgångspunkter. I finansdepartementet kommer man att bli lättad, för man kommer inte att kunna hitta några tekniska lösningar, eftersom det är så kraftiga regionala variationer, i vart fall inga lösningar som inte kunde anstå till året därefter.

Jag skulle ändå vilja föreslå vpk att om ni inte kan rösta för reservationen – av prestigekäl eller därför att ni inte vågar fälla regeringen eller någonting i den stilen – avstå då från att rösta även här! Ni har ändrat er i ett annat avseende. Avstå från att rösta! Om ni röstar för utskottsbetänkandet, har ni definitivt sagt att ni går emot tanken på oförändrad bostadsskatt 1990.

Anf. 11 JAN STRÖMDAHL (vpk) replik:

Herr talman! Först detta om generaler och arkitekter. Jag menar inte, vilket borde ha framgått, att jag stod och mässade om fastighetsskattefrågor som arkitekt utan som ansvarig för vpk:s bostadspolitik här i riksdagen. Att en katt från bostadsutskottet uppträder bland skatteutskottets hermeliner är naturligtvis en ovanlig situation, eftersom debatten annars alltid förs enbart av folket från det utskott som har skrivit fram ärendet till kammaren.

Till Bo Lundgren vill jag säga att i frågan om moratorium tycker jag att jag uttalade mig klart i mitt huvudanförande. Vi har fått majoritet för det yrkande som vi själva har ställt i en motion till riksdagen. Ett tillkännagivande innebär att regeringen har chans att klara ut hur problemet skall lösas, inte bara att locket läggs på. Precis som centerns representant har pekat på, finns det flera olika sätt att få till stånd en lösning, och vi har inte stängt dörren för moratorium, om det skulle visa sig att regeringen inte föreslår någon annan lösning.

Anf. 12 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Regeringen har haft chansen under lång tid men har inte gjort någonting. Vi har talat om det här i riksdagen under mer än ett år, och ändå har regeringen inte gjort något. De flesta av oss hade förväntat sig förslag till vårriksdagen, för att stilla människornas oro, om man nu hade haft för avsikt att göra någonting. Dessutom avskräcker erfarenheterna från fastighetstaxeringen 1988.

Tekniken kan vara ointressant, för genom ett riksdagsbeslut om moratori-

um garanterar vi redan i dag att det faktiskt inte blir någon höjning av bostadsbeskattningen. På grund av det parlamentariska läget behöver vpk-ledamöterna inte ens rösta på en borgerlig reservation, tillsammans med miljöpartiet – vi skall inte glömma detta – utan ni kan avstå och ändå hånder det som ni faktiskt vill åstadkomma.

Sedan vill jag säga till Jan Strömdahl att vi har inte den situationen i vårt parti att vi är elitistiska, dvs. att en person svarar för en viss politisk fråga. Jag har naturligtvis alltid kontakt med bostadspolitikerna och andra i gruppen för ett brett samråd om moderata samlingspartiets politik.

Anf. 13 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Dagens debatt gäller faktiskt fastighetstaxeringen. Om det är olämpligt att en general sköter utrikespolitiken, har jag svårt att förstå vad det finns för logik i att en arkitekt sköter fastighetstaxeringen. Men självfallet har jag inte den minsta avsikt att lägga mig i hur vpk väljer sina talare här. Jan Strömdahl är hjärtligt välkommen i debatten.

Anf. 14 JAN STRÖMDAHL (vpk) replik:

Herr talman! Jag tackar för det.

Det jag vill trycka på är det jag försökte framföra i början av mitt första inlägg, nämligen risken med de tendenser som nu finns i den politiska diskussionen, att man sätter skattefrågorna först och sedan får bostäder och andra områden ta smällarna. Detta är det allvarliga med fokuseringen på skatteutredningarna.

Till Bo Lundgren vill jag bara återigen säga att möjligheten att få en lösning fortfarande finns. Regeringen får chansen genom att riksdagen gör ett tillkännagivande. Det är inte konstigare än så.

Anf. 15 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Herr talman! Det finns i dag ett växande medvetande om miljön och om behovet av att leva så ekologiskt som möjligt. Särskilt när det gäller boendet är människor beredda att göra stora insatser för energibesparandet. Sådana insatser är viktiga, eftersom det stora energibehov som utvecklats innebär ett av dagens största problem. Antingen energin produceras i kärnkraftverk eller med förbränning av fossila bränslen, finns biverkningar som påverkar vår miljö. De förnybara energikällorna kan än så länge endast täcka en mindre del av det behov som byggts upp, och slutsatsen är att den bästa kilowattimmen är den sparade kilowattimmen.

Det kan vara svårt för en villaägare att inse att det på lång sikt lönar sig att installera energisparande apparatur, även om det är samhällsekonomiskt lönsamt. Vi menar därför att det vore rimligt om staten åtminstone hjälpte till genom att avstå från fastighetsbeskattning på sådana förbättringar av en fastighet som är ekologiskt motiverade.

I reservation 7, som är byggd på en miljöpartimotion, har vi tillsammans med centern yrkat att sådana installationer skall gynnas skattemässigt. Vi menar också, i likhet med centern, att själva de energisparande insatserna skall vara avdragsgilla i deklarationen.

Jag yrkar därför bifall till reservationerna 7 och 8.

I fråga om taxering av hus i attraktiva fritidsområden uppstår ett särskilt besvärligt problem för ortsbor som har sin näring inom fiske eller lantbruk och som bebott sina gårdar under lång tid och inte har någon som helst plan på att sälja gården. Det är orättvist att dessa människor plötsligt skall få höjd skatt på sina hem bara därför att det i samma områden finns attraktiva lägen för fritidshus och huspriserna i det sammanhanget skjutit i höjden.

Jag menar att man borde ta hänsyn till det faktum att det finns två olika marknader för varje fastighet i sådana områden, en som hänför sig till fritidshus eller tomter för sådana och en som hänför sig till husets funktion som bostad för ortsbor. De två marknaderna har olika prislägen, och för varje ort skulle man kunna härleda ett förhållande mellan de två värdena.

Mitt särskilda yttrande innebär att beskattning skulle grundas på de så erhållna, olika fastighetspriserna för ortsbor och för ägare av fritidshus. Det är på det viset jag skulle vilja lösa problemet. Centerreservationen 11, vilken jag också yrkar bifall till, innebär ett annat sätt att lösa problemet med nivåerna på beskattningen av fritidshus och permanentus.

Slutligen yrkar jag bifall till reservation 10, som innebär uppskov med användandet av de nya taxeringsvärdena tills den nya inkomstskattereformen gör det lättare att svälja det beska piller som den höjda fastighetsskatten utgör. Tiden under vilken det här moratoriet i så fall skall gälla skulle utnyttjas till att utforma bättre regler för framtida fastighetstaxeringar.

Anf. 16 SVEN-ERIK ALKEMARK (s):

Herr talman! Det betänkande som vi nu behandlar är ju föranlett av proposition nr 137, där det föreslås vissa förändringar av förhållandevis ringa omfattning i reglerna för fastighetstaxering.

Det har under den allmänna motionstiden väckts ett ganska stort antal motioner med anknytning till fastighetstaxering och fastighetsskatt. Det är ju dessa senare som hittills har ägnats det största intresset här i dag.

I propositionen föreslås, som jag ser det, en del ganska hanterliga frågor. Det föreslås att arbetsperioden för särskild taxeringsnämnd under året före den allmänna fastighetstaxeringen avslutas den 15 september i stället för den 30 september. Under taxeringsåret föreslås däremot en förlängning av granskningsperioden från nuvarande 31 maj till 15 juni. Förslagen har tillkommit mot bakgrund av de erfarenheter som skatteförvaltningen fick under 1988 års allmänna fastighetstaxering. Antalet fastighetstaxeringsnämnder har ju kraftigt nedbringats, från ungefär 2 500 till för närvarande något över 300.

Inför 1988 års allmänna fastighetstaxering gjordes det vissa förändringar i beslutsordningen i fastighetstaxeringsnämnden. Ordföranden fick exempelvis befogenhet att ensam besluta i de fall då taxeringen skedde utan avvikelser från den allmänna fastighetsdeklarationen. Nu föreslås det alltså att ordföranden ensam skall få fatta beslut som innefattar avvikelser från deklarationen, om taxeringsvärdet till följd av beslutet kommer att avvika med högst 20 000 kr. från det värde som skulle ha beslutats om de lämnade uppgifterna hade följts. Även de av länsskattemyndigheten förordnade ledamöterna föreslås få en utökad befogenhet. Detta skall dock, framhålls det, tillämpas restriktivt. Slutligen redovisas i propositionen vissa förenklingar i mätmeto-

dena för småhus som ett resultat av arbetet inom byggstandardiseringen, BST.

Förslagen från den allmänna motionstiden spänner över vida fält inom fastighetstaxeringen, från smärre justeringar till ett förslag om slopande av fastighetstaxeringen.

Utskottet konstaterar att fastighetstaxeringen fortfarande framstår som ett så värdefullt underlag för bedömningen av många skattefrågor att den för närvarande inte kan avvaras och att den också utanför beskattningsområdet har betydelse i olika hänseenden.

I flera motioner tas frågan upp om fastighetstaxeringens inverkan på beskattningen och speciellt farhågor för en orimlig höjning av fastighetsskatten för sådana som bor i fritidshus i attraktiva lägen. Som nämnts tidigare i dag har utskottet uppvaktats av skärgårdsbefolkningen, och flera av kammarens ledamöter har också fått synpunkter vid ett skärgårdsting som avhölls under helgen. Utskottet har också förståelse för att vissa fastighetsägare kan känna en viss oro, men menar att det ännu är för tidigt att bedöma utfallet av den stundande fastighetstaxeringen. Vid en omprövning av reglerna bör man också kunna ta hänsyn till innehållet i den kommande skattereformen. Därför bör en omprövning av beskattningsreglerna, föranledda av 1990 års fastighetstaxering, anstå tills remissbehandlingen av utredningsförslagen har slutförts.

Utskottet utgår dock ifrån att regeringen kommer att lägga fram förslag till erforderliga ändringar, så att oskäliga effekter kan undvikas av de höjda taxeringsvärden som skall tillämpas fr.o.m. beskattningsåret 1990. Detta föreslår vi alltså att regeringen ges till känna.

Moratoriet, som det har talats om, löser ju inte problemet utan skjuter det bara ett år framåt i tiden.

Några motionärer har tagit upp frågan om någon form av rätt till avdrag för energibesparande åtgärder, så att dylika åtgärder inte skulle påverka taxeringsvärdet. Utskottsmajoriteten har den uppfattningen att detta skulle försvåra standardbedömningen och försämra värderingen. Stöd till energibesparande åtgärder och konvertering till inhemska energikällor bör därför ges i en annan form än genom åtgärder vid beskattningen. Mina egna erfarenheter från tidigare verksamhet säger mig att energibesparande åtgärder, med eller utan statligt stöd, ofta är mycket lönsamma investeringar.

Flertalet av de yrkanden som har framställts angående bostadsbeskattningens utformning i övrigt både i motioner och här i dag har ett så nära samband med de skatteutredningar som inom kort skall presenteras att utskottet avstyrker förslag om att nu föregripa utredningsresultaten.

Herr talman! Med vad jag nu har anfört yrkar jag bifall till utskottets hemställan och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 17 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag lyssnade uppmärksamt på Sven-Erik Alkenäs för att om möjligt spåra någon ansats till besked om hur det skall bli för alla de människor som nu är oroliga. Han avisade tanken på ett moratorium med att säga att problemet bara skjuts på framtiden. Okej, låt oss acceptera det

och låt oss få de mera långsiktiga linjerna. Det skulle inte skada om vi fick besked.

Jag skulle också vilja ha en liten kommentar till de synpunkter som jag framförde beträffande den allmänna fastighetstaxeringen. Den ger ett intryck av en exakthet som inte finns. Jag har fått ett antal brev och påringningar från människor som har ifrågasatt taxeringsvärdet. Några har själva taxerat ett bostadsbestånd som har varit ganska enkelt. Man har med andra ord använt sunt förnuft och uppskattat värdena. När man sedan har ställt upp de befintliga taxeringsvärdena i en tabell och de värden som man själv kommit fram till i en annan, efter att ha värderat bostadsförmånen på ett rimligt sätt, har det ibland visat sig finnas en hårresande skillnad mellan de olika värdena. Sven-Erik Alkenäs får ursäkta alla kryssen på kupongen i all ära, jag tror faktiskt att de enklare metoderna ger ett bättre resultat. Det skulle vara intressant att få veta hur ni ser på den här saken.

Anf. 18 BO LUNDEGREN (m) replik:

Herr talman! Det är riktigt att ett moratorium inte löser några problem. Å andra sidan innebär det en möjlighet att få en bättre lösning på ett problem. Dessutom blir det möjligt att samordna förändringar med den stora skatteomläggning som äger rum den 1 januari 1991. För vår del har vi redovisat – till skillnad från flertalet övriga partier, jag skall inte säga alla, eftersom jag inte är riktigt säker – vad vi anser. Detta framgick ju också av mitt inledningsanförande.

Schablonintäkten bör enligt vår mening ändras, så att skatteuttaget inte ökar ens i de regioner som får kraftiga taxeringsvärdeshöjningar. Fastighetsskatten, som på sikt skall slopas, får inte öka till följd av fastighetstaxeringen. Förmögenhetsskatt och arv- och gåvoskatt skall förändras på så sätt att det inte blir skatteökningar som följd.

Sedan skulle jag vilja fråga Sven-Erik Alkemark en enda sak, eftersom ni inte kan acceptera moratorium utan vill att regeringen skall lägga fram förslag som syftar till att undanröja oskäligen effekter av fastighetstaxeringen 1990. Jag skulle vilja ha svar på en enda fråga i den här debatten: Vad är skäligen effekter av fastighetstaxeringen 1990?

Anf. 19 GÖREL THURDIN (c) replik:

Herr talman! Sven-Erik Alkemark tog upp förändringar när det gäller förtroendemannansidan. Han nämnde att andra än ordföranden skulle få fatta enmansbeslut i nämnd i samband med fastighetstaxeringen.

Vi har tagit upp de här problemen, eftersom det är oerhört viktigt att komma ihåg att förtroendemannainflytandet måste finnas på sådana här nivåer. Annars blir det ibland svårt att få veta t.ex. vilka effekter det blir av fastighetstaxeringen. Det måste bli fråga om människor som har lokal anknytning till de människor som de facto på ett eller annat sätt drabbas av de beslut som fattas i nämnderna. Vi har tagit upp den här saken i en reservation, eftersom vi ändå tycker att det är en viktig fråga från rent demokratisk synpunkt.

Sedan skulle jag vilja fråga regeringsföreträdarna om det blir någon allmän översyn av fastighetstaxeringen eller om ni tänker fortsätta att ta en liten bit

här och en liten bit där. Då blir det ändå ingen helhet. Man får ingen riktig uppfattning om hur det egentligen blir. Jag tror att det är viktigt att det görs en översyn.

När det gäller moratoriet måste jag säga att det rör sig om en viktig sak, eftersom man vid den stora skatteomläggningen kommer att vara tvungen att ta hänsyn till de oerhört stora höjningarna av taxeringsvärdena. Då är det ju tokigt att först inte alls ta hänsyn till dem så att säga, mer än att ta med dem till 100 %. Eller också kommer det att göras ändringar som vi inte vet någonting om. Jag tycker att det krävs ett svar här i kammaren i dag om vad som är skäligt i detta sammanhang. Ordet skäligt använder vi alltför ofta när vi vill komma undan en precisering. Jag tror att det vore värdefullt att fatta ett beslut om att införa ett moratorium i stället för att göra bedömningar längre fram, bedömningar som vi inte vet någonting om när det gäller formuleringarna.

Anf. 20 GÖSTA LYNGÅ (mp) replik:

Herr talman! Sven-Erik Alkemark sade att energibesparande åtgärder ofta är lönsamma för husägarna, och det hoppas jag att de är på lång sikt. De är säkert samhällsekonomiskt mycket lönsamma. Men här gör en husägare en uppoffring som är relativt stor, och han är inte säker på om den är lönsam. Och då höjs taxeringsvärdet på hans hus. Det kan väl inte vara det sätt på vilket samhället skall ge ett stöd. Många gånger kan det vara osäkert om det lönar sig att sätta in en ny värmepump. Om skatten höjs kanske vederbörande inte bryr sig om saken. Vi skall inte motarbeta sådana ansträngningar som privatpersoner gör i energibesparande syfte. Att säga att det är för besvärligt i taxeringshänseende kan ju inte vara riktigt. Det gäller ju att inte ta hänsyn till vissa installationer. Att ta hänsyn till dem kunde vara besvärligare. Det måste ju vara lättare att helt enkelt bara bortse från om t.ex. en värmepump är installerad eller ej.

Anf. 21 SVEN-ERIK ALKEMARK (s) replik:

Herr talman! Först några ord till Kjell Johansson, som eftersträvar en större exakthet beträffande fastighetstaxeringen. Han sade att sunt förnuft borde få råda, och det är självklart. Det är bara det att man kan ha olika uppfattning om vad som är sunt förnuft. Om det då är så, som jag uppfattade Kjell Johansson, att de som räknat sunt kom ganska nära det resultat som vår nuvarande fastighetstaxering ger, talar allt för att det råder ett visst sunt förnuft. Det är möjligt att systemet är bräckligt, men jag tror att det är det bästa som vi för närvarande har.

Till Bo Lundgren har jag redan sagt att vi inte tror på moratoriet, men det är självklart att han har rätt att ha sin egen uppfattning i frågan och att agitera för den.

Bo Lundgren frågade också om vad som är skäligt och vad som är oskäligt. Det är ganska givet, att har vi en ny fastighetstaxering, måste den medföra en viss uppräknning av de gamla värdena. Därmed kan det givetvis bli fråga om en höjning av skatten. Jag tycker inte att det skall vara så särskilt svårt att förstå att vi i det sammanhanget säger att vi vill ha bort de oskäliga effekterna.

Görel Thurdin talade om de utökade befogenheterna exempelvis när det gäller de av länsskattemyndigheterna förordnade förtroendemännen. Jag sade redan i mitt inledningsanförande att man här räknar med en restriktiv tillämpning. Jag litar på att så blir fallet.

Slutligen något till Gösta Lyngå. Det gäller då detta med uppoffringar i fråga om energibesparande åtgärder. Den erfarenhet som jag i egenskap av fastighetsförvaltare har på detta område är faktiskt att energibesparande åtgärder sällan är att betrakta som en uppoffring. Tvärtom är sådana åtgärder, som jag också sade i mitt inledningsanförande, nästan alltid lönsamma investeringar.

Anf. 22 KJELL JOHANSSON (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag be Sven-Erik Alkemark om ursäkt för att jag sade fel namn – jag kan dock inte lova att det inte upprepas.

Jag beklagar att Sven-Erik Alkemark inte kan ge något besked till skärgårdsbefolkningen och landets villaägare om hur det kommer att bli i framtiden. Med den aktuella fastighetstaxeringen kommer de här svårigheterna, orättvisorna och tokigheterna inte att kunna undanröjas.

Jag skulle ha efterlyst en större exakthet. Ja, gärna det. Men jag tror inte att man åstadkommer en sådan genom att ha ett system med invecklade blanketter och mycket svåra beräkningsgrunder, eftersom människor därigenom ofta missleds och lämnar felaktiga uppgifter.

Sedan sade jag inte att de som själva har gjort en värdering har kommit ganska nära. Kontentan av vad jag åtminstone ville ha sagt var att de hade kommit rejält långt ifrån de taxeringsvärden som taxeringsnämnden hade åsatt deras fastigheter. Jag kan, som sagt, inte frigöra mig från känslan av att de som själva har gjort en värdering – i flera fall handlar det ju om nära nog identiska hus med identiska boendeförutsättningar – kommit närmare. Jag tror nämligen att de har kommit fram till ett mycket bättre värde än man kommit fram till vid taxeringen. Detta visar att man, trots den oerhört stora ambitionen här att åstadkomma millimeterrättvisa, hamnar väldigt snett. Därför bör man titta noggrant på andra metoder. Det handlar ju också om principerna över huvud taget, alltså om vilka principer som skall ligga till grund för beskattningen av boendet. Det handlar med andra ord om det egentliga syftet med fastighetstaxeringen.

Anf. 23 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Först till frågan om vad som är skäligt resp. oskäligt. Sven-Erik Alkemark har gett oss en del ledtrådar. Han säger nämligen att det vid en ny fastighetstaxering måste bli en viss uppräknings av taxeringsvärdena. Ja, det vet vi redan. Dessa bygger ju på marknadsvärdet. Dessutom vet vi att det för genomsnittet i landet är fråga om en höjning med 50 %. För vissa regioner – storstadsområden och en del eftertraktade fritidsregioner – rör det sig om en höjning med i storleksordningen 100 % i genomsnitt. I vissa fall blir det även höjningar på uppemot och kanske t.o.m. överstigande 200 %.

Sven-Erik Alkemark säger att följderna av höjda taxeringsvärden måste bli höjd skatt. Men här kommer oskälighetsbedömningen in. Vad är oskäligt? Man måste göra bedömningen att det knappast är oskäligt att låta genomsnit-

tet för hela landet få vara avgörande. Då är vi uppe i ungefär 50 % ökning, eller kanske något mer, av bostadsskatteuttaget – vilket i och för sig är en ganska kraftig höjning. Men om vi nu har definierat en höjning om 50 % som ganska skälig, med tanke på det genomsnittliga utfallet i landet när det gäller bostadsskatteuttaget, skall det då inte beträffande de oskäligen effektiva bli mer än 50 % höjning? Eller skall det bli mellan 50 och 100 % höjning? Eller skall det bli över 100 % höjning? Egentligen är det ganska enkelt att ge ett besked. Det är ju som att fylla i en tipskupong. Det finns ju alla fall möjlighet till några intervaller.

Kan vi alltså nu få ett svar på frågan: När kan man börja tala om att det är oskäligt med en skatteskärpning överstigande 50 %?

Anf. 24 GÖREL TIURDIN (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att hela den här debatten visar att det behövs en översyn av fastighetstaxeringen över huvud taget och även av dess uppbyggnad. Dessutom bör man i samband därmed bedöma vilka faktorer som skall ligga till grund för bostadsbeskattningen.

Man hänvisar här väldigt ofta till den aktuella utredning som i princip har avslutat sitt arbete. Men där har vi inte haft i uppgift att titta på uppbyggnaden i fråga om taxeringsvärdena, trots att dessa ligger till grund för själva beskattningen.

Kommer det att bli en allmän översyn i detta avseende? Och kommer Sven-Erik Alkemark att arbeta för en sådan? Även han borde ju efter dagens debatt här i kammaren ha uppfattat att det finns ett behov av en sådan översyn.

Anf. 25 GÖSTA LYGÅ (mp) replik:

Herr talman! Återigen till frågan om energibesparande åtgärder. Det gäller alltså värmepumpar, solvärmeanläggningar och i viss mån kanske också små vindkraftverk. Sådana här åtgärder var mycket lönsamma för fem tio år sedan, då det skedde en stark expansion på detta område. Men denna har nu avstannat. I det läget skall man akta sig för att höja skatter. I stället skall vi uppmuntra människor, så att det blir en fortsatt expansion. En sådan behövs i och med kärnkraftsavvecklingen och i och med att vi alltmer vill minska användningen av fossila bränslen. Dessa saker är alltså viktiga och skall inte skattas bort.

Anf. 26 SVEN-ERIK ALKEMARK (s) replik:

Herr talman! Jag är ledsen att jag missuppfattade Kjell Johansson när det gäller det aktuella räkneexemplet. De som företräder det sunda förnuftet kommer tydligen till lägre värden än fastighetstaxeringsnämnden kommit fram till. I och för sig är det kanske inte så konstigt att den som själv får taxera sin villa kommer till ett något lägre värde än fastighetstaxeringsnämnden skulle ha kommit fram till.

Naturligtvis kan det finnas skillnader mellan olika platser i landet. Men den erfarenhet som jag har från mina hemtrakter är att de fastställda taxeringsvärdena är ganska låga. Säkerligen är det motiverat med en

uppräknning i dag. När det gäller taxeringsvärde, marknadsvärde och försäljningsvärde finns det faktiskt ganska stora differenser.

Sedan till Bo Lundgren. Jag vill inte föregripa resultatet av den kommande fastighetstaxeringen, som jag sade redan i mitt inledningsanförande. Jag kan bara säga att jag har fullt förtroende för dem som jobbar med detta. Arbetet kommer att skötas på ett bra sätt. Jag tror alltså att detta kommer att fungera.

Det är riktigt, Gösta Lyngå, att de statliga bidragen till energibesparande åtgärder för närvarande inte är av samma omfattning som tidigare. Men, som jag också sade i mitt inledningsanförande, har jag den uppfattningen att energibesparande åtgärder i detta sammanhang är lönsamma även utan statligt stöd. Detta vidhåller jag.

Anf. 27 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag är en av de åtskilliga riksdagsledamöter som deltog i det s.k. skärgårdstinget på Arholma i lördags. Såväl företrädare för SIKO som flera skärgårdsbor redogjorde för de problem som de ökade och ökande marknadsvärdena och de därmed ökade och ökande taxeringsvärdena redan har inneburit, och framför allt kommer att innebära – om dessa får slå igenom – i form av höjda schablonavgifter och höjda fastighetsskatter. Många skärgårdsbor kommer helt enkelt inte att ha råd att bo kvar i sina hus. Av begripliga skäl är de djupt oroade. Det som nu diskuteras kan förefalla konstigt, eftersom riksdag och regering tidigare har vidtagit en del regionalpolitiska åtgärder för att möjliggöra att människor i olika delar av landet kan bo kvar i sina hus – visserligen kan ännu mera göras i det avseendet. Men här kan vi plötsligt notera något som går åt fel håll och som dessutom är väldigt markant.

Jag noterade i lördags i likhet med framför allt skärgårdsborna att representanter för samtliga riksdagspartier lovade att skärgårdsborna inte skall drabbas. Jag tror att de för hem därifrån i den förvissningen att det här skulle lösa sig.

Vi har från miljöpartiets sida ända sedan partiet bildades varit emot den här "Höstermaneffekten", dvs. att man beskattas för en fördyring som man själv inte har bidragit till och att detta leder till att man tvingas antingen att skuldsätta sig alltmer eller att i värsta fall flytta från fastigheten.

Det förslag som Gösta Lyngå har lagt fram i sin motion om att de permanentboendes fastigheter skall värderas inte efter marknadsvärde utan efter bruksvärde stämmer väl med SIKO:s eget förslag. Det enda som jag kunde lova där ute var att vi skulle arbeta vidare med frågorna och se efter vilka skillnader som föreligger mellan förslagen samt vilka meriter som SIKO:s förslag kan ha jämfört med vårt eget förslag.

Jag har svårt att förstå, fru talman, hur regeringen skall hinna lösa dessa problem, och därför tror jag att moratoriet är en rimlig lösning även för den som bor i sådana här attraktiva fritidsområden och som är fastboende. Moratoriet har dessutom den förtjänsten att man med ett sådant slipper en ryckighet i fastighetsbeskattningen, när det nu kommer ett nytt skatteförslag.

När det gäller beskattningen av industrifastigheter vill jag peka på att det nu kommer en stor skatteomläggning. Med tanke på detta är det kanske rimligt att komma fram till en helhetslösning, i stället för att för år 1990 införa

tillfälliga regler. Men det förefaller märkligt att vi här i nästa vecka skall ta ställning till höjning av fastighetsskatten på kontors- och affärslokaler i de överhettade delarna av Stockholmsregionen utan att industrifastigheterna är medtagna. Likaså kommer vi att få ta ställning till ett förslag om en tillfällig investeringsavgift på kontors- och affärslokaler, alltså på icke prioriterat byggande, och att industrifastigheterna inte heller därvid är medtagna. Vi kan inte finna att dessa fastigheter bör vara fridlysta i beskattningssammanhang. Vi får återkomma i den frågan. Under alla förhållanden tycker vi inte att det skall genomföras några tillfälliga lösningar enbart för 1990.

Det förhållandet att det är samhällsekonomiskt lönsamt att investera i energibesparande utrustning eller i miljö- och resursbevarande installationer liksom att detta många gånger också är privatekonomiskt lönsamt behöver ju inte hindra att man följer Gösta Lyngås recept att sådana tillgångar inte skall behöva tas upp vid taxeringen. Det är ju inte fråga om att ge några bidrag utan bara om att man inte straffbeskattar en samhällsekonomiskt mycket viktig åtgärd.

Varför inte uppmuntra dem som är villiga att investera i sådana här installationer och därigenom hjälpa oss alla att få en bättre miljö, att snabbare bli av med kärnkraften och att slippa att i så stor omfattning använda fossila bränslen, som bidrar till växthuseffekten? Vi har, som kammarens ledamöter vet, lagt fram en lång rad förslag på dessa områden. Gösta Lyngås förslag är synnerligen lättillämpat, och vi hoppas att vi skall få stöd för det.

Vi väntar nu med stor spänning på hur riksdagspartierna skall uppfylla sina löften till skärgårdsborna om att dessa inte skall drabbas av en höjd fastighetsskatt. Hur det går med det kommer vi att få se om en mycket kort tid.

Med detta anförande – under vilket förste vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar – var överläggningen i ärendet avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om skatteutskottets betänkande 31.)

Kammaren övergick till att debattera skatteutskottets betänkande 38 om ändrade regler om skogskonto, m.m.

Ändrade regler om skogskonto, m.m.

Anf. 28 HUGO HEGELAND (m):

Fru talman! Proposition 141 har ju tillkommit med anledning av regeringens underlåtenhet att samtidigt med ändringen av arvsreglerna i den familjerättsliga lagstiftningen också ändra berörda skatteregler. Härigenom har vissa skatteregler med anledning av den bakomliggande civilrättsliga lagstiftningen ändrats så, att de fått en ej avsedd innebörd. Detta gäller bl.a. beträffande bestämmelser om avsättningar till skogskonto och vissa andra avsättningar, som i de aktuella fallen måste tas upp till beskattning tidigare än vad som krävdes före arvsrättsreformen.

Regeringens dröjsmål med att lägga fram ett korrigerande förslag, trots att

riksdagen vid två tillfällen på skatteutskottets hemställan begärt detta, har medfört att många enmansdödsbon sedan tiden för ikraftträdandet av de nya arvsreglerna blivit nödsakade att avveckla sina kontoinnehav och betala skatt på inestående medel. Vi moderater anser inte att förslaget i propositionen tillfredsställer riksdagens två gånger framförda begäran, men vi gör den bedömningen att det nu inte är möjligt att begära ett nytt förslag om uppskjutande av beskattningen för att lösa problemet med reservering av medel för framtida kostnader och investeringar. Vi anser oss därför tvungna att acceptera regeringens förslag beträffande själva metoden för beskattning av skogskontomedel m.m. vid upplösning av enmansdödsbo. Vi har av den anledningen inga yrkanden på den punkten.

Däremot har vi ett första yrkande vad gäller storleken av nedsättningen av det belopp som skall tas upp till beskattning. Vi tycker att nedsättningen av beloppet bör uppgå till hälften, inte till en fjärdedel, som regeringen har föreslagit och som också utskottets majoritet har ställt sig bakom.

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Vi anser också att det är motiverat med en förlängning av skogskontotiden. Det har ju visat sig att avverkningsbenägenheten har påverkats positivt av de nuvarande tidsbegränsade högre procentsatserna för insättning på skogskonto. Dessa förlängdes i höstas t.o.m. 1992 års taxering. Vi menar att dessa regler bör permanentas och dessutom att uppskovstiden bör förlängas från 10 till 15 år.

Jag yrkar bifall till reservation nr 3.

Jag vill vidare ta upp frågan om en avveckling eller minskning av skogsvårdsavgiften. Det underliga är att intäkterna av denna avgift bara delvis går till att finansiera för skogsbruket gemensamma angelägenheter. Merparten utgör en extra skatt, som används till statens allmänna utgifter. Det är enligt vår bestämda uppfattning synnerligen otillfredsställande att skogsvårdsavgifterna mera har kommit att medverka till en ekonomisk omfördelning mellan olika skogsägarkategorier eller t.o.m. olika regioner.

Vi anser naturligtvis att skogsvårdsavgiften bör slopas, i varje fall efter en lämplig avvecklingstid. Man kunde förslagsvis börja med att sänka den den 1 juli 1989 från nuvarande 0,8 % till 0,3 % och avveckla den senare.

Slutligen har vi instämt med vårt kära broderparti centern när det gäller skogsbilvägar m.m. Vi anser att en förbättring av avdragsmöjligheterna i samband med byggande av skogsbilvägar skulle ha en positiv effekt på skogsavverkningen. Det finns ingen anledning till att dessa skall behöva avskrivas under tio år. Vi tycker att de bör kunna avskrivas omgående. Det är detta som yrkas i reservation 9, som jag hemställer om bifall till.

Anf. 29 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp):

Fru talman! Mycket i svensk skattepolitik i dag påminner om en promenad över ett kärr eller en mad, där man hoppar från tuva till tuva för att klara sig till fast mark. En sådan tuva är det tidsmässigt begränsade förslaget om dödsbobsbeskattning av skogskonto som behandlas i skatteutskottets betänkande 38. Propositionen i ärendet har framlagts efter en upprepad begäran från riksdagen med anledning av den nya familjerättslagen, och den är naturligtvis välkommen, men den borde ha kommit tidigare.

Det gungfly som skattepolitiken är i dag kan förhoppningsvis bli fastare mark i början på 90-talet. Folkpartiet har därför i stort accepterat propositionens förslag, även om vi är medvetna om att det finns vissa svagheter i den. Det är emellertid viktigt, som också framhålls i betänkandet, att de nya familje- och arvsrättsbestämmelserna är av dispositiv karaktär. Det är betydelsefullt att man informerar om detta. För det är betydelsefullt för dem som har konton av typ skogskonto att se över hur den ekonomiska situationen kan bli efter ett dödsfall och att göra nödvändiga dispositioner. Personligen anser jag att arvsskatt aldrig skulle utgå mellan makar, men den diskussionen hör hemma i ett annat sammanhang.

På en punkt har vi i folkpartiet reserverat oss. Det gäller uppskovstiden. Den önskar vi förlängd från 10 år till dess en skattereform med väsentligt sänkta marginalskatter genomförts. Utredningen om företagsbeskattning, URF, behandlar också denna fråga i sitt arbete. I avvaktan på URF:s betänkande och på innehållet i en skattereform, vill vi med bifall till reservation 4 betona vikten av att skogskontotiden sätts så att den tillgodoser möjligheterna till en rimlig inkomstutjämning, samtidigt som den stimulerar till uttag vid tider av stor efterfrågan. Det finns en risk att uttagen minskar de närmaste åren, vilket i nuvarande konjunktur vore olyckligt.

Vid ett särskilt yttrande har vi markerat att vi finner en sänkning av skogsvårdsavgiften befogad. Tyvärr ser vi dock inte nu någon möjlighet att statsfinansiellt avstå från de ca 400 miljoner som avgiften beräknas inbringa. Möjligen kan en förenkling av skogsvårdslagens regelverk bidra till lägre skogsvårdsavgifter. En förändring av jordbrukspolitiken kan kanske leda till en förändring även av skogspolitiken.

Fru talman! I övrigt yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 30 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Den proposition som ligger till grund för det aktuella betänkandet har tillkommit på begäran av riksdagen, efter initiativ av skatteutskottet. Behovet har uppstått som en följd av uppkomna orättvisor och skatteskärpningar efter genomförda lagändringar på familjerättens område. Vi välkomnar i allt väsentligt förslagen i propositionen, även om de är otillständigt senkomna.

Vi gör emellertid ett viktigt undantag. Det gäller övertaganderätten för efterlevande make eller maka som genom arv övertar jordbruksfastighet och sedan driver denna rörelse vidare. Skälen till detta undantag utvecklas närmare i reservation 3 och jag vill, fru talman, yrka bifall till densamma.

I betänkandet behandlas också ett antal motioner som väckts under allmänna motionstiden, bl.a. beträffande skogsvårdsavgiften och skogsbilvägar. Skogsvårdsavgiften framstår alltmer och för allt fler som en orättvis och för skogsbruket tyngande beskattning. Det finns flera goda skäl för dess avskaffande. Bl.a. är det enbart en ringa del av de ca 400 miljoner som skogsvårdsavgiften beräknas inbringa under detta budgetår som återgår till näringen. Den del som ändå återgår till näringen fördelas på ett orättvist sätt. Den gynnar passiva ägare och missgynnar aktiva ägare av skogsfastigheter. Det gör den genom att den del som återgår i form av olika bidrag i huvudsak kommer dem till del som tidigare har skött skogen mindre väl och den

drabbar, via ett högt skogsbruksvärde, dem som verkligen har bemödat sig om att sköta sin skogsfastighet på ett riktigt sätt. Det innebär också en stor omfördelning från söder till norr. Skogsnäringen är därmed den enda näring som själv betalar sin regionalpolitik. Vi anser att det inte är näringens ansvar att sköta denna regionalpolitik, utan att det är samhällets ansvar.

Skogsvårdsavgiften är som sagt betungande. Den beräknas inbringa ungefär 400 milj. kr. enligt det statsbudgetförslag som lades i januari. Ingrid Hasselström Nyvall bekräftar att för folkpartiets del är det enda skälet till att man inte kan gå med på ett avskaffande att man inte anser sig statsfinansiellt ha råd med detta avskaffande.

Lantbruksuniversitetet har beräknat att skogsvårdsavgiften vid en 80-årig omloppstid motsvarar ungefär 40 % av avverkningsnettot. Detta betecknar utskottsmajoriteten på följande sätt: "avgiften – – – torde ha begränsad ekonomisk betydelse för de flesta skogsägarna." Bruno Poromaa, vilka bedömningsgrunder och vilka matematiska metoder är det som leder fram till tolkningen att 40 % av avverkningsnettot skulle vara en för de flesta skogsägare ekonomiskt betydelselös beskattning? Jag ber, fru talman, att få yrka bifall till reservation nr 7 och även till reservation nr 9, som gäller avdragsrätt för kostnader för byggande av skogsbilvägar.

Förslaget avstyrks av majoriteten med ett tamt och egentligen helt intetsägande argument: "Att utsträcka avdragsrätten ytterligare för de ifrågavarande vägkostnaderna bör emellertid enligt utskottets mening inte komma i fråga." Kan man tänka sig något mer intetsägande än denna mening, som ensam utgör motiv för ett avslagsyrkande. Jag skulle vilja fråga dem som har biträtt detta argument, i första hand Bruno Poromaa, men också Ingrid Hasselström Nyvall och representanter för miljöpartiet och vpk, vilka motiv som egentligen kan anföras för att avstyrka det förslag som har lagts fram, vilket sedermera resulterat i denna reservation.

Anf. 31 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! Reservation 2 i mom. 3 har redan redovisats av Rolf Kenneryd, och jag yrkar bifall till den.

Reservation 5 till mom. 7 avser tillfällig inkomst av skogshantering upp till 10 000 kr. Inom miljöpartiet de gröna har vi kommit fram till, och även föreslagit detta inom ramen för RINK-utredningen, att smärre inkomster som någon har vid sidan av sitt vanliga värv borde kunna få vara skattefria upp till 10 000 kr. Dels är det sunt att människor gör en extra insats, utan att behöva räkna det som en formell inkomst, dels är det bra att undvika frestelsen att undandra dessa smärre summor från normal skatteplikt. Jag yrkar alltså bifall till den reservationen.

Även till reservation 8 i mom. 9 yrkar jag bifall. Här gäller det att skogsindustrin borde ta mer ansvar för konsekvenser av sin aktivitet. Vårt förslag är, att en avsättning om sammanlagt 300 milj. kr. per år görs under de närmaste fem åren. Totalsumman skulle då vara 1,5 miljarder, som skulle användas av naturvårdsverket för inköp av svenska skogar.

Sedan uppstår ett dilemma för oss när det gäller skogsvårdsavgiften. Jag betraktar det visserligen som helt rimligt att denna avdragsgilla avgift tas ut,

men jag hade helst sett att den användes på ett ekologiskt rimligare sätt än vad som nu är fallet. Vi avser att återkomma med en motion i den frågan.

Anf. 32 BRUNO POROMAA (s):

Fru talman! Detta betänkande är föranlett av en proposition om begränsning av skatteuttaget i vissa fall för enmansdödsbo, om beskattning skall ske av medel på skogskonto m.m. på grund av att dödsboet har upplösts. Innehållet i propositionen har redovisats av de tidigare talarna, varför jag begränsar mig till att helt kortfattat kommentera de två reservationer, den ena av moderaterna och den andra av centern, som är föranledda av propositionen.

Utskottsmajoriteten avstyrker moderaternas förslag om att reduktionen av det belopp som skall tas upp till beskattning skall sättas ned till hälften. Utskottsmajoriteten anser att regeringens förslag om nedsättning med en fjärdedel utgör en rimlig och väl underbyggd avvägning.

I likhet med moderaterna anser centern i sin reservation att propositionen inte tillfredsställer skatteutskottets begäran, dvs. att ej avsedda effekter på familjerättsreformen inte skall uppkomma. Centern säger också uttryckligen i sin reservation att förslaget ej står i överensstämmelse med den familjerättsliga reformens syfte, som främst var att stärka den efterlevande makens ställning. Till det vill jag säga att den efterlevandes ställning kanske skulle bli ännu mer stärkt, om vederbörande kunde ta över t.ex. skogskontomedel obeskattade. Nu kommer hon eller han att överta ett avskattat konto på gården. Detta skall jämföras med att hon eller han tidigare bara hade rätt till sin giftorätt.

Utskottet har mycket utförligt redovisat sina synpunkter med anledning av centerns motion. De återfinns på s. 6 och 7 i betänkandet, och jag skulle vilja rekommendera reservanterna inkl. miljöpartiets företrädare att läsa vad som står där mycket noga som motvikt till deras reservation. Det tillhör faktiskt sällsyntheterna att en motion får en så utförlig redovisning från ett utskott som i det här fallet.

I detta betänkande avstyrks också ett antal motioner från den allmänna motionstiden. Ett flertal av dessa motioner är kända från tidigare tillfällen, t.ex. de två motionerna om förlängning av skogskontotiden. Så sent som i höstas, alltså för några månader sedan, avstyrkte utskottet dessa förslag, och enligt vårt förmenande har ingenting nytt tillkommit som skulle föranleda ett annat ställningstagande från utskottsmajoriteten i dessa frågor.

Skogsvårdsavgiften har också varit föremål för ställningstagande vid ett flertal tillfällen. En majoritet i utskottet anser att detta blygsamma belopp framstår som väl avvägt för skogliga åtgärder.

Reservationen om skogsbilvägar tillhör också gruppen gamla skivbekanta. Till Hugo Hegeland och moderaternas, som han sade, "broderparti" vill jag säga att utskottsmajoriteten nu i likhet med tidigare anser det icke motiverat att ytterligare utsträcka avdragsrätten för ifrågavarande vägkostnader.

Miljöpartiets intåg i riksdagen och i skatteutskottet har resulterat i två helt nya reservationer, som dock inte har funnit någon större förståelse hos oss övriga i utskottet. Miljöpartiet står som sagt ensamt för dessa reservationer.

När det gäller skatteavdraget för skogsavverkning skulle jag vilja rekom-

mendera miljöpartiet att avvakta resultatet av den utredning som arbetar med en översyn av inkomstbeskattningen. Ni kanske inte kände till att det pågick en sådan utredning, när ni skrev den här motionen. Men den utredningen är nu i det närmaste klar med sitt arbete.

I sin andra reservation vill miljöpartiet att 1 500 milj. kr. skall avsättas från skogsföretagens vinster för inköp av värdefulla skogsområden. Utskottsmajoriteten anser att statsmakterna redan uppmärksammat de problem som miljöpartiet åberopar i och med det beslut som redan fattats av riksdagen om att avsätta 100 milj. kr. för ett bevarande av urskogsområde för framtiden. Beloppet på 100 milj. kr. förefaller mycket blygsamt i jämförelse med det belopp som miljöpartiet talar om. Jag tycker emellertid att miljöpartiet är vårdslöst med nollorna när det gäller de här beloppen.

Fru talman! Med det sagda vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 33 HUGO HEGELAND (m) replik:

Fru talman! Bruno Poromaa kritiserade det moderata förslaget att man bör reducera skatteuttaget från dödsbo när det gäller skogskonto, dvs. att beloppet skulle sättas ned med 50 %. Han ansåg att regeringens förslag, som utskottets majoritet har anslutit sig till, var en "rimlig och väl underbyggd" reduktion. Bruno Poromaa förstår givetvis att man aldrig kan argumentera mot vad som är rimligt och väl underbyggt. Jag kan ju säga så här, att vårt förslag är mycket rimligt och mycket väl underbyggt. Då utgår vi ifrån att vi har världens högsta beskattning när det gäller arvsbeskattning, förmögenhetsbeskattning osv. Eftersom vår huvudlinje är att över hela fältet kraftigt sänka skatterna, så passar detta förslag in i vår allmänna politik. Därför är det ur vår synpunkt givetvis mycket rimligt och mycket väl underbyggt, medan socialdemokraterna nästan i alla sammanhang tycker att skattesänkningar är orimliga.

Anf. 34 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp) replik:

Fru talman! Jag minns också, Bruno Poromaa, att vi i mitten på december hade samma diskussion här och att Bruno Poromaa då sade att det inte fanns någon anledning att förändra uppskovstiden för skogskonto. Han menar att inget nytt nu har tillkommit. Jo, jag tycker att det har tillkommit en ny sak. Jag sade redan i december att man kunde skönja en skattereform med en sänkning av marginalskatterna, som ju även socialdemokraterna var intresserade av. I dag kan vi inte bara skönja den utan har den kanske ganska nära oss. Då är det mycket viktigt för skogsavverkningen under de närmaste åren att, som vi har föreslagit, förlänga de här tio åren fram till en marginalskattereform. Det finns annars risk för att avverkningen blir lägre framför allt i år och nästa år. Har man stora uttag att ta från sitt skogskonto vill man inte plussa på, om man har hög marginalskatt. Då lugnar man sig kanske till 1991 eller 1992 med att avverka. Det är inte önskvärt i dagens läge med den stora efterfrågan på virke och massaved som nu råder.

Rolf Kenneryd frågade hur vi kunde låta bli att ställa oss bakom reservationen om skogsbilvägar. Jag är kanske inte helt så grundligt insatt i dessa frågor som Rolf Kenneryd, men jag skulle vilja säga att om man bygger

en skogsbilväg inom ett skogsbestånd där man räknar med att avverka under lång tid är ju en tioårig avskrivningstid inte något orimligt.

Anf. 35 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Repliken skall gälla Bruno Poromaas anförande.

Anf. 36 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp) replik:

Fru talman! Jag blev apostroferad av Rolf Kenneryd, så jag tänkte slå ihop replikerna. Får jag inte göra det?

Anf. 37 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Nej, det är inte tillåtet. Repliken gäller bara Bruno Poromaas anförande.

Anf. 38 GÖSTA LYNGÅ (mp) replik:

Fru talman! Jag är mycket väl medveten om att det inkomstskatteförslag som läggs fram också innehåller ett särskilt yttrande från mig i själva verket, där en summa av 10 000 kr. för extra inkomster är beaktad. Vi tycker att det är en bra linje. Det är samma linje som drivs i frågan om att ha litet extra skogshantering vid sidan om vanliga inkomster. Det är viktigt att man kan göra sådant, en litet informell arbetsinsats, kottplockning är ett annat exempel osv. Det är väldigt tråkigt att skatteutskottet är så negativt inställt till detta. Vad man gör är inte bara att förbjuda utan man driver sådant här under jorden. Det är klart att folk börjar jobba svart igen. Det är tråkigt. Det försämrar skattemoralen helt allmänt.

Jag beklagar att Bruno Poromaa inte är förstående till detta förslag.

Så till det andra förslaget. Vi tycker att 1 500 miljoner skulle vara en bra summa för att inköpa natur- och urskogar i Sverige. Det är nämligen så mycket det kostar. Det är ingen tillfällighet att vi har valt den summan. Det är vad naturskyddsföreningen anser att det kostar. Därför har vi föreslagit den summan. Vi har inte varit slarviga med nollorna. Däremot tycker jag nog att socialdemokraterna är litet slarviga med en av siffrorna. De har plötsligt skurit ned från 1 500 till 100 miljoner. Det är en femma ni har tappat där, och det är väldigt tråkigt, för då kan vi alltså inte köpa mer än en liten del av de ur- och naturskogar som verkligen behöver skyddas för framtida generationer.

Anf. 39 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag ber att få meddela Bruno Poromaa att jag har läst majoritetens argumentation just på de återopade sidorna. Det är det som är anledningen till att vi har reserverat oss. Det är naturligtvis en ganska liten grupp som här berörs, men icke desto mindre är det utomordentligt viktigt att de här frågorna får sin lösning just för dem som berörs.

I mitt anförande ställde jag ett par frågor till Bruno Poromaa som inte fick sitt svar. Jag upprepar dem därför.

Den första frågan var: Vilka bedömningsgrunder och vilka matematiska metoder leder fram till tolkningen att skogsvårdsavgiften torde ha begränsad ekonomisk betydelse för de flesta skogsägare?

Den andra frågan, som Ingrid Hasselström Nyvall gjorde ett tappert försök att besvara men som Bruno Poromaa nu har möjlighet att besvara var: Vilka

motiv är det egentligen som ligger bakom yrkandet om avslag på reservation nr 9?

Får jag sedan, fru talman, passa på tillfället att eftersom jag råkade säga fel nummer på det första yrkandet korrigera detta och nu yrka bifall till reservation nr 2. medan jag samtidigt återtar yrkandet om bifall till reservation nr 3.

Anf. 40 BRUNO POROMAA (s) replik:

Fru talman! När det gäller huvudfrågan i detta betänkande, som har föranlett betänkandet, nämligen regeringens proposition, är det märkligt att ingen av dem som har varit uppe har haft invändningar emot bl.a. den prisbegränsning som skall ske här. Man har accepterat lagstiftningsförslaget provisoriska karaktär. Centern har ju talat om en övertaganderätt som det visade sig i det närmaste omöjligt att genomföra. Det är väldigt komplicerat. Fördelen med den här valda lösningen är att den omfattar alla enmansdödsbon som har uppkommit efter familjerättsreformen.

Beträffande beskattningen, som Hugo Hegeland talade om, har ju moderaterna gjort sig kända som de som verkligen sysslar med överbud på skatteområdet. Hade regeringen föreslagit en nedskärning till hälften, hade moderaterna föreslagit 75 %. Det är väl ingenting som skulle ha varit främmande för moderaterna.

Ingrid Hasselström Nyvall berörde förlängningen av skogskontona. De kom till beslutet om förlängning för att stimulera avverkningsen. Nu står vi inför en skattereform. Eftersom ni i folkpartiet har aktualiserat detta under många år, kan ni då inte vänta ett par år till tills vi kommer till den här skattereformen, den är ju nu nära förestående?

Gösta Lyngå uttalade farhågor för att folk skulle börja jobba svart om man inte visade större generositet med skatterna. Jag blev förvånad över de diversionerna. Det är sällan det förekommer sådan debatt i denna kammare, att man hyser misstänksamhet mot medborgarna och tror att de jobbar svart. Skillnaden är stor mellan det bud som ni kommer med och det bud som riksdagen har tagit. Det är väldigt stor skillnad mellan 100 miljoner och 1 500 miljoner. Det är en skillnad på 1 400 miljoner. Jag tror inte ni har fattat skillnaden mellan 1 miljard och 1 miljon. 1 miljard är 1 000 miljoner. Detta var väl i stort sett det jag hade att säga.

Jag tänker också något beröra skogsbilvägarna. En investering i skogsbilväg måste väl resultera i högre skogsvärden i anledning av att staten skall med generös beskattning subventionera den här värdeökningen.

Anf. 41 HUGO HEGELAND (m) replik:

Fru talman! Det är ju fantastiskt att från Bruno Poromaa höra påståenden om att vi kommer med överbud. Den här propositionen som utskottet nu har behandlat och tillstyrkt huvudtankarna i har ju tillkommit för att undanröja de negativa konsekvenserna beträffande inkomstbeskattningen till följd av ändrade regler i den familjerättsreform som trädde i kraft den 1 januari 1988. Då begärde vi i moderata samlingspartiet, med hänsyn till den kritik som kunde riktas mot den familjerättsliga lagstiftningen, att man skulle vänta med den tills de skattemässiga konsekvenserna hade belysts och ändringar i

skattelagstiftningen genomförts. Men det avvisade riksdagsmajoriteten. Och observera: två gånger har utskottet och riksdagen fått gå till regeringen och begära att den skall komma med ett förslag för att undanröja den skattehöjning som vi i realiteten fick med den nya familjerättslagstiftningen. Det är verkligen inte fråga om några överbud, utan det är faktiskt ett underbud som regeringen lägger och som utskottsmajoriteten har tagit. Det blir inte fråga om full kompensation. Det har gått 1 1/2 år och ett antal dödsbon har drabbats av detta, och i fortsättningen ger inte en reducering med en fjärdedel av beloppet full kompensation. Vi menar också att regeringens förslag kan bli stötande när det gäller kontoavsättningar av det slag som angavs i propositionen.

Också skogsvårdsavgiften är helt orimlig. Från början var den alltså en specialdestinerad avgift som skulle gå till skogsvård. Men det är bara en mindre del som gör det. Där har regeringen också utnyttjat möjligheten att i stället förvandla avgiften till en beskattning och gå ifrån de ursprungliga tankegångarna. Det är också anledningen till att vi vill avskaffa denna skogsvårdsavgift, som alltså utnyttjas felaktigt med hänsyn till de ursprungliga avsikterna.

Anf. 42 INGRID HASSELSTRÖM NYVALL (fp) replik:

Fru talman! Jag hade nog litet svårt att förstå Bruno Poromaa när han frågar: Varför kan ni i folkpartiet som har arbetat ivrigt för en marginalskatteform inte vänta?

Men det är ju det vi håller på med. Vi väntar nu att den skall komma om vi får gehör för vår skattepolitik. Men det är ju under den tiden, 1989 och 1990, när vi väntar, som vi vill att skogskontona skall få den utformningen att man inte riskerar ett mindre virkesuttag under den nuvarande konjunkturen med den mycket stora efterfrågan på svenskt virke och massaved. Då vill vi ju stimulera uttaget, medan den skogskontoutformning som vi har i dag kombinerad med en marginalskatteform kan göra att en del kanske inte gör detta uttag som vore välkommet.

Anf. 43 GÖSTA LYNGÅ (mp) replik:

Fru talman! Summan 1 500 miljoner är faktiskt uträknad icke av oss utan av naturskyddsföreningen. Det kostar rätt mycket att på det viset bevara skogen för framtiden. Men det kan också vara viktigt. Den avverkning som sker nu är kanske inte alltid den miljöriktiga. Det finns väldigt stora hyggen. Det är kanske en överdrift att gå in på detta just i den här skattedebatten, men det är motiverade siffror. Det kan jag svara för. Jag vill inte ha dem ifrågasatta på detta sätt. Att det nu har blivit en höjning upp till 100 miljoner är naturligtvis ett framsteg men ett mycket litet framsteg jämfört med vad som behövs.

Anf. 44 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Bruno Poromaa säger när det gäller övertaganderätten för efterlevande make eller maka att detta är omöjligt. Det är det naturligtvis inte, utan det är viljan som saknas. Uppenbarligen är det också så att det antingen är omöjligt att besvara de av mig ställda frågorna eller också saknas

viljan. Jag tolkar de uteblivna svaren så, att det inte kan anföras några bärande argument vare sig mot ett avskaffande av skogsvårdsavgiften eller när det gäller en utvidgad rätt till avdrag för byggande av skogsbilvägar. En välvillig tolkning som man skulle kunna göra och som jag gärna vill göra efter detta meningsutbyte är att vi kanske kan emotse ett slopande av skogsvårdsavgiften just därför att inga bärande argument mot detta förslag kan anföras.

Anf. 45 BRUNO POROMAA (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga till Hugo Hegeland att den föreslagna lagstiftningen är av provisorisk karaktär. Låt oss nu skaffa oss erfarenheter av hur lagen fungerar. Om den visar sig slå snett är vi givetvis beredda att ompröva frågan. Det finns ett gammalt kinesiskt ordspråk som säger att av erfarenheten blir man vis. Även om Hugo Hegeland är en vis man, kan han faktiskt bli ännu visare.

När det gäller skogsvårdsavgiften vill jag i alla fall göra gällande att det är fråga om ett mycket blygsamt belopp. Det talas om att avgiften uppgår till ungefär 400 milj. kr., men märk väl att avgiften är avdragsgill vid taxeringen. Netto blir alltså avgiften väsentligt lägre. Jag skulle vilja fråga om ni inte tillmäter de insatser som skogsvårdsstyrelserna gör på detta område något värde.

Till Ingrid Hasselström Nyvall vill jag säga att jag tror att hennes farhågor för att avverkningen kommer att gå ned är obefogade. Tvärtom har vi ju faktiskt haft en hög avverkningstakt i det här landet, och jag tror att dessa risker är minimala.

När det gäller Rolf Kenneryd kan jag bara konstatera att i vissa frågor är det väldigt lätt att övertyga centern. I andra fall är det i det närmaste omöjligt. Den här frågan tillhör den senare kategorin.

Förste vice talmannen anmälde att Hugo Hegeland och Ingrid Hasselström Nyvall anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Anf. 46 LARS BÄCKSTRÖM (vpk):

Fru talman! Till detta betänkande har vpk inte fogat några reservationer. Vi har därför inga reservationer att yrka bifall till, och det har redan framställts yrkande om bifall till utskottets hemställan. Jag vill bara i korthet motivera vårt ställningstagande i detta ärende.

Bruno Poromaa erinrade här om ett ordspråk. Ett annat ordspråk är: Eget beröm har en något skämd doft. Å andra sidan är eget beröm bättre än inget beröm alls. Därför vill jag passa på att ge oss i vpk litet beröm för att vi verksamt bidragit till att denna proposition över huvud taget har framlagts. Så sent som i höstas var vi med och bildade majoritet mot, skall vi säga, vår stora kusin. Men socialdemokratin gick så småningom med oss, och till slut fick vi ett enigt utskott, vilket var bra. Men den här propositionen har kommit alldeles för sent. Den borde ha lagts fram långt tidigare, redan när utskottet första gången krävde handling. Men även om det är sent är det i alla fall några förbättringar som föreslås. Dessa förbättringar är viktiga för dem de berör. Även om det gäller små grupper är det för dem viktiga frågor.

En rad reservationer har fogats till utskottets betänkande. I reservation 1, som är en moderat reservation, begärs en större nedsättning av det belopp som skall tas upp till beskattning. Man vill diskutera en rimlig avvägning. Jag kan konstatera att vi i vpk har haft svårt att göra denna avvägning, men utan oss hade det inte varit möjligt att göra någon avvägning alls. Vi har i alla fall fört frågan åt rätt håll.

Reservation 2, som kommer från centern, handlar om en övertaganderätt för efterlevande make. För denna reservation har vi i vpk haft stor sympati. Men vi vet också att te och sympati hjälper föga i längden. Vi har tagit fasta på de skäl som har anförts vid föredragningen. Det finns ytterst komplicerade tekniska problem kring denna fråga, men som Rolf Kenneryd sade är det nog inte helt omöjligt att lösa dem. Ingenting är helt omöjligt. Men jag och övriga inom vpk har inte kunnat konstruera en lagtext, som skulle kunna tillgodose dessa syften. Då har vi inte heller kunnat framhärda och mästra experterna på området. Men visst kan man hysa sympati för idén.

I reservationerna 3 och 5 begärs en förlängning av skogskontotiden. Vi stödde den tillfälliga förlängningen för att stimulera virkesfånget. Men om man sätter in stimulantia så att det blir ett vanemässigt bruk, minskar stimulanseffekten högst väsentligt. Kanske just ett brott i den förlängda tiden gör det möjligt att få en stimulans av virkesfånget. Om vi skall sätta in ytterligare stimulans senare, får vi bedöma när vi vet vilket virkesfång industrin har vid det tillfället.

Inte heller reservationen om ett skatteavdrag vid skogsavverkning har vi stött. Vi har från vpk:s sida gått med på vissa skattefria öar, men vi har svårt att tänka oss en hel skärgård av skattefria öar. Till slut blir det tekniskt komplicerat, och det kan uppstå ett skatteundandragande genom att man söker sig till sådana här öar. Därför vill vi vara ganska restriktiva med dem.

När det gäller en avveckling eller minskning av skogsvårdsavgiften finns det ett par reservationer. Någon tycker att det är dålig styrning på avgifterna, och någon säger att reglerna fungerar dåligt och vill avveckla dem. Vi kan se de sakskalet som framförs, men vi menar att man inte skall kasta ut barnet med badvattnet. Vi kan i lämpligt utskott diskutera en bättre styrning och nya regler, men vi vill inte avveckla avgifterna.

När det gäller en obligatorisk avsättning för inköp av naturskog är det väl bekant att vpk kan tänka sig att man tar ut ökade företagsskatter. Det är ingen hemlighet, men vi vill också varna för att i alltför hög grad öronmärka pengarna. Då får man ett minskat handlingsutrymme för den samlade avvägning som man bör göra.

Vi har också övervägt reservationen 9 och till slut stannat för att inte stödja den. Vår motivering är att det redan finns ett bidrag för anläggandet av skogsbilvägar: Det är naturligtvis ingen helig princip för oss. Vi är villiga att lyssna på argument. Men just nu finns det en form av stöd, och även om man vill göra förändringar bör man behålla helheten.

Anf. 47 HUGO HEGELAND (m):

Fru talman! Jag vill på moderata samlingspartiets vägnar uttala vårt varma tack för den insats som vpk har gjort i denna fråga och som har medfört att vi nu har fått en lindrigare beskattning av skogskonton hos dödsbon.

Även i andra frågor har vpk haft ett realistiskt betraktelsesätt. Jag vet inte hur mycket beröm Lars Bäckström vill ha innan han är nöjd, men jag kommer att tänka på Runebergs båda dragoner med det berömda citatet: "Giv åt Stål en penning även eller tag ock min." Jag ger gärna allt beröm åt vpk om det behövs.

Jag vill även berömma Lars Bäckström för att han verkligen försöker göra en saklig bedömning av frågorna. Men då råkar han ibland in i en diskussion med sig själv och behöver en viss betänketid plus den betänketid som han behöver för att diskutera med sina motståndare.

Det föranledde mig att i utskottet en gång citera den irländske poeten William Butler Yeats. Han har nämligen sagt att retorik är den språkliga benämningen för de strider vi för med motståndarna, medan poesi är namnet på de strider vi för med oss själva. Mot bakgrund av detta, fru talman, vill jag ge Lars Bäckström beröm för att han är både en god retoriker och en god poet.

Anf. 48 LARS BÄCKSTRÖM (vpk):

Fru talman! Jag tackar ledamoten Hegeland för detta beröm, som är mer än tillräckligt vad gäller både retorik och poesi. Men jag tänker på att talmannen har efterlyst nya debattformer, och vad jag tror att den svenska politiken behöver är realister, som har förmåga att uppskatta poesi.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om skatteutskottets betänkande 31.)

Kammaren övergick till att debattera skatteutskottets betänkande 37 om ändring i tulltaxelagen, m.m.

Ändring i tulltaxelagen, m.m.

Anf. 49 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Fru talman! Svensk trädgårdsodling och svensk fruktodling bedrivs under mycket svåra konkurrensförhållanden med vår omvärld. Detta bekräftades vid skatteutskottets besök i Kivik för några veckor sedan. Svensk fruktodling har för närvarande mycket stora svårigheter på grund av ökad utländsk konkurrens. Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att svensk trädgårdsnäring måste få möjlighet att kunna konkurrera på lika villkor med odlarna i våra konkurrentländer.

Vi kan själva påverka vår situation genom att sänka skatter och avgifter som har en fördröjande inverkan på våra produkter. En harmonisering med vår omvärld är i detta avseende nödvändig. Tyvärr bidrar socialdemokraterna till ökade kostnader genom nya förslag om höjda skatter och avgifter.

Det är lika självklart att den livsmedelsimport som förekommer inte skall innehålla några rests substanser av i Sverige förbjudna växtskyddsmedel. Ett sådant krav strider inte mot GATT och ej heller mot en harmonisering med EG.

Som framgår av reservation 2 i detta betänkande kan det nuvarande

svenska tullskyddet inte hindra att lågprispartier från statshandelsländer och prispressade överskottspartier från EG-länder kommer in på den svenska marknaden. Våra grannländer har ett starkare tullskydd än vad vi har. Det är därför viktigt att Sverige arbetar för en harmonisering av nuvarande tullskyddsbestämmelser. Sverige kan inte ensidigt avveckla tullskyddet och därmed öka risken för att den inhemska näringen slås ut. Inom trädgårdsnäringen är det synnerligen viktigt att en ökad frihandel sker i samklang med vår omvärld. Jag upprepar vikten av att våra näringsidkare måste få möjligheter att kunna konkurrera på lika villkor med vår omvärld i det avseendet.

Fru talman! Med det sagda yrkar jag bifall till reservation 2 i betänkandet.

Anf. 50 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Som Karl-Gösta Svenson redan har påpekat arbetar den svenska trädgårdsnäringen under svåra konkurrensförhållanden. I botten spelar faktorer som klimat en roll. Svårigheterna förstärks av tullbestämmelserna och förhållandet att användningen av odlingsmetoder som är förbjudna i Sverige kan tillåtas slå igenom i de importerade produkterna.

Hitintills har trädgårdsnäringens effektivitet gjort att den har överlevt och t.o.m. utvecklats. Men i dagsläget har denna näring utomordentligt små och i vissa fall obefintliga vinstmarginaler. Detta kräver en kontinuerlig och skärpt bevakning och förslag till tullskydd för trädgårdsprodukter. Dessa förslag utvecklas i reservation 2, och jag ber att få yrka bifall till densamma.

Anf. 51 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! En stor del av importen till vårt land från tredje världen innebär stora uppoffringar från fattiga länders sida. Bl.a. är detta tydligt när det gäller nedhuggande av regnskogar för att tillfredsställa vårt virkesbehov. Sådan nedhuggning är ofta alltför burdus och innebär faktiskt ett skövlande av skogen i dessa områden. Vi bör såvitt möjligt undvika att driva på sådan verksamhet.

I detta betänkande sker en översyn av tulltaxelagen, och det är bra att en sådan görs. Därigenom får man tillfälle att se över importens struktur. En frapperande detalj är den tullfrihet som föreslås för fanér, som till stor del kommer just från sådana skogar som jag nämnde. Jag föreslår att den i propositionen föreslagna tullskalan tillämpas endast på sådant virke som odlats på ekologiskt godtagbart sätt. Därmed yrkar jag bifall till reservation 1.

När det gäller svenska trädgårdsprodukter innebär nuvarande regler en orättvis fördel för utländska produkter, som får odlas med andra besprutningsmetoder än som är tillåtna i Sverige. Den av moderaterna och centern avgivna reservationen om tullskydd löser inte denna fråga slutgiltigt, men den kan betraktas som en nödlösning som vi i miljöpartiet kan tänka oss att stödja.

Anf. 52 TORSTEN KARLSSON (s):

Fru talman! Skatteutskottet tillstyrker i betänkandet om ändring i tulltaxelagen det i regeringens proposition 1988/89:135 framlagda förslaget om ändring i lagen. Samtidigt avstyrks två motioner. Det är en motion från miljöpartiet, som har väckts med anledning av propositionen, och det är en moderat motion, som har väckts under den allmänna motionstiden.

De flesta föreslagna ändringarna är av redaktionell natur. Men vissa ändringar har ett sakligt innehåll. Bl.a. föreslås, mot bakgrund av erbjudanden som Sverige har gjort inom ramen för pågående GATT-förhandlingar, tullfrihet för ett antal tropiska produkter. Vidare föreslås en förlängning av den tullfria perioden för kepalök, dvs. vanlig lök, med en månad. Där föreslås också att riksdagen godkänner ett tilläggsprotokoll till frihandelsavtalet med dels Europeiska ekonomiska gemenskapen, dels med Europeiska kol- och stålgemenskapen i medlemsstaterna. Tilläggsprotokollet innebär en fullständig avveckling av tullar för industrivaror från Spanien. Ändringen skall träda i kraft den 1 juli 1989.

Två reservationer har avgivits i anslutning till utskottsbehandlingen. I reservation 1 tas synpunkter upp som har framförts i motion Sk55, vari anförs att det finns risk för att faner som föreslås bli tullfritt kommer att leda till en skövling av regnskogen. Miljöpartiet vill att endast ekologiskt odlat virke av vissa tropiska trädslag skall tillåtas att importeras.

Regnskogarna utgör naturligtvis en mycket aktuell fråga. Det har informerats mycket om den. Det är en fråga som, i sambandet mellan miljö och handel, vi från svensk sida vill föra in i en debatt med GATT, för att senare under året ta upp frågan i en debatt bland i-länder inom OECD-kretsen – detta för att få en första reaktion på de tankar vi har.

Insatser på miljöområdet, som blir alltmer angelägna, bör lämpligen samordnas mellan ett stort antal länder för att bli effektiva. Det finns redan vissa möjligheter att inom ramen för GATT vidta åtgärder för att skydda människors liv och hälsa. Ett aktivt internationellt samarbete är oerhört väsentligt när det gäller att lösa de problem vi står inför.

En tullavveckling för faner och tropiska träd, vilken ingår i ett större paket till förmån för u-ländernas export, har i sig själv en så marginell betydelse att den inte borde tas upp om man önskar att seriöst diskutera miljöproblemen i samband med världshandeln. Frågan om skövlingen av regnskogarna måste tas upp i ett större sammanhang, och jag yrkar därför avslag på reservation nr 1.

I reservation nr 2 vill moderata samlingspartiet och centerpartiet ha ett tillkännagivande till regeringen om tullskydd för trädgårdsnäringen. Man hävdar att svensk trädgårdsnäring är utsatt för ett mycket hårt konkurrenstryck från importen av trädgårdsprodukter. Utskottet har vid tidigare tillfällen behandlat yrkanden liknande dem som tas upp i reservationen och då betonat vikten av att den svenska trädgårdsnäringen ges det stöd som behövs för att vidmakthålla och om möjligt stärka dess internationella konkurrenskraft. Utskottet har inte ändrat uppfattning i den frågan. Vi förutsätter nu som tidigare att regeringen följer utvecklingen. Vi anser inte att man i reservationen anfört något som ger anledning till att från riksdagens sida vidta åtgärder.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 53 GÖSTA LYNGÅ (mp) replik:

Fru talman! Jag tror, liksom Torsten Karlsson, inte att frågan om tullfrihet för faner är en mycket stor fråga. Men det är en mycket aktiv åtgärd att ta bort en tull som finns. Det är kanske inte lätt att gå in i GATT-förhandlingar och säga: Vi vill kontrollera vad det är som sker i de regnskogar från vilka vi importerar trä, men eftersom vi ännu inte vet så mycket om detta har vi tagit bort tullen, eftersom detta kanske är lika bra.

Det vore väl bättre om man motiverade borttagandet av tullen med att odlingen sker på ett vettigt sätt. Vi bör bedriva en handel som är ansvarsfull med de länder vars industri kanske inte är så ansvarsfull som den borde vara.

Anf. 54 TORSTEN KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag håller givetvis med Gösta Lyngå om att detta är en angelägen fråga ur miljösynpunkt. Men den fråga som vi nu behandlar ingår i ett större sammanhang i vad avser exportmöjligheter för utvecklingsländerna. Om man skall ta ett initiativ i den här frågan, måste det ske på en betydligt bredare internationell basis. Med hänsyn till den ringa betydelse Sveriges import av faner har, kan inte en sådan viktig fråga kopplas till denna import. Det är här viktigt att vi i alla sammanhang i det internationella miljöarbetet ser till att vi får ett betydligt större och bredare internationellt engagemang i denna fråga.

Anf. 55 LARS BÄCKSTRÖM (vpk):

Fru talman! Vpk har inte heller i detta ärende avgivit några reservationer, men jag skall kort kommentera de yrkanden som är ställda och vpk:s ställningstaganden.

När det gäller reservation 1 anser vi i vpk naturligtvis att syftet bakom reservationen är riktigt, dvs. att värna regnskogarna. Men tekniken att i en lagtext föra in bestämmelser om ekologiskt odlat virke menar vi är felaktig. Det blir då snarare fråga om en viljeinriktning än en fungerande lagtext. Hur skall man kunna följa och tillämpa en sådan lagtext? Av dessa tekniska skäl har vi i vpk valt att inte stödja denna reservation. Vi får arbeta på andra vägar för att nå dessa syften.

I reservation 2 kräver man åtgärder för att skydda de svenska trädgårdsprodukterna. Vi uppskattar syftet även bakom reservationen, vilket Karl-Gösta Svenson och Rolf Kenneryd har redogjort för. Man kan kanske säga att vi rör oss mot samma mål, men kanske på skilda trädgårdsgångar. Men vi i vpk ser poängen med det som reservanterna vill uppnå.

Detta är ingen ny fråga. Den har tidigare behandlats flera gånger av kammaren. Vpk har varje gång stött regeringen, och centerpartiet och moderata samlingspartiet har reserverat sig. Utskottets majoritet har varje gång sagt: Regeringen skall noga följa utvecklingen och vid behov vidta åtgärder. Detta är ett erkännande att det inte är mycket till åtgärder som har vidtagits. På den punkten har regeringens kritiker förvisso en poäng.

Denna fråga behandlas också i ett annat utskott, nämligen jordbruksut-

skottet, som har att hantera frågor om den svenska trädgårdsnäringen. Där arbetar man nu med begrepp som kvalitativt gränsskydd. Vi har här i riksdagen förmånen att se den amerikanska TV-kanalen CNN, och där kan vi varje dag följa den debatt som förs i USA om cancerogena ämnen i äpplen. Det är framför allt ett kvalitativt gränsskydd som vpk diskuterar just nu, och det är kanske också en sådan väg man bör gå, eftersom de svenska trädgårdsprodukterna ur ekologisk synpunkt och miljösynpunkt håller en mycket hög kvalitet.

I de flesta debatter finns det ett underförstått argument: Sakargument biter inte på mig. Men det gör det på oss i vpk. Vi i vpk ser poängen bakom reservationen, och vi ser att regeringen inte har gjort särdeles mycket på trädgårdsfronten. Även om vi inte kan stödja oppositionen, i form av moderata samlingspartiet och centerpartiet, i denna konkreta fråga där man valt *en* teknisk lösning, ser vi samma problem som de gör. Vi är beredda att diskutera med oppositionen om gemensamma lösningar på tullområdet – törhända kombinerat med kvalitativa aspekter på tullskyddet.

Om ni är villiga att tänka i sådana banor, tror jag att jag kan svara att vi i vpk i såväl jordbruks- som skattefrågor är villiga att låta tala med oss. Sakargument skall ta skruv förr eller senare, även för vpk. Tack för ordet, fru talman.

Anf. 56 GÖSTA LYNGÅ (mp):

Fru talman! Jag tackar Lars Bäckström för att han i alla fall instämmer i viljeinriktningen bakom vår reservation.

Lars Bäckström tycker att tekniken är besvärlig. Men varför kan man inte låta bestämmelsen få den utformning vi föreslår? Visar det sig sedan att den blir svår att kontrollera, får väl det bli en senare fråga. Lars Bäckström brukar vara logisk och klar, och jag kan inte riktigt förstå att han efter det att han sagt att han har samma viljeinriktning som vi säger att han tänker rösta emot vår reservation. Det är väl en beklaglig kullerbytta?

Anf. 57 LARS BÄCKSTRÖM (vpk):

Fru talman! Jag vill till miljöpartiets Gösta Lyngå säga att det när det gäller motivet törhända är fråga om en kullerbytta, men det är betingat av rättsvårdande skäl. När man fattar beslut om en lag gäller det att ha klart för sig att det verkligen går att efterleva lagen. Man hamnar annars i ett lagstiftningsmoras där man säger: Vi fattar beslut om lagen, och sedan får vi se om det går att leva efter den. Detta är inte någon bra utgångspunkt. Man måste vara helt övertygad om att lagen kan följas innan man antar den.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter debatten om skatteutskottets betänkande 31.)

Kammaren övergick till att debattera skatteutskottets betänkande 31 om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt.

Ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt

Anf. 58 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! I den allmänna diskussionen om riksdagens arbetsformer måste man konstatera att i varje fall debatterna i kammaren om skatteutskottets betänkanden har breddats till sin omfattning. Här används bildspråk, vilket är ganska bra, och vi diskuterar om generaler skall styra utrikespolitiken och huruvida arkitekter bör delta i debatter om bostadsskatter. Retorik och poesi definieras som begrepp, och sedan avges nästan regelrätta förhandlingsbud från talarstolen. Visst har det skett en breddning av skattedebatten!

Jag tror ändå jag kommer att hålla mig till vanlig hederlig svensk, möjligen skånsk, prosa när jag nu skall ta upp ett mycket allvarligt problem och en brist som socialdemokraterna, såsom många andra gånger när det gäller skatter, bortser från. Det gäller enskilda människor och deras problem, inte kollektivets problem och hur kollektivet skall ta in skattemedel från de enskilda.

Det finns, fru talman, ett starkt behov av att stärka rättssäkerheten på beskattningsområdet. Först och främst har det uppstått en obalans i förhållandet mellan myndigheterna och den skattskyldige. Den obalansen är inte minst uppkommen av det faktum att skattelagstiftningen efter hand har blivit alltmer komplex och svårförståelig. Då kan naturligtvis skattemyndigheterna i högre grad än den enskilde behärska skattelagstiftning, argumentation och annat.

Betydelsen av utfallet i mål beträffande skatt blir också större i takt med att skatteuttaget ökar.

Den enskilde får alltså svårare att ta till vara sin rätt, medan skattemyndigheterna får och kan använda sin kompetens.

Det framhålls ofta, när man talar om obalansen, att skattemyndigheten också skall företräda den enskilde. I princip är det så, men i praktiken kommer man inte ifrån att skattemyndigheten företräder ett partsintresse, det allmännas intresse av att ta in skatt, visserligen på ett rättvist och likformigt sätt, men ändå.

I hur detta yttrar sig kan man delvis se i något som jag ibland reagerar mot. Det är när länskattemyndigheten och riksskatteverket presenterar som nyheter hur mycket skatterazzior av olika slag har givit i upptaxeringar. Detta ger ofta intryck av att det är avgjort på förhand, vilket det inte är, men det skapar prestigebindningar för skattemyndigheterna. Naturligtvis är de flesta – säkert så gott som alla – som arbetar i skattemyndigheten besjälade av att göra ett rättvist arbete och kunna bidra till en likformig behandling. Men det gäller ändå att skapa en möjlighet för enskilda att själva med styrka kunna ta till vara sin egen rätt.

Det är mot denna bakgrund vi moderater under flera år i riksdagen har förespråkat en rätt till ersättning för kostnader i skatteprocesser. Det är den saken vi nu diskuterar. Många andra förslag har också väckts, men de behandlas i annat sammanhang.

Regeringen har lagt fram en proposition som omfattar mycket litet och har

så kraftiga begränsningar att förslaget knappast kommer att vara till hjälp för någon. Det är naturligtvis helt oacceptabelt.

Visserligen får vi i avvaktan på ett bättre förslag åtminstone acceptera det förslag som nu föreligger. Men regeringen bör skyndsamt lägga fram ett förslag för riksdagen om en rimlig ersättningsrätt för den enskilde.

I den första reservationen anger vi hur denna ersättningsrätt bör utformas.

För det första: En skattskyldig som vinner ett skatteärende eller ett skattemål skall alltid ha rätt till ersättning för de kostnader som nedlagts och som skäligen behövs för att tillvarata vederbörandes rätt.

I det fall en skattskyldig vinner ett mål är det naturligtvis alltid så att skattemyndigheten gjort någon felbedömning. Har den enskilde tvingats besvara sig och sedan fått rätt, så hade han rätt från början. Den kostnad som uppkommer för den enskilde för att han eller hon skall kunna få rätt bör vederbörande naturligtvis ha ersättning för.

För det andra: Också om den skattskyldige helt eller delvis förlorar ett mål skall ersättning kunna utgå. Det måste bedömas i förhållande till behovet av hjälp och till målets omfattning och komplexitet. Det kan ju vara fråga om en synnerligen svårtolkad lagstiftning.

För det tredje: Om det allmänna anfört besvär i syfte att forma praxis för att klara ut tolkningen av en svårtolkad lag, eller om skattelagstiftningen inte varit entydig, bör full ersättning utgå.

För det fjärde: För att skapa en bättre stringens så tidigt som möjligt när det gäller beslut i skatteärenden, bör man överväga om inte ersättning alltid bör utgå när målet avser besvär som det allmänna anfört över beslut i första instans. Beslutet i första instans fattas av skattemyndigheten. Om någon annan del av skattemyndigheten besvarar sig över detta bör man se till att den skattskyldige hålls skadeslös för att myndigheten inte klarar vad den ålagts att göra.

Detsamma borde gälla för den enskildes kostnad i kammarrätt och regeringsrätt när det allmänna för målet vidare till dessa instanser.

Dessa principer är de enda rimliga när man vill utforma en ersättningsrätt som faktiskt ger den enskilde den rätt som tillkommer honom eller henne.

Som jag sade tvingas vi nu acceptera den föreslagna lagstiftningen som ett marginellt provisorium i avvaktan på det förslag vi nu begär av regeringen. I det förslaget bör beloppsgränsen på 5 000 kr. tas bort. Att inte ersätta någon för kostnad som understiger 5 000 kr. innebär i realiteten att vanliga skattskyldiga mister rätten till ersättning i det begränsade förslag som regeringen lagt fram.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1, 3 och 4 i skatteutskottets betänkande 31.

Anf. 59 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Vi debatterar nu en proposition som behandlar ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt m.m. Det finns ingen regel i dag som gör det möjligt för dem som vinner en skatteprocess mot staten att få ersättning för sina kostnader i målet. Detta uppfattas av många, inte minst av oss i folkpartiet, som en brist i den enskildes rättssäkerhet. Frågan har trots allt uppmärksamats och varit uppe till behandling i flera sammanhang.

Faktum är att man redan 1942 påbörjade en förberedande utredning angående enskildas rätt i samband med förfaranden hos förvaltningsmyndigheter. Efter litet olika turer lade besvärssakkunniga 1964 fram ett konkret förslag om ersättning till enskilda för deras kostnader för medverkan i förvaltningsförfarandet. Detta ledde emellertid inte till någon lagstiftning. Efter litet olika svängar är vi nu trots allt framme vid ett förslag. Med tanke på att man började diskutera den enskildes rättigheter i förvaltningsförfarandet 1942 och nu, drygt 45 år senare, presenterar ett förslag, kan jag inte låta bli att konstatera när jag granskar förslaget att det trots den långa förberedelsetiden endast "bidde en tumme".

Med dagens invecklade skattelagstiftning, som kännetecknas av att vara ett enda stort lapptäcke, för övrigt kallat perverst av finansministern, har det blivit mer regel än undantag att de skattskyldiga anser att skattereglerna är så komplicerade, att de i sin relation till skattemyndigheterna inte vågar hantera frågorna själva, utan anlitar utomstående expertis. Och det i sin tur beror på att skatter och pålagor är så höga i Sverige att frågorna får en avgörande betydelse för den enskildes ekonomi.

Ur rättssäkerhetssynpunkt är det dessutom otillfredsställande att så många människor är oförmögna att beräkna eller kontrollera sin skatt.

De komplicerade skattereglerna leder också lätt till att personer utan uppsåt bryter mot reglerna. Särskilt av småföretagare, konstnärer, lantbrukare eller andra kategorier av skattskyldiga, som inte har enbart vanliga tjänsteinkomster, krävs mycket kunskap om skattelagstiftningen för att de skall undgå att göra fel. De tvingas därför ofta köpa experthjälp.

Vi välkomnar därför regeringens förslag, som ändå går i riktning mot att stärka den enskildes möjligheter att få ersättning för sina kostnader i skattemål. Men vi anser inte att det här förslaget är tillräckligt.

I propositionen påpekas att huvudregeln alltså skall vara att den skattskyldige själv svarar för sina kostnader i ärenden om mål om skatt och att de föreslagna reglerna skall ses som rena undantagsregler. Bakgrunden till detta är den traditionella syn som innebär att den enskildes rätt bevakas av myndigheter och överdomstolar i stället för att den enskilde utgör en motpart i processen. I praktiken tillämpas dock inte denna ordning i taxeringsprocessen. Skatteförenklingskommittén, som undersökt förhållandena när det gäller taxeringsprocesser, har kommit fram till att taxeringsprocesserna har en kontradiktorisk prägel, vilket innebär att domstolen dömer på det material som taxeringsintendenten resp. den skattskyldige har tillfört målet.

Vid den kontradiktoriska processen är det ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt att båda parter är jämstarka och att de har möjlighet och förmåga att ge en korrekt juridisk belysning av sin uppfattning. Utan någon hjälp är detta uteslutet för den enskilde.

Den skattskyldige har att möta en jurist som är expert på skattefrågor och som har hela skatteförvaltningen till sitt förfogande för att utreda de frågor som han anser vara viktiga. Även om den proposition som vi nu behandlar kan tyckas medföra vissa förbättringar för den enskilde, finns det mycket som talar för att det inte i praktiken blir några egentliga förbättringar. Förutsättningarna för ersättning är mycket begränsade.

För det första krävs att den skattskyldige haft kostnader för ombud eller

biträde, utredning eller annat som skäligen behövs för att ta till vara hans rätt. Redan här skall det således göras en bedömning av om den skattskyldige behövt biträde och av den utredning som eventuellt gjorts.

För det andra sägs att ersättning kommer att beviljas bara när det "är oskäligt att kostnaden bärs av den skattskyldige". Det framgår av propositionen att man här menar att det enbart är i angelägna undantagsfall som staten skall betala ersättning.

För det tredje sägs att i de fall ersättning ändå kan komma i fråga, kommer ersättningen att vara begränsad med hänsyn till en rad faktorer, såsom sakens beskaffenhet, kostnadens storlek, ärendets eller målets handläggning, ärendets eller målets utgång, den skattskyldiges personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt.

Förslaget är med andra ord så restriktivt att den skattskyldige förmodligen inte kan få ersättning för sina kostnader, trots att kostnaden varit påkallad för att tillvarata hans rätt. Dessutom är reglerna svårtolkade och så pass oklara att rättstillämpningen inte ges någon egentlig vägledning.

Vidare framgår det av propositionen att kostnader under 5 000 kr. normalt inte kommer att ersättas. Beloppet är utformat som ett grundbelopp, vilket innebär att alla skattskyldiga, oavsett målets eller ärendets utgång, skall betala 5 000 kr. av de kostnader som uppstått i anledning av skatteprocessen. Vi i folkpartiet anser att det inte finns skäl för att införa en sådan självrisk.

Som jämförelse kan nämnas att man i Norge redan har en lagstiftning på detta område. Där är självriskbeloppet fastställt till 1 500 kr., alltså avsevärt lägre än det som förordas i Sverige.

Vi i folkpartiet anser att förslaget är alldeles för restriktivt och menar att det alltid måste finnas en ovillkorlig rätt till ersättning för den som vinner ett mål eller ett ärende om skatt. Den som har inlämnat en korrekt deklaration skall inte behöva drabbas av kostnader som staten tvingat honom att lägga ned för att bevisa att han haft rätt. Får inte den skattskyldige ersättning för sina kostnader, kan detta jämföras med att det tas ut en straffavgift, trots att deklarationen var korrekt. Vi anser också att den som delvis vinner ett skattemål bör få ersättning för en del av kostnaderna. Vi anser vidare att den skattskyldige måste kunna få ersättning i alla fall där rättsläget kan anses vara oklart – alltså inte enbart vid prejudikat, utan även när olika instanser dömt olika.

För att öka rättssäkerheten för de enskilda är ersättning för rättegångskostnader ett steg på vägen. Ett annat är att öka skadeståndsskyldigheten för staten gentemot de enskilda. Eftersom propositionen ändå innebär ett steg i rätt riktning, anser vi att riksdagen tills vidare bör godkänna förslagen i den, men som Bo Lundgren tidigare har beskrivit begär också vi att det tillsätts en utredning som skall komplettera det föreliggande förslaget och som regeringen skall återkomma till riksdagen med.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till reservationerna 1, 3 och 4.

Anf. 60 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag tycker att både Bo Lundgren och Britta Bjelle på ett utmärkt sätt har beskrivit problemen på detta område. Därför har jag inte för avsikt att gå in i detalj när det gäller vissa yrkanden i vår motion. Jag vill i stället, i anslutning till det som har framkommit i de två tidigare anförandena, yrka bifall till reservation 2.

Jag vill emellertid ta upp frågan om rättssäkerheten. Jag anser att den ändå utgör grunden för vårt demokratiska samhälle. Det går i dag för långsamt med arbetet att försöka skapa en ökad rättssäkerhet för den enskilde. Vi här i riksdagen framställer frågor och interpellationer, departementen utreder och det kommer upp olika fall, där folk har misshandlats i den byråkratiska gången – de har så att säga misshandlats av samhället. Men det händer inte någonting konkret, och därför kan vi inte påstå att vi skyddar den enskilde. Via myndigheterna åsamkas den enskilde ibland stor skada, utan att han har möjlighet att hävda sin rätt. Man kan nästan säga att myndigheter blir ett slags "stat i staten" på så sätt att man utgår ifrån att de alltid har rätt.

Myndigheter har alltid ett visst underlag som de arbetar utifrån när de fattar beslut. Vi här i riksdagen fattar våra beslut och har en viss uppfattning om dem. Sedan utarbetar olika myndigheter anvisningar som kanske tillämpas av andra myndigheter. Till sist är det ju inte alldeles säkert att alla gör samma bedömning som vi gjorde vid beslutstillfället här i riksdagen. Av den anledningen kan man inte utgå ifrån att myndigheter alltid handlar rätt, och därför måste man se till att den enskilde har en stark rätt i förhållande till myndigheter.

Det har byggts upp stora myndigheter och omfattande offentliga administrativa verksamheter, vilka har utvecklat sin styrka som – om vi inte stärker den enskildes rätt – i vissa fall används i fel riktning.

Den proposition som framlagts behandlar i princip endast särfall som blivit uppmärksammade av massmedia. Detta nämns inte i propositionen, men den har kommit till utifrån detta förhållande. Rättssäkerhet får inte skapas endast för att extremfallen beskrivs i massmedia. Rättssäkerhet måste vara en grundläggande rätt som existerar även till vardags i det svenska samhället, utan att massmedierna bevakar den. I vår motion har vi tagit upp frågan om förvaltningars och myndigheters ämbetsutövande i förhållande till den enskilde. Denna centermotion ligger som grund för reservation nr 4, vilken jag – utöver reservation nr 2 – härmed yrkar bifall till.

Anf. 61 SVEN-ERIK ALKEMARK (s):

Fru talman! Som det vid det här laget torde stå klart för kammarens ledamöter handlar det betänkande som vi nu behandlar om regeringens proposition 1988/89:126 om ersättning för kostnader i ärenden och mål om skatt m.m., vilken i sin tur tar upp tankar från den s.k. skatteförenklingskommittén.

Den aktuella propositionen går ut på att det under vissa förutsättningar skall bli möjligt att med statsmedel ersätta en skattskyldig för vissa kostnader i ärenden och mål om skatt.

Som jag uppfattade det råder det stor enighet om de föreslagna åtgärderna som sådana. De motioner som har väckts i anledning av propositionen riktar

närmast in sig på att de föreslagna åtgärderna inte skulle vara tillräckligt långtgående, och så har ju också diskussionen gått här i kammaren i dag.

Huvudregeln skall enligt det här förslaget vara att den skattskyldige själv svarar för sina kostnader i ordinära ärenden. Härigenom rubbas inte den vedertagna ordningen, som innebär att den enskilde medborgaren i princip har att själv stå för de kostnader han ådrar sig i olika förvaltningsärenden. Redan nu finns emellertid möjlighet att få kostnader för inställelse ersatta, såväl för parten själv som för vittnen och sakkunniga. I propositionen föreslås nu att även kostnader som den enskilde nedlagt för ombud, biträde, utredning eller annat som skäligen behövts för att den enskilde skall kunna ta till vara sin rätt skall kunna ersättas.

Med anledning av de motioner som anser att den ersättningsrätt som propositionen föreslår inte är tillräcklig utan bort omfatta en allmän rätt till ersättning påtalar utskottet den mängd av skatteärenden som handläggs årligen. För att det inte skall bli alltför kostsamt måste det bygga på insatser från de skattskyldiga själva. För att detta skall kunna fungera har dock myndigheterna och även förvaltningsdomstolarna skyldighet att hjälpa de enskilda till rätta på olika sätt. Utskottet anser därför att det finns stora förutsättningar för att den enskilde skall kunna ta till vara sin rätt utan stora kostnader. Med den möjlighet som propositionen – om den antas av riksdagen – öppnar till ersättning när det bedömes oskäligt att kostnaden skall bäras av den skattskyldige anser jag att denna fråga har fått en väl avvägd lösning.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna.

Anf. 62 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Sven-Erik Alkemark gör en mycket märklig tolkning av läget när han säger att det råder stor enighet om principerna. Han säger vidare att huvudprincipen skall vara att en person själv skall svara för de kostnader han ådrar sig i förvaltningsärenden. Det är ju storebror som talar igen. Den överbeskattande statsmakten, som skall ta till vara den enskildes rätt på sina villkor och se till att driva in skatt, skall inte vara beredd att ersätta den enskilde ens om han har haft kostnader för att få sin rätt, dvs. när han vinner målet i skattedomstolen. Vi är således inte överens om någon princip.

Orsaken till detta förslag – jag tror att det var Görel Thurdin som sade det – som egentligen inte har tillnärmelsevis den betydelse den borde ha, är att regeringen blev orolig över den debatt som uppkom i vissa fall. Man ville då göra något för att markera ett intresse i frågan över huvud taget.

Vi skiljer oss emellertid åt när det gäller huvudprincipen. För att den enskilde skall kunna ta till vara sin rätt blir han ibland tvungen att besvara sig över ett ursprungligt beslut från skattemyndigheten. Jag vill då fråga Sven-Erik Alkemark varför den skattskyldige – i de fall han vinner ett mål – inte får ersättning för de skäliga kostnader han har haft.

Anf. 63 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Jag reagerade precis som Bo Lundgren över påståendet att vi skulle vara eniga om det här förslaget. Detta förslag är så restriktivt att bara någon promille av de skattskyldiga som klagar på sina ärenden skulle kunna få hjälp via detta förslag. Förslaget har inte kommit till av något annat skäl – som jag ser det – än det som Bo Lundgren nämnde, nämligen att man när det gäller de alltmer kontroversiella ärenden som dyker upp i pressen skall ha möjligheter att kunna göra någonting.

Sven-Erik Alkemark sade att domstolarna i dag har skyldighet att hjälpa den enskilde. Den enskilde skulle därmed inte behöva hjälp av expertis och således inte heller skapa sig kostnader. Jag har försökt redogöra för vad skatteförenklingskommittén sade. Den har utrett förhållandena och sade i sitt betänkande att skatteprocessen har blivit kontradiktorisk. Man dömer således på de uppgifter som kommer fram i domstolen – de uppgifter som läggs fram av taxeringsintendenten och av den enskilde. En kontradiktorisk process kräver att parterna i domstolen är likvärdiga, att de kan lika mycket juridik och att de har lika stora resurser att utreda och förstå hela situationen. Den situationen befinner sig i dag inte de enskilda i. De har inte möjligheter att överblicka hela skattlagstiftningen. Den har blivit så komplicerad att den enskilde ohjälpligt är i ett underläge. Vill vi att enskilda människor skall få sin rätt tillgodosedd, måste vi se till att de har möjligheter att anlita den expertis som behövs i domstolen. Om vi inte är beredda att göra den förändringen, är det detsamma som att säga att det inte är så viktigt om de får rätt eller inte.

Jag tycker att det ligger mycket i det som Bo Lundgren sade. Varför skall inte den som rent faktiskt vinner en process ha rätt till ersättning för sina kostnader? Om man inte beviljar ersättning för sådana kostnader via statsmedel, blir det en direkt straffavgift för den individ som har haft kostnader för att försvara sig i en taxeringsprocess. Min fråga till Sven-Erik Alkemark blir då varför lagstiftningen är så restriktiv.

Anf. 64 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag instämmer med de två föregående talarna i att vi inte alls är överens om de regler som gäller rättssäkerheten. Det tycker jag att socialdemokraterna borde ha märkt utifrån den aktivitet som har förevarit här i kammaren när det gäller dessa frågor.

Människor känner sig faktiskt obehagliga till mods och många är nästan rädda för att motsätta sig ett beslut som myndigheter har fattat. De känner sin litenhet och de känner att de inte orkar föra sin talan gentemot den styrka som myndigheten representerar. Det får naturligtvis inte vara så i ett samhälle som man kallar för öppet och demokratiskt. I ett sådant samhälle skall folk känna att de har rätt att protestera om de tycker att någonting är fel. Man skall inte behöva åsamkas stor ekonomisk skada för att man vill hävda sin rätt.

Jag vill även understryka att denna proposition bygger på de extremfall som har fått massmedias utrymme. Rättssäkerheten måste dock vara en grundläggande rätt som existerar även till vardags, utan massmediebevakning.

Anf. 65 SVEN-ERIK ALKEMARK (s):

Fru talman! Jag tror att jag kan komma med ett gemensamt svar till samtliga frågeställare. Jag tycker ändå att jag har uppfattat detta ganska riktigt. Man hävdar ju här att åtgärderna inte är tillräckligt långtgående. Man skulle gärna ha sett att regeringen skulle ha gått längre i sitt förslag.

Britta Bjelle talade i sitt anförande om den experthjälp som man skulle behöva. Jag tror nog att de flesta medborgarna har förståelse för skyldigheten att deklarerera och att försvara sin deklaration. Jag tror faktiskt inte att det i så stor utsträckning är fråga om, vad man här har nämnt, vanliga skattskyldiga när man kommer upp i dessa kostnader för experthjälp.

Anf. 66 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Nej, om det gäller de stora kostnader som ni kan vara beredda att ersätta i vissa särskilda undantagsfall, så håller jag med om att det kanske inte är fråga om vanliga skattskyldiga. Det är för att också vanliga skattskyldiga skall kunna få någonting – även med de undantagsregler som ni föreslår – som vi vill ta bort spärren på 5 000 kr.

Det intressanta är ändå att vi skiljer oss åt i avgörande mån när det gäller synen på den här frågan. Det gör vi därför att ni är socialister. Ni betraktar medborgaren som någon som egentligen står i kollektivets tjänst. Det framgår av att man i princip själv skall svara för de kostnader som man ådrar sig i förvaltningsärenden. Medborgarnas skyldighet är således det viktigaste. Medborgarna är skyldiga att betala skatt. Om skattemyndigheten ålägger någon för mycket skatt, är denne skyldig att själv svara för kostnaderna för att rätta till det fel som myndigheten har orsakat. Det borde vara tvärtom. Det är dock inte mycket att resonera om. Jag håller med om det. För socialdemokratin gäller fortfarande socialismen – kollektivet före individen. Då får inte vanliga skattskyldiga någon ersättning för kostnader, inte ens om de vinner målen mot det allmänna.

Anf. 67 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Sven-Erik Alkemark säger att den vanlige medborgaren har förståelse för att man måste medverka genom att deklarerera. Det är alldeles självskrivet! Det är dock inte detta det handlar om. Det är klart att alla skall deklarerera och att de skall stå sina kostnader när de deklarerar. Vad det handlar om är när skattemyndigheterna vill ålägga den enskilde någonting utöver det som står i deklarationen och det blir en taxeringsprocess, en skatteprocess. Den enskilde står då mot den välutbildade, kunnige skatteexperten som har hela skatteförvaltningen bakom sig.

Detta är tredje gången jag talar om att skatteförenklingskommittén har sagt att vi har en kontradiktorisk skatteprocess, vilket betyder att man måste ha likvärdiga individer i domstolen. Vill man ge enskilda individer möjlighet att försvara sig, måste de också kunna anlita personer som har tillräckligt kunnande.

Vi har också varit inne på vilka människor det handlar om. Jag nämnde konstnärer, småföretagare och lantbrukare. Många av dem har inte så stora resurser att röra sig med, men dess värre har de ändå ganska knepiga deklarationer. Det kan lätt uppstå fel. De kan få kosta på sig ganska mycket

pengar för att få sin rätt, dvs. för att bevisa att de hade rätt redan första gången. Om skatteförvaltningen trots allt inte vinner en sådan process, kan dessa deklaranter ändå utan vidare ha kostnader på 25 000–30 000 kr., som blir en ren straffavgift, fast de hade gjort rätt redan vid det första tillfället.

Anf. 68 GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Sven-Erik Alkemark säger att det nog inte handlar om vanliga människor bara för att beloppen råkade bli stora. Inte vet jag vad som avses med en vanlig människa – en småföretagare som har svårt att förstå hur man tolkar lagen torde väl inte vara annat än en vanlig människa. I andra fall som varit aktuella har det faktiskt varit vanliga människor som dessutom blivit illa hanterade av f.d. statliga företag, där vi egentligen borde ha ett ansvar även från den svenska staten. Jag kan inte förstå att man säger att det inte handlar om vanliga människor därför att beloppen blir stora.

Anledningen till att jag hela tiden tar upp detta och säger att man måste skynda på med frågorna är att den proposition vi nu behandlar bara innehåller ett minimum av åtgärder som behöver vidtas. Det pågår ett arbete i justitiedepartementet. Därför är det viktigt att vi här visar att vi är otåliga, att vi tycker att arbetet måste gå snabbt fram. Man har haft lång tid på sig, sedan många år tillbaka, för att rätta till dessa brister i rättssäkerheten. Kanske de socialdemokrater som lyssnar här åtminstone tar åt sig någonting och hjälper till att skynda på arbetet i justitiedepartementet.

Anf. 69 SVEN-ERIK ALKEMARK (s):

Fru talman! Vad jag reagerade mot var att man använde uttrycket vanliga skattskyldiga och samtidigt talade om experthjälp. Jag har nog den uppfattningen att det är ett fåtal som är beroende av denna komplicerade experthjälp. Det står väl ändå klart för de flesta att det stora flertalet av de skattskyldiga och deklARATIONSSKYLDIGA klarar detta ganska hyggligt själva.

Nu öppnas en möjlighet att få hjälp när man har kommit i kläm, även om det av somliga här betraktas som att det "bara bidde en tumme". Låt oss nu pröva detta och se vad som kommer fram av det.

Anf. 70 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! För många vanliga löntagare är exempelvis tolkningen av det begrepp i skattelagstiftningen som heter "vanlig verksamhetsort" mycket besvärlig. Skall man hantera ett komplicerat mål när det gäller traktamentsersättning och annat kan det kräva biträde. Om man vinner det målet, Sven-Erik Alkemark, varför skulle man då inte få ersättning, när skattemyndigheten faktiskt har gjort fel? Detta är inte enkelt. Finns det ett enkelt sätt att förklara begreppet "vanlig verksamhetsort", kan vi ju få den förklaringen här i kammaren.

Anf. 71 BRITTA BJELLE (fp):

Fru talman! Sven-Erik Alkemark säger att man kan behöva experthjälp då det gäller komplicerade skattefrågor, annars behöver man inte det. Det intressanta är att det finns undersökningar som visar att det stora flertalet människor, oavsett om de har vanliga inkomster och alltså inte är lantbruka-

re, egenföretagare, konstnärer e.d., inte kan räkna ut sin skatt. När man inte kan räkna ut sin skatt, hur skall man då kunna överväga huruvida skattemyndigheterna har gjort en riktig bedömning? Det är just därför man behöver hjälp. Det visar sig ju att vi har små deklarationsbyråer överallt i Sverige i samband med deklarationsförfarandet. Varför har vi det? Jo, därför att människor inte kan deklarerat själva. De behöver hjälp. Det handlar inte bara om de stora företagen och de stora summorna. Det stora flertalet människor i dag begriper inte skattereglerna, och därför behöver de hjälp. Det är den hjälpen vi tycker att staten skall medverka till att de får ersättning för.

Överläggningen i detta ärende var härmed avslutad.

Kammaren övergick till att fatta beslut i de förevarande ärendena.

Skatteutskottets betänkande 36

Mom. 1 (ensambeslut av särskilt förordnad ledamot)

Utskottets hemställan bifölls med 274 röster mot 36 för reservation 1 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd i motsvarande del. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 2 (förtroendemannainflytandet)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (mätreglerna)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (slopande av fastighetstaxeringen)

Utskottets hemställan bifölls med 213 röster mot 97 för reservation 4 av Bo Lundgren m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 6 (en allmän översyn av fastighetstaxeringen)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 5 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (särskild fastighetstaxering)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 8 (energisparande m.m. vid fastighetstaxeringen)

Utskottets hemställan bifölls med 253 röster mot 56 för reservation 7 av Görel Thurdin m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 9 (avdragsrätt för energisparande)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 8 av Görel Thurdin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 10 (prisstatistiken)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 12 (fastighetstaxeringens inverkan på beskattningen)

Utskottets hemställan bifölls med 157 röster mot 152 för reservation 10 av Bo Lundgren m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 13 (en kommunal fastighetsskatt)

Utskottets hemställan bifölls med 246 röster mot 56 för reservation 11 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd. 9 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 14 (ett successivt slopande av fastighetsskatten)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 12 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 15 (bostadsbeskattningens allmänna utformning)

Först biträdde reservation 15 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd med 52 röster mot 38 för reservation 14 av Britta Bjelle och Ingrid Hasselström Nyvall. 220 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdde reservation 13 av Bo Lundgren m.fl. med 61 röster mot 53 för reservation 15 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd. 197 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 13 av Bo Lundgren m.fl. – genom uppresning.

Mom. 16 (slopande av underskottsbidragen, m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 16 av Lars Bäckström – bifölls med acklamation.

Mom. 17 (reparation av egnahem)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 17 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 18 (reavinstdeskattningen på bostadsrätter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 18 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 19 (index vid beräkning av fastighetsvinster, m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 19 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 21 (uthyrning av fritidshus)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 20 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 22 (gemensamma anläggningar för radhus m.m.)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 21 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 23 (beskattningen av olika bostadsföretag)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 22 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 25 (fastighetsskatt på industrifastigheter):
Utskottets hemställan bifölls med 287 röster mot 17 för reservation 23 av Lars Bäckström. 3 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 26 (lagfartsstämpeln för juridiska personer)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 24 av Lars Bäckström – bifölls med acklamation.

Övriga moment
Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 38

Mom. 2 (nedsättningens storlek)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 1 av Bo Lundgren m.fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 3 (en övertaganderätt för efterlevande make)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Görel Thurdin m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (en förlängning av skogskontotiden m.m.)
Utskottets hemställan – som ställdes mot *dels* reservation 3 av Bo Lundgren m.fl., *dels* reservation 4 av Kjell Johansson och Ingrid Hasselström Nyvall – bifölls med acklamation.

Mom. 7 (skatteavdrag vid skogsavverkning)
Utskottets hemställan bifölls med 292 röster mot 19 för reservation 5 av Gösta Lyngå.

Mom. 8 (en avveckling eller minskning av skogsvårdsavgiften)
Först biträdades reservation 6 av Bo Lundgren m.fl. med 67 röster mot 38 för reservation 7 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd. 202 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 6 av Bo Lundgren m.fl. – genom uppresning.

Mom. 9 (en obligatorisk avsättning för inköp av naturskog)
Utskottets hemställan bifölls med 290 röster mot 18 för reservation 8 av Gösta Lyngå. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 10 (skogsbilvägar: m.m.)
Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 9 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Skatteutskottets betänkande 37

Mom. 1 (ändringar i tulltaxelagen: m.m.)

Utskottets hemställan – som ställdes mot utskottets hemställan med den ändring däri som föreslagits i reservation 1 av Gösta Lyngå – bifölls med acklamation.

Mom. 2

Utskottets hemställan bifölls.

Mom. 3 (tullskyddet för trädgårdsprodukter)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 2 av Bo Lundgren m.fl. – bifölls med acklamation.

Skatteutskottets betänkande 31

Mom. 1 (en allmän rätt till ersättning för kostnader i skatteprocess)

Först biträdde reservation 1 av Bo Lundgren m.fl. med 109 röster mot 38 för reservation 2 av Görel Thurdin och Rolf Kenneryd i motsvarande del. 164 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 176 röster mot 99 för reservation 1 av Bo Lundgren m.fl. 37 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (huvudvillkoret för rätten till ersättning)

Utskottets hemställan – som ställdes mot reservation 3 av Bo Lundgren m.fl. i motsvarande del – bifölls med acklamation.

Mom. 5 (det allmännas skadeståndsskyldighet)

Utskottets hemställan bifölls med 175 röster mot 135 för reservation 4 av Bo Lundgren m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

6 § Kammarerna beslöt att ärendebehandlingen skulle fortsättas vid morgondagens arbetsplenum.

På förslag av förste vice talmannen beslöt kammarerna härefter kl. 14.16 att ajournera förhandlingarna till kl. 15.00, då på föredragningslistan upptagna interpellationssvar skulle lämnas.

8 § Svar på interpellationerna 1988/89:181 och 187 om ökad trafiksäkerhet

Anf. 72 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Carl Frick har frågat justitieministern vad hon på kort och lång sikt avser att göra för att komma till rätta med de metodiska och flagranta brotten mot hastighetsbestämmelserna. Arbetsfördelningen inom regeringen är sådan att det faller på mig att lämna svaret.

Elver Jonsson har ställt tre frågor till mig nämligen:

1. Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att allmänt öka trafiksäkerheten och nedbringa antalet skadade och dödade i trafiken?

2. Är regeringen beredd att föreslå förändringar som innebär en temporär hastighetsnedsättning inför våra storhelger?

3. Är regeringen beredd att återinsätta de hundra trafikövervakande poliserna i avsikt att skapa en jämn trafikrytm och upprätthålla säkerhet och trivsel på våra vägar?

Jag besvarar båda dessa interpellationer i ett sammanhang.

Låt mig få säga det med en gång. Regeringen anser att efterlevnaden av hastighetsbestämmelserna och andra trafikregler inte ligger på en godtagbar nivå. Det är därför mycket angeläget med åtgärder som kan öka respekten för gällande trafikregler. Flera åtgärder planeras därför för att åstadkomma sådana förändringar som Carl Frick och Elver Jonsson efterlyser.

Ett beredningsarbete pågår dessutom inom regeringskansliet när det gäller att hitta nya grepp för att åstadkomma ett trendbrott i utvecklingen. Trafiksäkerhetsrådet spelar en viktig roll som idégivare.

Syftet med detta arbete är att hitta lösningar så att riksdagens mål om sänkta olycks- och skadetal kan förverkligas. För att minska antalet olyckor under den mest olycksdrabbade perioden på året har regeringen beslutat om en tillfällig hastighetsbegränsning under sommaren fr.o.m. den 22 juni t.o.m. den 20 augusti 1989. Då gäller högst 90 km på alla "110-vägar". Regeringen har samtidigt givit trafiksäkerhetsverket uppdrag att utvärdera effekterna.

Ett väsentligt led i arbetet är den skärpning av reglerna för återkallelse av körkort vid allvarliga hastighetsöverträdelser som genomfördes 1986. Antalet återkallelser har ökat kraftigt. Regeringen har gått vidare på den vägen och just nu ligger på riksdagens bord ett förslag att polisen skall kunna omhänderta körkortet direkt på platsen, om någon brutit mot väsentliga trafikregler. Regeringen förbereder också direktiv till en utredning beträffande körkortsutbildningen. Framtidens förare måste förmodligen utbildas på ett mer allsidigt sätt.

Ser vi till den närmaste framtiden vill jag nämna att försök med automatisk hastighetsövervakning kommer att påbörjas i sommar. Erfarenheterna från Norge är i detta avseende mycket goda. Hastigheterna har sänkts avsevärt och olyckorna har minskat.

Trafiksäkerhetsverket har föreslagit att maximibeloppet för fortkörning

fördubblas till 2 000 kr. Regeringen bereder för närvarande denna fråga.

Intagningen till polisutbildningen kommer att öka under de närmaste åren. Det är också glädjande att fler ungdomar nu också vill komma till polisen. Det ger på sikt en total resursförstärkning som kan utnyttjas för bl.a. bättre trafikövervakning.

Jag vill också beröra hastighetsfrågan och miljöskadorna i olika delar av landet.

Miljön skadas av utsläppen från trafiken och skadorna blir större med höga hastigheter. Trafiksäkerhetsverket har därför uttalat att man särskilt skall beakta de miljöfaktorer som åberopats vid fastställande av hastighetsgränserna i Stockholms län. Verket prövar samtidigt hastighetsgränserna i andra miljöskadade områden som t.ex. Skåne och västkusten.

Till sist vill jag säga att vi måste vara beredda att förutsättningslöst se över vilka ytterligare åtgärder som kan krävas för att på sikt åstadkomma en bättre trafikmoral. Av stor vikt är då givetvis resurserna för och organisationen av trafikövervakningen och hur sanktionerna skall utformas för att vara effektiva. Detta är frågor som för närvarande ägnas extra stor uppmärksamhet inom regeringskansliet.

Anf. 73 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. En dag tycker man till slut att måttet är rågat. För min del kom den dagen då en hög tjänsteman inom kriminalvårdsstyrelsen befanns ha kört mycket, mycket för fort på en av våra vägar. Det är mycket sorgligt när även högt uppsatta personer på det sättet bryter mot trafikbestämmelserna, men det ger liksom hela situationen i ett nötskal.

I trafiken dödas årligen över 800 människor, svårt skadade blir ungefär 5 500. Närmare 15 000 människor skadas årligen på annat sätt. Vi vet att trafikolyckorna bara ökar med den ökande trafiken och med de ständigt ökande överträdelserna av hastighetsbestämmelserna.

Vi vet också att naturen skadas av biltrafiken och att dessa skador, precis som kommunikationsministern sade, stiger med ökade hastigheter. Det är kontrollerat och uppmätt i många olika länder. Man kommer till entydiga resultat på den här punkten.

Vi vet också att detta drabbar samhällsekonomin. Trafiksäkerhetsverket har gjort långa och gedigna uträkningar och kommit underfund med att samhällsförlusten ligger på mellan 15 och 20 miljarder kronor om året. Det betyder att det finns många goda skäl för att verkligen ta tag i dessa allvarliga samhällsfrågor. Jag är övertygad om att om vi hade haft en sjukdom i landet som krävt över 800 döda och 5 500 mycket svårt skadade årligen, så hade man vidtagit mycket drastiska åtgärder för att komma till rätta med de problemen.

Problemet i Sverige är att man i stort sett inte riktigt har brytt sig om dessa frågor, utan man har låtit det gå och på något sätt accepterat denna skadcutveckling. Som jag sade tidigare har farterna en väldigt stor betydelse i detta sammanhang. Undersökningar visar att antalet olyckor minskar mycket kraftigt i samband med sänkta farter. Naturskadorna minskar också mycket kraftigt i samband med sänkta farter. Mängden trafik spelar också en roll.

Ett annat problem är att risken för upptäckt hittills har varit alldeles för liten. Jag tycker att det är alldeles utmärkt att man nu vill göra försök med mer automatiska metoder för att upptäcka fartsyndare. Samtidigt har sanktionssystemet varit alldeles för vekt. Att dra in körkortet räcker inte långt, när upptäcktsrisken är ytterst liten. Det är bara att sätta i gång och köra igen, eftersom sannolikheten för att någon skall komma på vederbörande med att köra utan körkort är mycket liten. Uppenbarligen krävs det betydligt starkare sanktioner för att få många människor att inse att de måste sänka farterna och åtminstone hålla sig till de hastighetsgränser som är uppsatta. Det borde också övervägas om inte fordonet kunde konfiskeras direkt på platsen när man har gjort allvarliga överträdelser, t.ex. kört fortare än 20 km över de satta gränserna. Jag tycker att regeringen borde se över dessa förhållanden och verkligen komma med drastiska förslag som gjorde att folk insåg vad det gäller. Att förlora bilen tror jag vore ett mycket högt pris för den futtiga tid man anser sig vinna genom att köra för fort.

Det finns också andra vägar att gå när det gäller att hjälpa oss på traven. Man kan t.ex. använda skattesystemet som ett styrmedel. Många av oss är ju faktiskt mycket kostnadsmedvetna, och höga hastigheter innebär stor förbrukning av bränsle. Stiger priset på drivmedel är det inte osannolikt att många människor finner att de vinner mycket med att sänka sina hastigheter. Jag har själv under många år provat vad det kan innebära. Håller man en fart på ungefär 20 kilometer under de hastighetsbegränsningar som finns i dag, förlorar man i tid ungefär 1 minut per mil. Det borde vara ett lågt tidspris att betala jämfört med de stora vinster man själv kan göra ekonomiskt och jämfört med de samhällsekonomiska vinster som står att vinna. Jag tycker det är litet synd att man nu från regeringens sida bara säger att man skall pröva om man kan göra någonting för svårt miljödrabbade områden. Man skall pröva i Skåne om det kan vara möjligt, och man skall pröva om det kan vara möjligt på västkusten. Jag tycker att det finns så väldigt många fakta som talar för sänkta hastigheter och en skärpt övervakning att det inte skulle behöva provas mera. Med de kunskaper vi har i dag är det inte tid för provande. Det är tid för handling, konkret handling den dag som i dag är.

Låt den hastighetssänkning som man nu föreslår skall genomföras under sommaren på motorvägarna bli kvar också under den tid då man vill utvärdera resultatet. Det är fullkomligt onödigt att släppa upp hastigheten igen efter den 20 augusti. Det gäller faktiskt att rädda väldigt många människoliv och naturen och dessutom spara mycket pengar i samhället. Om inte människoliv och natur räcker, borde åtminstone de samhällsekonomiska argumenten vara tillräckliga.

Anf. 74 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! När jag nu tackar kommunikationsministern för svaret på min interpellation, måste jag konstatera att fränsett den temporära hastighetsbegränsningen lyser de konkreta förslagen med sin frånvaro. Den allmänt hållna inställningen att trafikregler skall efterlevas är lätt att instämna i. Men om utbildningsfrågor, om vägnätets upprustning och om den mycket brännande frågan om trafiknykterhet har regeringen och kommunikationsministern i svaret inget att meddela. Det beklagar jag, och

därför skulle jag vilja att statsrådet Andersson i ett kommande inlägg här ger besked om regeringens handlingslinje när det gäller mina frågor om att nedbringa antalet skadade och döda i trafiken och att upprätthålla säkerhet och trivsel på våra vägar. Detta sett också i ett nära perspektiv.

Herr talman! Trafiken är ett komplicerat samspel, där hänsyn och omdöme krävs av alla inblandade. Trafiksäkerheten innehåller många moment. Det handlar om vägar, fordon, utbildning, lärarnas kompetens och förarnas körskicklighet. Men det handlar också om krav från omgivningen att trafiken skall tillgodose en rad transportbehov och att allt skall ske i miljövänliga former. Det är också viktigt att de regelsystem som beslutas är både trafiksäkerhetsfrämjande och folkligt förankrade. Det är många faktorer som spelar in på de stigande olyckstalen. Det må vara höga hastigheter, onykterhet i trafiken, bristande kunskap och träning hos förarna samt nedslitna vägar och eftersatt vägunderhåll. Därför tror jag att en temporär hastighetsnedsättning, t.ex. under semestertrafiken, är välgörande, eftersom många ovana förare kommer ut i en blandad och tät trafik. Samtidigt berörs i princip inte yrkestrafiken.

Hastigheten har ju sedan länge av vissa utpekats som den enda miljöboven. Det är viktigt att erinra om att det inte främst är hjulens hastighet som är miljöstörande. Det är fastmer motorns varvtal, bränslets art och mängd samt avgasreningens kvalitet för att nämna några viktiga bitar när det gäller miljöpåverkan. Allvarliga problem i sammanhanget är köbildningar, ryckighet och ojämn fart. Positivt för miljön, oavsett fordonstyp, är den jämna farten och rytmen. Och för katalysatorrenade motorer är jämn fart av avgörande betydelse. Förbättrade vägar och inte minst om- och kringfartsledernas tillkomst är av ytterst vital betydelse då vi vill skapa en förbättrad och friskare luft.

En annan viktig fråga för trafiksäkerheten är övervakningen. Min uppfattning är att den tekniska utbyggnaden bara till en del kan ersätta de positiva effekter som en stor rörlig trafikpolistyrka utgör. Därför var det ytterst olyckligt att regeringen för några år sedan kraftigt reducerade antalet trafikövervakande poliser. Det är ett grundläggande fel att låta tusentals "lapplisar" övervaka den stillastående trafiken, medan bara några hundra skall tillse den rörliga och farliga trafiken.

Regeringens förslag och riksdagens beslut att stärka och expandera övervakningen av den stillastående trafiken är ur den synpunkten tveksamt. Det borde i stället bli en förskjutning till förmån för en övervakning av de farliga momenten i trafiken. Att trafikpoliser är närvarande och synliga på våra vägar har ju en välgörande effekt och ger en lugn och säker trafikrytm, och därför borde regeringen överväga att återinföra de "bortplockade" trafikpoliserna. På den punkten får jag just nu inget besked från statsrådet annat än att regeringen sätter sitt hopp till en ökad intagning till polisutbildningen. Tala om lång startsträcka!

Trafiksäkerhetsfrågorna är det angeläget att man löser nu, redan i sommar. Utöver hastighets- och övervakningsproblem finns det en rad åtgärder att vidta för att nå en acceptabel trafiksäkerhet. Jag har nämnt vägarna, förarutbildningen och andra åtgärder som påverkar de mänskliga faktorerna. Därför är jag överraskad av att kommunikationsministern t.ex.

inte nämner trafiknykterhetsbrotten såsom angelägna att bekämpa. Regeringen lovade ju högtidligt vid riksmötets början i oktober att man avsåg att föreslå riksdagen en sänkning av gränsvärdena när det gäller trafiknykterhetsbrott. Men fortfarande har regeringen inte orkat ta sig samman, trots att frågan har varit aktuell under flera år och under en lång rad justitieministrar. Min uppfattning, herr talman, är att frågan är ganska enkel: I allmänna uttalanden har flera regeringsledamöter och en lång rad riksdagsmän förklarat att alkohol och trafik är oförenliga. Det skulle vara välgörande om ministern här i kammaren slog fast den utgångspunkten och därmed också indirekt gav ett besked om att den påföljdsgräns som vi av rättssäkerhetsskäl måste ha blir mycket låg. Det skulle vara välgörande inför den socialdemokratiska riksdagsgruppens övervägande denna vecka och en nyttig signal till justitiedepartementet, som hittills har lagt ner största mödan på att mobilisera invändningar i stället för att satsa på trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder. Min fråga blir alltså om kommunikationsministern är beredd att ge en deklARATION, som innebär att trafiknykterheten radikalt förstärks. Jag hoppas att vi dessutom kan räkna med kammarens och ett stort folkligt stöd. Det är min egen gissning.

Trafiksäkerhetsarbetet är ingenting som kan avslutas. Det behövs ständigt nya insatser. Därför är det nödvändigt inte bara med lagstiftarens och myndigheternas insatser utan också med det frivilliga trafiksäkerhetsarbetet, som behöver uppmuntran och stöd. Jag har i interpellationen hävdats att regeringen också bör överväga en mer aktiv samverkan med de frivilliga trafiksäkerhetsorganisationerna. Därför skall jag, herr talman, med intresse ta del av kommunikationsministerns kompletterande synpunkter, som jag förutsätter kommer att meddelas nu i kammaren.

Anf. 75 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Jag vill något beröra den del av den här interpellationsdebatten som gäller respekten för gällande trafikregler och regeringens beslut att tillfälligt sänka hastigheten på motorvägar under sommaren. När man läser kommunikationsministerns svar och även hör kommunikationsministern säga samma sak från talarstolen här i kammaren, tycker jag att man med fog kan påstå att resonemanget inte riktigt håller ihop. Jag vill börja med att citera en del av kommunikationsministerns svar, där han säger: "Det är därför mycket angeläget med åtgärder som kan öka respekten för gällande trafikregler."

Min lilla undring är om man verkligen ökar respekten när det gäller hastighetsbegränsningarna när man enligt regeringens beslut sänker hastighetsgränsen från 110 till 90 km/tim, när människorna redan i dag inte visar respekt för de nu gällande hastighetsbegränsningarna. Jag tror väl inte för min del att det här beslutet som regeringen har fattat på något vis kommer att öka respekten, herr talman, för de regler som gäller i dag, än mindre för de sänkningar av hastighetsgränserna som kommer att bli följden i sommar av regeringens beslut.

Sedan vill jag bara kommentera kommunikationsministerns svar med anledning av att kommunikationsministern nämner bl.a. trafiksäkerhetsrådet, som är en instans som består av experter från olika håll och kanter,

trafiksäkerhetsverket, Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande m.fl. Kommunikationsministern säger i sitt svar: "Trafiksäkerhetsrådet spelar en viktig roll som idégivare."

När det gäller det här beslutet om en temporär hastighetsbegränsning under sommaren var det de facto så att just trafiksäkerhetsrådet, som kommunikationsministern nämner i mycket positiva ordalag i interpellationssvaret, hade lagt fram ett förslag – jag tror det t.o.m. var dagen innan regeringen fattade sitt beslut – där rådet föreslog att man för att försöka öka just respekten för nu gällande hastighetsgränser skulle satsa på en kraftfull informations- och opinionsbildningsverksamhet. Den vägen skulle man försöka få ned de redan i dag många överträdelserna av nu gällande hastighetsbegränsningar. Om man lyckades med denna informations- och opinionsbildning skulle man inte ta steget att sänka hastigheterna.

Den här kombinationen av både morot och piska som trafiksäkerhetsrådet förde fram tror jag skulle ha mött en mycket större förståelse hos trafikanterna. Då skulle de också ges en chans att i varje fall visa att de kan hålla de nu gällande hastighetsbegränsningarna.

Vad hände egentligen? Vilka nya informationer och bedömningar låg till grund för att man, från det att trafiksäkerhetsrådet dag 1 presenterade sitt förslag om en kombination av morot och piska till dagen efter vid regeringens sammanträde, beslöt sig för att inte följa trafiksäkerhetsrådets förslag utan direkt slå till med en lagstiftning? Vad var det för bedömningar som regeringen gjorde som skilde sig från trafiksäkerhetsrådets? Det är en fråga som jag skulle önska att kommunikationsministern svarar på. Den andra frågan nämnde jag i inledningen. På vilket sätt tror kommunikationsministern att respekten för gällande hastighetsgränser ökar om de sänks ytterligare, när man redan i dag har problem att få trafikanterna att följa de regler som finns?

Anf. 76 GÖREL BOHILIN (m):

Herr talman! Trafiksäkerhetsfrågor och miljöfrågor är engagerande. Eftersom jag nu befinner mig i kammaren och skall få svar på en interpellation, vill jag gärna passa på tillfället att ha synpunkter också i detta ärende.

Det kan nog vara bra med sänkta hastighetsgränser, särskilt ur trafiksäkerhetssynpunkt. Ur miljösynpunkt är det nog litet mera tveksamt, åtminstone när man tittar på de stora vägarna, där hastigheten sänks från 110 till 90 km/tim. Jag accepterar den idén under en högrafikperiod. Men jag tror att det är viktigt att hastigheterna är motiverade och har folkets stöd.

Jag har arbetat rätt mycket med dessa trafiksäkerhetsfrågor. Det är den jämna hastigheten som är avgörande när det gäller att skona miljön. Även den katalytiska avgasreningen är viktig, 10 % av bilparken byts ut varje år. Det betyder att personbilsparken egentligen är förnyad inom tio år. Då är nästa steg den tunga trafiken, som inverkar mycket på miljön.

Det har i Tyskland gjorts studier av hur mycket miljön påverkas av sänkta hastigheter. Resultatet har blivit att det egentligen är litet.

Ungefär 800 människor dödas i trafiken varje år. Men om man tittar på den andelen i förhållande till trafikökningen, har vi alltså minskat andelen

trafikdödade genom de starka insatser som har genomförts i trafiksäkerhetsarbetet.

Trafiksäkerheten påverkas av framför allt tre stora faktorer: för det första vägbeskaffenheten, gropar och spår osv., för det andra förarens beskaffenhet, dvs. nykterhet, hälsa, syn, nerver, omdöme, kompetens osv., som Elver Jonsson nyss nämnde – sådant som är ganska svårt att lära in men som med hjälp av erfarenhet kan bli bättre – och för det tredje trafikmiljöns beskaffenhet.

Ungfär 90 % av olyckorna bedöms bero på förarens beskaffenhet. Men man har ännu inte forskat kring kombinationen av t.ex. trafikmiljön, vägens beskaffenhet och hur föraren reagerar. Själv tror jag att vägens utformning betyder mycket för trafikmiljön. Då kommer vi till väganlagen, byggande av kringfartsleder, motiverade hastighetsgränser, förarens irritation i samband med särskilt många stopp i trafiken osv.

Stockholmsområdet är särskilt trafikstört ur både miljö- och säkerhetssynpunkt. Föraren reagerar med irritation vid stopp i trafiken. Alla de många stoppen åstadkommer väldiga avgasutsläpp. I behandlingen av budgeten föreslog vi från moderata samlingspartiet 1 miljard mer i anslag till vägar. En stor del av anslaget, sade vi i vår motion, borde gå till storstadsområdena för att skapa kringfartsleder osv.

Jag vill höra om kommunikationsministern delar min uppfattning om hur man skall lösa upp knutar i trafiksystemen. Överväger kommunikationsministern att till ett annat år höja anslagen i budgeten för att på så sätt kunna åstadkomma en upplösning av knutar i trafiksystemen?

Anf. 77 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill först säga att jag tycker att det är en viktig debatt vi för nu. Jag hoppas att den också kan ses som ett uttryck för ett engagemang från riksdagens olika partier för att öka trafiksäkerheten på våra vägar så att vi kan få en nationell mobilisering för sådana insatser.

Vi kan konstatera att ansvaret i första hand ligger på den enskilda föraren. Den som har tillstånd att köra bil har också ett stort moraliskt ansvar att göra det på ett sätt som är trafiksäkert. Man skall inte utsätta sig själv och medtrafikanter för allvarliga faror. Det är mycket viktigt att betona den enskilda trafikantens ansvar. Sedan kommer naturligtvis behovet av en rad insatser från samhällets sida som vi nu diskuterar. Men låt oss inte glömma trafikantens ansvar. Det måste betonas i den informationskampanj som nu skall bedrivas och som redan är i gång.

Det är många frågor som har ställts, och jag skall försöka besvara några så kort och snabbt som möjligt.

Görel Bohlin efterfrågar motivation, dvs. hon säger litet indirekt att det är viktigt att föraren känner motivation för att hålla hastighetsgränserna. Finns det någon starkare motivation än att rädda liv? Det är vad detta handlar om. Trafiksäkerhetsdebatten handlar om att skona människors liv. Mera motivation behövs egentligen inte. När mer än 800 människor dödas och flera tusen skadas allvarligt, är detta en utomordentlig utmaning till alla som är ute i trafiken att verkligen ta sitt ansvar och medverka till att bringa ned detta antal. Då tycker jag att vi inte kan börja tala om det relativa antalet i

förhållande till trafiken. Riksdagen har sagt att målsättningen är att faktiskt minska antalet dödade och skadade i trafiken.

Vi har diskuterat väganlagen. Alla här vet att vi har ansträngt oss till det yttersta för att öka väganlagen. De har också ökat realt sett med 500 milj. kr. Nu diskuteras intensivt frågan om att finna nya finansieringsvägar. Jag välkomnar dagens debattörer till att också delta i den debatten. Då kan vi få fram mera pengar för att förbättra våra vägar. Det är naturligtvis en lång startsträcka för detta, för att använda Elver Jonssons benämning. De insatser som vi nu gör anslagsmässigt leder ju inte omedelbart till fina vägar i hela landet.

När det gäller trafiknykterheten vill jag klart deklarerat att även jag menar att alkohol och trafik inte hör ihop. Regeringen kommer att inom kort lägga fram förslag om en kraftig sänkning av gränsen för straffbarhet när det gäller promillehalten. Sverige går där före övriga europeiska länder, och jag tycker vi skall göra det med stor frimodighet och stolthet. Det är naturligtvis mycket viktigt att en bilförare är nykter i trafiken.

Det har här diskuterats mycket om övervakning och fler poliser m.m. Det finns behov av fler insatser inom den offentliga sektorn på många olika samhällsområden. Det behövs fler poliser, fler lärare och fler sjukvårdsanställda. Det gäller nu att använda de poliser vi har på ett så effektivt sätt som möjligt. Att vi nu ökar intagningen till polisskolan och därmed skaffar oss fler poliser är en viktig åtgärd i det här sammanhanget. Men det är naturligtvis riktigt att den åtgärden verkar på lång sikt.

Vi får i dag arbeta med den stab av poliser som finns. Försök med automatisk hastighetsövervakning skall genomföras, och jag är glad för det stöd som här i dag har uttalats för detta.

Jan Sandberg frågade om den tillfälliga sänkning av hastighetsgränserna som nu genomförs som en försöksverksamhet är något som ökar respekten för lagarna. Men frågan är hur vi skall minska olyckorna i trafiken. Vi vet att sommarmånaderna är en period då trafikolyckorna ökar kraftigt. Detta beror på den ökade trafiken och kanske också på att en del ovana förare ger sig ut i trafiken. Det är i detta sammanhang som dessa åtgärder sätts in.

Det är inte fråga om att villkora bestämmelserna. Om nu förarna inte behagar hålla de hastighetsgränser som är satta, skall vi då säga: Eftersom det finns en sådan bristande respekt för hastighetsgränserna, får vi höja gränserna? I så fall uppnår vi formellt sett en bättre respekt för de gällande hastighetsgränserna, men vi måste sätta gränser utifrån vad vi vill åstadkomma ur trafiksäkerhetssynpunkt. Vi måste faktiskt tala om för alla som är ute i trafiken att dessa gränser gäller oavsett om det finns en polis bakom närmaste vägkrön eller ej. Man skall hålla de hastighetsgränser som är satta. Det är ju inte för polisens skull som man skall hålla fartgränserna, utan för trafiksäkerhetens skull.

Regeringen anser att trafiksäkerhetsrådets arbete är mycket viktigt. Att regeringen nu kommit fram till att vi skall fatta detta beslut i dag och inte vänta till början av juni, vilket var den tidpunkt som trafiksäkerhetsrådet hade tänkt sig, beror på att vi i regeringen gjorde en samlad bedömning och även vägde in miljöaspekten. Vi fann då att det nog var klokt att redan nu fatta beslut i denna fråga.

Anf. 78 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Det är alldeles utmärkt att kommunikationsministern här uttalar regeringens bestämda vilja att se till att antalet trafikoffer skall minska. Jag tycker detta är bra. Men det finns också plats för att diskutera alternativen till den trafik och trafikutveckling vi har i dag.

Skattesystemet skall förändras, och det finns förslag om att bl.a. momsbelägga persontransporterna. I det betänkande som KIS-utredningen kommer att lämna visar man att detta innebär att tågresandet kommer att minska med ca 13 % och lokaltrafiken med ca 16 %. Eftersom vi inte ser någon tendens till att det totala antalet transporter i Sverige minskar, kan detta inte betyda annat än att bilåkandet måste öka. Vi står då inför situationen att just den typ av trafik som ger många skador på människor och natur kommer att öka. Det vore utomordentligt olyckligt om de förslag som nu finns hos utredningen kommer till verkställighet.

Anledningen till att man vill genomföra dessa förslag är att man vill anpassa bestämmelserna i Sverige till dem som finns inom EG. Människoliv och natur är väsentligt mycket viktigare än dessa olika anpassningar av vårt skattesystem. Huvudingredienserna i en framtidspolitik för en bättre trafik borde vara ändrade skattebestämmelser, sanktioner, ökad upptäcktsrisk och en intensiv upplysning till människor om varför man måste hålla hastigheterna – inte att vi med hjälp av skattesystemet ökar biltrafiken. Det måste verkligen vara helt galet. Jag hoppas att kommunikationsministern, mot bakgrund av den vilja att minska antalet trafikoffer som han här uttalat, tar itu med Kjell-Olof Feldt och hans gossar när det gäller de här frågorna, så att vi får bort de allra mest groteska förslagen, vilka skulle innebära att biltrafiken skulle öka.

Det är framför allt mycket viktigt att vi satsar helhjärtat på den spårbundna kollektiva trafiken för att så många människor och så mycket gods som möjligt skall transporteras på räls. Det är ett utomordentligt effektivt sätt att totalt sett minska antalet trafikskador i det svenska samhället. Det vore en utomordentligt god samhällsekonomi att göra detta.

Jag tycker att samhället i det här fallet har varit mycket njuggt. Det rör sig om förhållandevis små belopp – tio miljarder på tio år. Det är en spottstyver när man vet att vi under samma tid satsar ungefärligen hundra gånger så mycket på bilismen i dess olika former. Det är alltså fråga om helt blygsamma belopp på den ena sidan och jättelepp på den andra. Hela den här trenden måste brytas.

Anf. 79 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Jag noterar med stor tillfredsställelse att kommunikationsministern ser den här debatten som viktig och som en markering för det intresse som finns i riksdagen. Jag uppfattar samtidigt att kommunikationsministern kanske låter något förnöjd, vilket också gäller den ledamot från trafikutskottet som tyckte att det var bra att vi relativt sett hade samma nivå på olyckstalen. Men det är egentligen en alldeles för låg ambitionsnivå.

Det har här talats om det trenderbrott som regeringen eftersträvar när det gäller trafikolyckor. Det skulle vara intressant att veta om regeringen

kommit något på väg i sin fantasifulla fundering, eller om den fortfarande befinner sig på initialstadiet.

Kommunikationsministern gör frågan om trafikpoliser till en resursfråga. Det är naturligtvis å ena sidan fråga om detta, men å andra sidan är det också fråga om vilka metoder man använder. Min åsikt är att det inte kommer att vara möjligt att ersätta de positiva effekterna av den rörliga polisstyrkan med enbart tekniska hjälpmedel. Att man vill ha fler poliser har faktiskt inte så mycket att göra med att man vill sätta fast folk, utan att man vill få människor att köra laglydigt. Om man kan köra från Norrland till Skåne utan att se en trafikpolis, är detta inte bra för vare sig trafikrytm eller lugn och säker körning. Samhällsekonomiskt kostar också lappolisorna en hel del, och man slog in på fel väg när man förstärkte resurserna för dem men höll tillbaka när det gällde resurser till den rörliga polisstyrkan.

En nyttkommen ledamot har här talat om fler straff, högre böter, dyrare bränsle och om att konfiskera bilar. Jag vill markera att jag inte tror att det är modellen för en säkrare trafik.

Jag uppskattar kommunikationsministerns uttalande om att förslaget kommer att innebära en kraftig sänkning av gränsvärdena för trafiknykterhetsbrotten. Jag har närmast beklagat att det dröjt så länge och att regeringen inte har orkat ta sig samman. Jag tror inte att det berott på Georg Andersson, eftersom han tydligen har en inställning som ligger rätt i tiden och bådär gott för trafiksäkerheten. Men de övriga i regeringen har inte orkat ta sig samman. Det är angeläget att det sker, som kommunikationsministern sade, en samlad bedömning och att den äger rum nu.

Det är angeläget att komma fram till ett resultat i den här frågan. Om en bilförare av femhundra kör onyktert, är var fjärde förolyckad alkoholpåverkad. Också små alkoholdoser innebär en dramatisk försämring av körskickligheten. Det är därför viktigt att gå i tåten för utvecklingen i Europa. Vi har i Sverige den traditionen, och Sverige och Norge var först i världen med att införa promillegränser. Hela världen följde så småningom efter. Det finns nu anledning att gå i tåten också för sänkta gränsvärden, inte för att bestraffa, utan för att uppnå en säkrare trafik.

Anf. 80 JAN SANDBERG (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka kommunikationsministern för svaret på båda mina frågor. Jag förstår att det inte är så lätt att svara på alla de frågor som dykt upp under debatten. Men jag tycker att kommunikationsministern gjorde ett mycket bra försök att svara, även om jag inte riktigt är nöjd med de svar jag fick, men det är en annan sak.

Jag håller med kommunikationsministern om att det här är en viktig debatt. Det framgår kanske av det faktum att det är många ledamöter som är med och debatterar de här frågorna. Det är mycket viktigt att öka trafiksäkerheten.

Jag vill också poängtera det som kommunikationsministern tog upp i sitt svar till mig, nämligen trafikantens ansvar. Det är där som skiljelinjen går, som jag ser det, mellan mitt sätt att se på trafikanterna och det ansvar som jag tror att de är beredda att ta och regeringens inställning, som jag tidigare har kritiserat. Jag menar att vi kan ha vilka regler som helst, men det spelar ingen

roll om inte reglerna följs och respekteras av invånarna. Vi vet att respekten för nu gällande hastighetsgränser redan är låg, och den kommer troligen att sjunka ännu lägre efter det att regeringens beslut börjat gälla i sommar. Jag tycker detta är mycket olyckligt.

Regeringen gick i sitt beslut ifrån trafiksäkerhetsrådets förslag. Ministern sade att miljöaspekterna hade vägts in. Jag har förstått att socialdemokraterna ser miljöaspekter i detta samspel mellan hastighet och avgasutsläpp, men det samspelet är ifrågasatt av många. En sak som inte är ifrågasatt är dock den jämna hastighetens inverkan på miljön. Alla är överens om att en jämn fart gör att avgasutsläppen minskar.

Jag kan konstatera att vi har en gemensam syn när det gäller vikten av att minska olyckor och att få en bättre miljö även inom trafikområdet. Men vi har inte en gemensam syn i fråga om vilka medel man skall använda för att nå detta.

Som jag ser det vill socialdemokraterna gärna och ofta stifta lagar, medan moderaterna anser att man i första hand skall informera och påverka trafikanterna.

Jag instämmer också i det som Görel Bohlin sade tidigare. Från moderat sida har vi velat kraftigt öka väganslagen för att på det sättet få bättre vägstandard, vilket kan leda till jämnare hastighet och minskade utsläpp.

Jag är för min del övertygad om att den moderata linjen som jag talat för är den som ger bäst resultat både när det gäller trafiksäkerhet och när det gäller miljön.

Anf. 81 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Även jag tackar kommunikationsministern för svaret på mitt inlägg. Jag tycker det är en mycket trevlig ton i den här debatten, och det gäller samtliga deltagare.

Jag delar kommunikationsministerns uppfattning att det faktum att den relativa andelen olycksdrabbade har sjunkit är en klen tröst. Jag menade inte att det var någonting att skryta med, men det är en upplysning om att insatta åtgärder ändå ger effekt. Själv tycker jag det är litet hårt att, som det blivit, lägga ansvaret för trafikolyckorna i så stor utsträckning på förarna. Även kommunikationsministern tycktes vilja göra det. Trafiken är ett samspel mellan alla som är inblandade i trafiksystemet. Då är naturligtvis information, som Jan Sandberg nämnde nyss, någonting oerhört viktigt. Sänkta hastigheter, där det är berättigat, är också viktigt, men det är då stor skillnad på den hastighet man kan hålla på motorvägarna som ju är de minst olycksdrabbade av alla i vägsystemet, och t.ex. vägar genom ett tätortsområde.

Eftersom andelen tung trafik ökar, ökar också olycksriskerna, särskilt om det inte finns alternativa vägar för den trafiken, utan den tvingas gå genom tätorter därför att det inte finns kringfartsleder eller tvärleder. Den saken är jag allvarligt oroad av. Det innebär också ett högre slitage på de vägar som finns. Ökningen av andelen tung trafik är alltså en stor fara.

Jag hoppas att man genom den forskning som bedrivs på olika områden – inte minst inom VTI där jag sitter i styrelsen – kan få fram sådana faktorer som gör att man sätter in åtgärder för trafiksäkerheten på rätt område. Vi är

på god väg – uttrycket låter litet skämtsamt i denna debatt – men mer behöver göras och vi behöver veta mer om vilka åtgärder som bör sättas in.

Anf. 82 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! På grund av att min taletid tog slut blev mitt förra inlägg litet hastigt avbrutet. Jag vill fortsätta resonemanget där jag slutade, om skillnaden mellan trafiksäkerhetsrådets förslag och regeringens beslut. Jag menar att skillnaden är mycket marginell. Som jag försökte säga helt hastigt gjorde regeringen en mera övergripande bedömning, där vi också väjde in miljöaspekten.

Man kan alltid diskutera hur stor den är, men otvivelaktigt är det viktigt att klara ut att topphastigheterna har en negativ effekt på miljön. Jag tror att det för många människor är en stark motivation att sänka hastigheterna, när man därmed bidrar till att minska miljöskadorna. Jag tycker det kan vara skäl att ta in den saken i det här sammanhanget.

Nu går vi mot semester och en trafiktopp. Men de flesta av oss har ledigt under den tiden. Är det inte då skäl att varva ned litet och dämpa farten, dämpa de högsta farterna? Därmed dämpar man också den allmänna rytmen och hastigheten på våra vägar.

Alla som kör bil – och det gör vi väl allihop – vet att om man ligger på 110, och kanske slickar på marginalen ovanför till 120, så vänjer man sig vid rytmen. Kommer man sedan in på en 90-väg är det svårt att anpassa sig nedåt, och blir det 70-väg är det ännu svårare. Man tycker det går väldigt sakta.

Jag menar att den generella sänkningen till 90 bör kunna medverka till att vi sänker rytmen även på vägar med lägre hastigheter.

Detta måste vara en mycket klar politisk signal. Jag hoppas att företrädare för alla partier är överens om att de satta gränserna är maximigränser och skall respekteras. Vi får inte falla in i det allmänna resonemanget om att trafikmoralen ändå är så dålig att det inte är lönt att göra något åt den. Jag anser att detta är ett mycket farligt resonemang. Därför vill vi sända en mycket klar politisk signal att alla nu måste hjälpas åt att få ett trendbrott i denna utveckling.

Kan vi också fram på eftersommaren – vilket jag hoppas – se att antalet olyckor minskat, tycker jag det vore en enorm framgång. Jag hoppas att när vi samlas i höst i riksdagen det skall vara möjligt att göra en sådan summering.

Jag är alltså inte nöjd med tillståndet nu. Om Elver Jonsson uppfattar mig som förnöjd har han fel. Men jag kan ändå konstatera, Elver Jonsson och andra, att i ett europeiskt och framför allt globalt perspektiv är vi ett föregångsland också på detta område. Vi skall samtidigt erkänna att vi nu visar vår otålighet över att vi inte kunnat minska antalet olyckor under de senaste åren, utan att det har gått upp.

I Göteborg har det samlats en stor internationell konferens om trafiksäkerhetsfrågor med ett sextiotal deltagare från världens olika länder. Man har där kunnat konstatera att 300 000 människor i världen varje år omkommer i landsvägstrafiken. Det är detsamma som att en stad av Göteborgs storlek varje år utraderas i trafiken. Detta är alltså ett mycket angeläget område för

ett internationellt samarbete, det är helt tydligt. De delegater som nu är samlade i Göteborg ser med uppskattning på de insatser Sverige gör.

Jag hade i går tillfälle att redovisa den insats vi avser att göra under sommaren och de ambitioner vi har när det gäller att förbättra nykterheten i trafiken.

Allra sist, Elver Jonsson, visst är det ändå tyvärr en resursfråga i vilken utsträckning som poliser kan visa sig i trafiken. Jag beklagar att inte fler poliser finns i trafiken för trafikövervakning, men vi är medvetna om att poliser behövs för många andra angelägna uppgifter.

Jag vill än en gång säga att även om man inte ser någon polis i den närmaste omgivningen, gäller de regler för trafiken som riksdag och regering har beslutat om. Dessa regler måste följas, och trafikmoralen får inte vara beroende av om man har en polis i hämlarna.

Andre vice talmannen anmälde att Jan Sandberg och Görel Bohlin anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 83 CARL FRICK (mp):

Herr talman! Jag vill helt ansluta mig till det som kommunikationsministern slutade sitt inlägg med. Det är alldeles självklart att det måste vara på så sätt. Därför vill jag ta upp de tankar som Jan Sandberg här har fört fram om trafikanternas ansvar.

Det är lätt att säga att trafikanterna skall ta sitt ansvar. Men vi ser ju att merparten av trafikanterna faktiskt inte tar sitt ansvar. Om de hade gjort det, hade de hållit de hastighetsbegränsningar som gäller. Dessa bestämmelser har inte tillkommit av en slump, utan därför att man har ansett det vara farligt att köra fort. Det är tydligt att merparten av trafikanterna inte är villiga att ta ansvar. Därmed faller en stor del av Jan Sandbergs resonemang på det här området platt till marken.

Trafikanterna måste uppenbarligen på något sätt få hjälp för att kunna ta sitt ansvar. Detta med att bli upptäckt utgör då en väldigt viktig del. Tyvärr måste man konstatera att många människor inte är villiga att ta ansvar förrän de upplever att de är hotade av någon form av sanktion. Jag tror också att det är viktigt att man i trafiksäkerhetsarbetet verkligen beaktar hela sanktionssidan för att på så sätt hjälpa till att åstadkomma detta ansvarstagande som är så nödvändigt.

Det kan inte vara så att merparten av dem som i dag kör på våra vägar inte är informerade om konsekvenserna av att köra för fort, eftersom det i årtal har talats om dessa konsekvenser via television, tidningar osv. Det kan alltså aldrig bero på okunskap, men trots detta tror jag ändå att en vidgad och bra information i samband med den planerade hastighetssänkningen i sommar kan spela en avgörande roll för den fortsatta utvecklingen på detta område.

Det har också talats om betydelsen av rytmen i trafiken. När jag kör på vägarna har min målsättning varit att jag inte skall köra fortare än 80 km/tim. Min erfarenhet är då att jag får en utomordentligt lugn rytm. Jag kan utan svårigheter hålla denna hastighet på hela vårt vägnät, där den är tillåten. Det blir ett jämnt flyt hela tiden och det nedbringar min bensinförbrukning med mycket stora tal. Det finns all anledning att enbart av det skälet sänka

Om ökad trafiksäkerhet

Anf. 84 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Kommunikationsministern är inte nöjd med tingens ordning. Det är ett klokt svar, eftersom det innebär att kommunikationsministern kommer att ha ambitionen att vara pådrivande, vilket vi är tacksamma över.

Georg Andersson omnämnde en konferens som hölls i Göteborg i går. Jag väntade på att han möjligen skulle komma med det svar som han inte gav i går, nämligen svar på frågan om vad som händer efter slutet av augusti, då den planerade hastighetsbegränsningsperioden upphör. Återgår allt till den gamla ordningen, eller vad är det som då händer?

Kommunikationsministern sade att Sverige har en hygglig situation jämfört med Europa i övrigt och i ett globalt perspektiv. Detta är naturligtvis riktigt. Det är en position som vi skall slå vakt om. Men vi får inte glömma att en orsak till att södra Europa och kontinenten, USA samt andra delar av världen har så dramatiskt höga olyckstal är att det där förekommer så många fall av s.k. promillekörning. Det råder inte några tvivel om detta. Sverige har en förhållandevis sträng lagstiftning som helt säkert haft en mycket positiv effekt på trafiksäkerheten. Därför är det viktigt att vi nu också går i tåten för att sänka promillegränserna. Kommunikationsministern har ju lovat att gå i spetsen för radikalt sänkta gränser, vilket jag hoppas skall kunna genomföras.

Jag håller med om att vi behöver varva ned i trafiken. Det är helt riktigt. Men detta står inte i något motsatsförhållande till att det vore värdefullt med en större rörlig trafikpolisstyrka. Jag tror naturligtvis att kommunikationsministern inte är någon utpräglad ögontjänare. Men oss emellan sagt, om det finns rörlig trafikpolis ute, påverkar detta trafikrytmen så att den blir lugnare, vilket vi inte kan bortse ifrån. Låt det vara litet färre lappvisor, men några fler trafikpoliser!

En radikal sänkning av gränsvärdet när det gäller trafiknykterhetsbrott skulle vara den största reformen för att skapa en större trafiksäkerhet. Saken blir ju inte sämre av att en sådan reform inte tar några budgetmedel i anspråk. De samhällsekonomiska vinsterna blir stora, samtidigt som mänskligt lidande och död kan undvikas. Det är ingen dålig reform, herr kommunikationsminister. Driv på så att den blir verklighet! Alla behöver inte vara förare för att räknas som trafikanter. Därför är det viktigt att trafiksäkerhetsdebatten och opinionsbildningen går vidare och att det föreslås konkreta åtgärder samt att vi som lagstiftare tar vårt ansvar.

Anf. 85 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag skall fatta mig kort och enbart svara på frågan vad som händer efter den 20 augusti. Jag kan i dag bara säga att trafiksäkerhetsverket kommer att inom kort pröva frågan om inom vilka områden som man är beredd att av miljöskäl fastställa högsta hastighetsgräns till 90 km/tim. Efter det att trafiksäkerhetsverket har gjort sin bedömning, kan vi återkomma till den konkreta fråga som Elver Jonsson ställde.

Anf. 86 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Görel Bohlin har frågat mig vilket ansvar postverket har för att gruppreklam som kund betalat för delas ut enligt överenskommelse.

Postverket har en rikstäckande organisation för utdelning av gruppreklam. Den består i huvudsak av brevbärare som på frivillig basis åtagit sig utdelning. I vissa distrikt i Storstockholm var det inte möjligt att under år 1988 åstadkomma en sådan organisation i egen regi. För att bibehålla rikstäckningen valde postverket därför att anlita privata entreprenörer för utdelningen. Utdelningen av valmaterial har inte fungerat tillfredsställande under valrörelsen 1988 i Storstockholmsområdet. Kompensation i olika former har reglerats i avtal mellan postverket och de drabbade partierna.

Fr.o.m. den 1 januari i år har postverket åter en i egen regi fungerande utdelningsorganisation för gruppreklam inom hela Storstockholmsområdet.

Anf. 87 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

En privat firma eller en entreprenör anlitad av postverket borde kunna ställas till ansvar i detta sammanhang, men jag vet inte om så har skett. Här har man tagit betalt av postverket för en tjänst som inte har utförts.

Om jag hade gått direkt till en privat entreprenör och kunnat bevisa att jag inte har fått den tjänst som jag betalat för utförd, kunde jag ha ställt honom till ansvar. Som framgår av svaret har nu postverket lämnat viss ersättning till de drabbade i det här fallet, men denna ersättning täcker ju inte de förluster, merkostnader och besvär som detta har medfört.

Jag tycker att det är viktigt att peka på denna händelse. Jag har även från andra håll fått information om att den inte är den enda av sitt slag, vilket också framgår av svaret.

Det är allra mest därför att det rör sig om valförsändelser och valinformationsmaterial som jag tycker att detta är så kolossalt viktigt. Misstag av den här typen får bara inte hända, vilket även är viktigt för tilltron till postverket. Posten befinner sig i en monopolliknande situation – man har i vart fall monopol på brev. Man är ganska ensam på andra områden. Om man har en sådan monopolliknande situation blir ansvaret större.

Jag tycker att detta är en fråga om informationen inom postverket. De statliga verkens personal har ett mycket stort ansvar gentemot kunderna. Verken sorterar direkt under regeringen. Det är därför ännu viktigare att man är medveten om ansvaret.

Jag skulle vilja fråga om kommunikationsministern är beredd att ta ett initiativ till information, som kan gälla verkens personal i allmänhet och, på förekommen anledning, postverkets i synnerhet. Vet kommunikationsministern möjligen om någon sådan information är på gång? Enligt min uppfattning får det inte hända att reklam som man tar betalt för att utdela, särskilt reklam av den här typen, hamnar i en garderob eller i en sopcontainer. För min del önskar jag att respekten för postverket skall finnas kvar hos nyttjarna av postverkets tjänster.

Om transporter av farligt gods

Anf. 88 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag tror att man med stor tillfredsställelse kan notera att postverket i stort fungerar mycket bra och lever upp till de krav som riksdagen har ställt på verket såsom statlig myndighet.

Frågan om den speciella malör som skedde med valmaterial i Storstockholmsområdet har diskuterats av min företrädare med en annan av kammarrens ledamöter den 6 oktober 1988. Jag kan till protokollet konstatera att min företrädare Sven Hultström då avslutningsvis sade beträffande det refererade fallet: "Det viktiga är emellertid att det inte skall gå till på det viset, och jag uppfattar de åtgärder som posten nu har vidtagit och de som man avser att vidta på det sättet att posten är lyhörd för just denna aspekt." Man hade då diskuterat frågan utifrån den demokratiska aspekt som ligger i att valmaterial inte kommer fram.

Jag utgår nu ifrån att postverket har tagit del av den frågedebatten och av den deklaration som min företrädare avgav. I mitt svar har jag också redovisat de förändringar i organisationen som postverket har vidtagit när det gäller distribution av gruppreklam i Storstockholmsområdet. Mot den bakgrunden anser jag inte att det nu finns anledning för mig att i min egenskap av kommunikationsminister ta något särskilt initiativ i denna fråga. I sak är vi således helt överens om att vi med förtroende skall kunna lämna våra uppdrag till postverket och räkna med att försändelserna kommer fram.

Anf. 89 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar för det svaret, och jag är nöjd med det.

Jag var dock förvånad över att denna malör kunde ske. Anledningen till att jag inte har tagit upp frågan förrän nu är dels att uppgörelsen mellan den som köpte tjänsten och postverket kom till ganska sent, dels att det har skett en annan malör. Jag är dock nöjd med att kommunikationsministrarna har tagit så allvarligt på denna fråga. Jag är övertygad om att man även inom postverket nu skall se till att det inte händer igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1988/89:199 om transporter av farligt gods

Anf. 90 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Görel Bohlin har frågat mig om det finns planer på att skärpa reglerna för transporter av farligt gods och var frågan om transport av flygbränsle i rörledning från Loudden till Arlanda ligger.

Luftfartsverket och sjöfartsverket har ett ansvar för säkerheten inom resp. verksamhetsområde även i fråga om transporter av farligt gods. Räddningsverket har motsvarande ansvar för landtransporter. Berörda myndigheter svarar för de säkerhetsföreskrifter som skall omgärda transporterna av farligt gods. Arbetet med att förbättra säkerheten pågår kontinuerligt.

När det gäller Görel Bohlins fråga om bränsletransporterna till Arlanda har min företrädare betonat att han ser fördelar i om de relativt omfattande bränsletransporter som nu sker med tankbil kan ombesörjas via en rörledning. Förutsättningen har samtidigt varit att berörda intressenter kan enas om en sådan lösning.

Genom ett regeringsbeslut nyligen har det bolag som ansvarar för samordningen inom ramen för rörledningsprojektet givits tillstånd att färdigställa rörledningen och att använda den fram till år 2019.

Det är nu en uppgift för den berörda intressentgruppen att skapa förutsättningar för att detta projekt skall kunna förverkligas. Enligt uppgifter som jag inhämtat återstår fortfarande förhandlingar mellan intressenterna innan arbetet med rörledningen kan komma i gång som planerat.

Anf. 91 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern även för detta svar.

När det gäller transporter av farligt gods känner jag mig alltmer oroad inför utvecklingen. Det händer ju den ena olyckan efter den andra. Man måste då använda alla möjliga metoder för att försöka hindra att en riktigt allvarlig olycka inträffar.

En pipeline i Käppalasytemet är en god början. Det innebär att man får bort ett femtiotal tankbilar från motorvägen mot Arlanda och inte minst inne på Arlandaområdet, där det är trångt. Man har en flygbränsledepå placerad ca 30 meter från flygledarbyggnaden. Jag har talat med FOA om riskerna. Skulle det hända någonting ute på Arlanda, skulle hela flygplatsen slås ut. Det är sanningen. Nu vet jag att man diskuterar en flyttning av flygledarbyggnaden, och därmed minskar man risken i det avseendet.

Det är således en i allra högsta grad angelägen statlig fråga att detta åtgärdas. Frågan hör också samman med räddningstjänsten på Arlanda och hur man ordnar den. Det finns där ett gemensamt intresse mellan Arlanda flygplats och Sigtuna kommun.

Min fråga gällde emellertid även farliga transporter i allmänhet, t.ex. Mälartransporter. På senare tid har man diskuterat hur man någorlunda skall kunna garantera att inte en riktigt svår sjötransportolycka inträffar.

När man emellertid försöker begränsa transporter av farligt gods t.ex. genom Stockholm, stöter det på svårigheter. Att använda pipeline är kanske en metod att minska antalet transporter. Om man skall köra från Statoil i Nacka, som årligen har 13 000 transporter, får man välja de mest krångliga vägar, som förlänger transporten till Arlanda med ungefär två timmar. 13 000 transporter motsvarar således 26 000 timmars *extra* avgasutsläpp och därmed också ökade risker. Det finns fler hamnar ute i Nacka som alla skulle vara betjänta av att man kunde ta sig åt Arlandahållet via en kringfartsled. Jag tänker då närmast på den s.k. Österleden.

Jag vill gärna ta upp även denna aspekt eftersom vi tidigare här i debatten har diskuterat tvärleder och kringleder. Jag är mycket oroad över att man nu måste köra genom samhällen med farliga transporter – genom centrala Stockholm och genom tätorter. Man kör t.ex. på Valhallavägen. Jag undrar om man avser att ändra lagstiftningen gällande den här typen av transporter. Det är både en statlig och en kommunal fråga. Det gäller inte minst hur man

ställer sig till sådana transporter i Stockholms kommun. Det måste dock finnas alternativa vägar för transportererna.

Anf. 92 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Även om jag kanske inte har så mycket att tillägga och det bara är Görel Bohlin och jag i kammaren – plus talmannen – vill jag ändå något ytterligare kommentera den fråga som Görel Bohlin diskuterade med min företrädare Sven Hulterström redan i november 1987, vad jag har förstått. Sven Hulterström förklarade då att han för sin del såg fördelar i om man kunde ordna dessa transporter på ett annat sätt, exempelvis genom en rörledning. Men det förutsatte, som han konstaterade, att samtliga berörda parter, dvs. luftfartsverket, flygbolagen, samtliga oljebolag och Stockholms kommun, kunde enas om en sådan investering. Det är de förhandlingarna som jag i mitt svar tidigare har hänvisat till. De förhandlingarna pågår, och vi får väl räkna med att man kommer till en lösning i det avseendet.

När det gäller placeringen av bränsledepån på Arlanda har man inom ramen för dispositionsplanen för Arlanda reserverat en position söder om flygplatsbyggnaderna för att kunna flytta depån i samband med övriga utbyggnader av flygplatsen under den kommande tioårsperioden.

Det är ett arbete på gång i dessa frågor, vilket förhoppningsvis kan tillgodose vad Görel Bohlin är ute efter. När det gäller den direkta frågan om ändrad lagstiftning vet jag inte vad Görel Bohlin närmast önskar sig. Jag har svårt att se att man med lagstiftning från statens sida i detalj kan reglera t.ex. vilka vägar man får köra på. Här finns myndigheter som har ett bevakningsansvar och som vi får utgå från noga följer dessa frågor. Jag vill bara betona att också jag ser transporter av farligt gods som en utomordentligt viktig fråga när det gäller säkerheten på våra vägar och kanske också i vidare mening.

Anf. 93 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för denna komplettering. Vad beträffar rörledningen och det bolag som måste vara förvaltare av rörledningssystemet är jag medveten om svårigheterna att få den till stånd. Men eftersom staten är medintressent och det finns ett intresse hos staten att åstadkomma något av detta slag, utgår jag från att man hjälper till att få fram en överenskommelse.

Vad beträffar depåplaceringen vill jag säga att det är upprörande att depån över huvud taget är placerad där den är. Jag vet dock att man från flygplatsledningens sida är starkt medveten om detta och försöker få placeringen ändrad.

Jag frågade om lagstiftning närmast för att få veta om man planerar att se över, i utredningsform, olycksriskerna med dessa farliga transporter och vad man kan se i fortsättningen av en eventuell utredning. Jag tror att det är alldeles nödvändigt att man tittar på olycksriskerna, eftersom andelen tung trafik och andelen trafik med farligt gods hela tiden ökar på våra vägar, som vi konstaterade tidigare i debatten här. Därmed ökar olycksriskerna alldeles

kolossalt. Är det någon utredning som studerar detta eller har någon del av den statliga förvaltningen i särskilt uppdrag att se över denna sak?

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Anmäldes och bordlades

Skrivelse

1988/89:149 om lokala egendomsnämnder i stift

12 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1988/89:KU22 Statligt partistöd

1988/89:KU31 Hälso- och sjukvårdsförmåner för riksdagens ledamöter

1988/89:KU37 Riksdagens arbetsformer

Skatteutskottets betänkande

1988/89:SkU40 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Justitieutskottets betänkanden

1988/89:JuU24 Tjänstefel

1988/89:JuU25 Vissa tvångsmedelsfrågor

1988/89:JuU26 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

1988/89:JuU27 Ändring i trafikbrottslagen, m.m.

Kulturutskottets betänkande

1988/89:KrU21 Medelsberäkningar för Sveriges Radio m.m.

Jordbruksutskottets betänkande

1988/89:JoU24 Forskningsamarbete med EG

Näringsutskottets betänkanden

1988/89:NU24 Kapitalmarknaden

1988/89:NU29 Försäkringsmäklare

1988/89:NU32 Konkurrenslagstiftningen m.m.

1988/89:NU33 Sveriges Investeringsbank AB

1988/89:NU34 Statliga företag

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1988/89:AU18 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Prot. 1988/89:124 13 § Kammaren åtskildes kl. 16.14.
30 maj 1989

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Gunborg Apelgren

Förteckning över talare

(Siffrorna avser sida i protokollet)

Prot.

1988/89:124

Tisdagen den 30 maj

Förste vice talmannen 30

Alkemark, Sven-Erik (s) 17, 20, 22, 44, 47, 48

Andersson, Georg, kommunikationsminister 53, 59, 64, 66, 67, 68, 70

Bjelle, Britta (fp) 41, 46, 47, 48

Bohlin, Görel (m) 58, 63, 67, 68, 69, 70

Bäckström, Lars (vpk) 33, 35, 38, 39

Frick, Carl (mp) 54, 61, 65

Hasselström Nyvall, Ingrid (fp) 25, 29, 30, 32

Hegeland, Hugo (m) 24, 29, 31, 34

Johansson, Kjell (fp) 7, 14, 16, 18, 21

Jonsson, Elver (fp) 55, 61, 66

Karlsson, Torsten (s) 37, 38

Kenneryd, Rolf (c) 26, 30, 32, 36

Lundgren, Bo (m) 5, 11, 12, 15, 19, 21, 40, 45, 47, 48

Lyngå, Gösta (mp) 16, 20, 22, 27, 30, 32, 36, 38, 39

Poromaa, Bruno (s) 28, 31, 33

Sandberg, Jan (m) 57, 62

Skånberg, Krister (mp) 23

Strömdahl, Jan (vpk) 13, 15, 16

Svenson, Karl-Gösta (m) 35

Thurdin, Görel (c) 9, 12, 19, 22, 44, 46, 48

